

НОСІВСЬКА МІСЬКА ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА

ЗВІТ ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ НОСІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ДО 2027 РОКУ ТА ПЛАНУ ЗАХОДІВ НА 2025-2027 РОКИ З РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ НОСІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
I. ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ НОСІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА ПЕРІОД ДО 2027 РОКУ	7
II. ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ТА ПРОГНОЗИ ЗМІНИ ЦЬОГО СТАНУ, ЯКЩО ДОКУМЕНТ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ НЕ БУДЕ ЗАТВЕРДЖЕНО	23
III. ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, УМОВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ТА СТАНУ ЙОГО ЗДОРОВ'Я НА ТЕРИТОРІЯХ, ЯКІ ЙМОВІРНО ЗАЗНАЮТЬ ВПЛИВУ	55
IV. ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ, У ТОМУ ЧИСЛІ РИЗИКИ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ЯКІ СТОСУЮТЬСЯ СТРАТЕГІЇ, ЗОКРЕМА ЩОДО ТЕРИТОРІЙ З ПРИРОДООХОРОННИМ СТАТУСОМ.....	58
V. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ (У ТОМУ ЧИСЛІ ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ЗАПОБІГАННЯМ НЕГАТИВНОМУ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ), ВСТАНОВЛЕНІ НА МІЖНАРОДНОМУ, ДЕРЖАВНОМУ ТА ІНШИХ РІВНЯХ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, А ТАКОЖ ШЛЯХИ ВРАХУВАННЯ ТАКИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ.....	62
VI. ОПИС НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ВТОРИННИХ, КУМУЛЯТИВНИХ, СИНЕРГІЧНИХ, КОРОТКО-, СЕРЕДНЬО- ТА ДОВГОСТРОКОВИХ (І, 3-5 ТА 10-15 РОКІВ ВІДПОВІДНО, А ЗА НЕОБХІДНОСТІ – 50-100 РОКІВ), ПОСТІЙНИХ І ТИМЧАСОВИХ, ПОЗИТИВНИХ І НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ.....	72
VII. ЗАХОДИ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ ВЖИТИ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ, ЗМЕНШЕННЯ ТА ПОМ'ЯКШЕННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ СТРАТЕГІЇ	82
VIII. ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ВИПРАВДАНИХ АЛЬТЕРНАТИВ, ЩО РОЗГЛЯДАЛИСЯ, ОПИС СПОСОБУ, В ЯКИЙ ЗДІЙСНЮВАЛАСЯ СТРАТЕГІЧНА ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА, У ТОМУ ЧИСЛІ БУДЬ-ЯКІ УСКЛАДНЕННЯ	84
IX. ЗАХОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ	92
X. ОПИС ЙМОВІРНИХ ТРАНСКОРДОННИХ НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ	119
XI. РЕЗЮМЕ ІНФОРМАЦІЇ НЕТЕХНІЧНОГО ХАРАКТЕРУ, РОЗРАХОВАНЕ НА ШИРОКУ АУДИТОРІЮ	120

Перелік таблиць

Таблиця 1.1. Структура стратегічних, оперативних цілей та завдань Стратегії розвитку Носівської міської територіальної громади до 2027 року	7
Таблиця 1.2. Аналіз відповідності цілей Стратегії розвитку Носівської міської територіальної громади на період до 2027 року стратегічним цілям державної екологічної політики України на період до 2030 року	10

Таблиця 1.3. Аналіз відповідності цілей Стратегії розвитку Носівської міської територіальної громади на період до 2027 року стратегічним цілям Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату до 2030 року.....	11
Таблиця 1.4. Аналіз відповідності цілей Стратегії розвитку Носівської міської територіальної громади на період до 2027 року Державній стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки	16
Таблиця 1.5. Аналіз відповідності цілей Стратегії розвитку Носівської міської територіальної громади на період до 2027 року Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 року.....	18
Таблиця 1.6. Аналіз відповідності цілей Стратегії розвитку Носівської міської територіальної громади на період до 2027 року Цілям Сталого Розвитку.....	21
Таблиця 2.1. Обсяги викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря за видами економічної діяльності.....	25
Таблиця 2.2. Метеорологічні характеристики і коефіцієнти, які визначають умови розсіювання забруднюючих речовин в атмосферному повітрі Носівської МТГ.....	25
Таблиця 2.3. Динаміка викидів забруднювальних речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення у регіоні по окремих населених пунктах, тис. т	25
Таблиця 2.4. Аналіз основних типів ґрунтів громади	26
Таблиця 2.5. Відомості щодо корисних копалин.....	27
Таблиця 2.6. Об'єкти природно-заповідного фонду Носівської МТГ	29
Таблиця 2.7. Характеристики водойм Носівської МТГ (відповідно до проведеної інвентаризації водних об'єктів у грудні 2021р.)	32
Таблиця 2.8. Водопостачання та водовідведення (на рік).....	32
Таблиця 2.9. Використання води в Носівській громаді у 2023-2024 році	33
Таблиця 2.10. Обсяг викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря, т	37
Таблиця 2.11. Перелік наявної містобудівної документації населених пунктів, які входять до Носівської міської ради	38
Таблиця 2.12. Інформація про розроблені генеральні плани населених пунктів Носівської МТГ.....	39
Таблиця 2.13. Підключення до комунальних мереж	40
Таблиця 2.14. Відсоток мешканців громади, які отримують відповідні послуги.....	40
Таблиця 2.15. Теплопостачання (на рік).....	40
Таблиця 2.16. Дороги державного, обласного значення, що проходять територією Носівської ТГ	42
Таблиця 2.17. Основні характеристики доріг громади	42
Таблиця 2.18. Обсяги пасажирських перевезень на рік.....	43
Таблиця 2.19. Протяжність доріг Носівської МТГ	44
Таблиця 2.20. Перелік існуючих та потенційних туристичних об'єктів	45
Таблиця 2.21. Статеві-вікова структура постійного населення Чернігівської області на 1 січня відповідного року	47
Таблиця 2.22. Населення Носівської МТГ у розрізі населених пунктів (на 1 січня року).....	48
Таблиця 2.23. Природний і міграційний рух населення (сумарно за всіма населеними пунктами ТГ), осіб.....	48
Таблиця 2.24. Розподіл населення за старостинськими округами Носівської МТГ.....	49
Таблиця 3.1. Вплив цілей Стратегії розвитку Носівської міської територіальної громади на період до 2027 року на компоненти навколишнього природного середовища	55
Таблиця 6.1. Оцінка ймовірних наслідків для довкілля від реалізації Стратегії розвитку Носівської міської територіальної громади до 2027 року та Плану заходів відповідно до контрольного переліку.....	72
Таблиця 9.1. Система показників для моніторингу стану реалізації Стратегії розвитку Носівської міської територіальної громади до 2027 року	95
Таблиця 9.2. Перелік цільових програм, які реалізуються в Носівській МТГ у 2025 – 2027 роках за рахунок бюджету громади	103
Таблиця 9.3. Показники (індикатори) моніторингу наслідків виконання Стратегії розвитку Носівської міської територіальної громади до 2027 року та Плану заходів на 2025-2027 роки з реалізації Стратегії, у рамках організаційних заходів*.....	113

Перелік рисунків

Рисунок 2.1. Карта Носівської міської територіальної громади	23
Рисунок 2.2. Схема автомобільних доріг на території громади	41
Рисунок 2.3. Статеві-вікова піраміда населення Чернігівської області, 2010-2022 роки	47
Рисунок 2.4. Структура населення Носівської громади за статтю, станом на 01.01.2025р.....	49
Рисунок 2.5. Розподіл населення Носівської громади між адміністративним центром та старостинськими округами станом на 1.01.2025 р.....	50
Рисунок 2.6. Розподіл декларацій про вибір лікаря первинної медичної допомоги в Носівській громаді за віком і статтю мешканців.....	52
Рисунок 2.7. Статеві-вікова піраміда населення відповідно до розподілу укладених декларацій про вибір лікаря у Носівській громаді	53

ВСТУП

Стратегія розвитку Носівської міської територіальної громади є документом стратегічного планування місцевого рівня, що визначає стратегічні, оперативні цілі та завдання розвитку територіальної громади, та розробляється на період реалізації Державної стратегії регіонального розвитку та відповідної регіональної стратегії розвитку.

Стратегія розвитку територіальної громади покликана об'єднати зусилля усіх зацікавлених сторін – місцевих мешканців, бізнесових структур, влади, громадських активістів – задля забезпечення місцевого економічного та соціального поступу через використання стратегічних переваг громади, відповідно Стратегія є документом, що враховує спільні інтереси та стратегічне бачення розвитку громади, та зорієнтований на забезпечення економічного розвитку громади і покращення рівня життя її мешканців.

Стратегія розвитку Носівської міської територіальної громади на період до 2027 року (далі – Стратегія) розроблена відповідно до законів України «Про засади державної регіональної політики», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про стратегічну екологічну оцінку», а також з врахуванням Методичних рекомендацій щодо порядку розроблення, затвердження, реалізації, проведення моніторингу та оцінювання реалізації стратегій розвитку територіальних громад, затверджених наказом Міністерства розвитку громад та територій України від 21.12.2022 № 265, Указом Президента України від 30.09.2019 р.№ 722 «Про Цілі сталого розвитку України до 2030 року».

Стратегія розвитку Носівської міської територіальної громади на період до 2027 року та План заходів на 2025-2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Носівської міської територіальної громади на період до 2027 року зорієнтовані на розвиток сучасної згуртованої еко-громади, яка робить акцент на збереженні та втриманні рівноваги екосистеми – зв'язків між різними її компонентами та балансу між економічним розвитком, збереженням довкілля та соціальним розвитком.

Стратегія розвитку Носівської міської територіальної громади на період до 2027 року та План заходів на 2025-2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Носівської міської територіальної громади на період до 2027 року відповідають засадам державної екологічної політики України, визначеним Законом України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики на період до 2030 року» та Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20.10.2021 №1363-р «Про схвалення Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату до 2030 року». Стратегія узгоджується зі стратегічними і оперативними цілями стратегічних документів державного та регіонального рівня: Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки (затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 695, зі змінами, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 13 серпня 2024 р. № 940) та Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 року (затвердженої рішенням сесії Чернігівської обласної ради від 18.12.2019 року № 4-21/VII, оновленої рішенням сесії Чернігівської обласної ради від 14.03.2025 № 3-22/VIII).

В Україні прийнята низка національних нормативно-правових документів, згідно із якими документи стратегічного планування, планувальні та проєктні рішення мають супроводжуватися оцінками екологічних наслідків їх реалізації. Відповідно до Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» такій оцінці підлягає Стратегія розвитку Носівської міської територіальної громади на період до 2027 року та План заходів на 2025-2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Носівської міської територіальної громади на період до 2027 року (далі – Стратегія та План заходів).

Відповідно до Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» стратегічна екологічна оцінка (далі – CEO) – це процедура визначення, опису та оцінювання можливих негативних наслідків виконання та реалізації документів державного планування (далі – ДДП) для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, виправданих альтернатив, розроблення заходів із запобігання, зменшення та пом'якшення можливих негативних наслідків, яка включає визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки, складання звіту про стратегічну екологічну оцінку, проведення громадського обговорення та консультацій (за потреби – транскордонних консультацій), врахування у документі державного планування звіту про стратегічну екологічну оцінку,

результатів громадського обговорення та консультацій, інформування про затвердження документа державного планування.

Метою СЕО є забезпечення високого рівня захисту навколишнього середовища, безпеки життєдіяльності населення та охорони його здоров'я, сприяння інтеграції екологічних аспектів і підготовку документів державного планування з метою досягнення сталого розвитку. Це системний та комплексний інструмент оцінки, що підтримує та інформує про процес прийняття управлінських рішень суб'єктами діяльності, які можуть мати можливі екологічні наслідки.

СЕО здійснюється на засадах законності та об'єктивності, гласності, участі громадськості, наукової обґрунтованості, збалансованості інтересів, комплексності, запобігання екологічній шкоді, довгострокового прогнозування, достовірності та повноти інформації у проекті документа, міжнародного екологічного співробітництва.

При підготовці Звіту про стратегічну екологічну оцінку Стратегії розвитку Носівської міської територіальної громади на період до 2027 року та Плану заходів на 2025-2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Носівської міської територіальної громади на період до 2027 року було враховано положення стратегічних документів Чернігівської обласної державної адміністрації. Крім того, Звіт про стратегічну екологічну оцінку Носівської міської територіальної громади на період до 2027 року та Плану заходів на 2025-2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Носівської міської територіальної громади на період до 2027 року містить опис впливу реалізації Стратегії та Плану заходів на здоров'я населення громади.

Разом з тим, при підготовці Звіту про стратегічну екологічну оцінку Стратегії та Плану заходів було проаналізовано ризики виникнення соціальних конфліктів унаслідок реалізації Стратегії та Плану заходів. За результатами аналізу констатовано відсутність підстав для виникнення у громаді соціальних конфліктів, оскільки процес розробки Стратегії та Плану заходів відбувався публічно та прозоро (через офіційний веб-сайт та офіційні сторінки міської ради в соціальних мережах було повідомлено про початок роботи над проектом Стратегії та Плану заходів, визначено строки і форми подання пропозицій до них від зацікавлених сторін, проведено відкриті розширені засідання Робочої групи, оприлюднено на офіційному веб-сайті міської ради проекти Стратегії та Плану заходів, організовано їх громадське обговорення). Відтак Стратегія та План заходів є документами, що враховують спільні інтереси та бачення поступального розвитку громади, та зорієнтовані на забезпечення економічного розвитку громади і покращення рівня життя усіх її мешканців.

Звіт про стратегічну екологічну оцінку Стратегії розвитку Носівської міської територіальної громади на період до 2027 року та Плану заходів на 2025-2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Носівської міської територіальної громади на період до 2027 року розроблено з врахуванням Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування, затверджених Наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 10.08.2018 р. №296.

Для підготовки Звіту про стратегічну екологічну оцінку Стратегії розвитку Носівської міської територіальної громади на період до 2027 року та Плану заходів на 2025-2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Носівської міської територіальної громади на період до 2027 року розпорядженням в.о. міського голови № 201 від 11.08.2025 року було утворено Робочу групу з організації проведення стратегічної екологічної оцінки Стратегії розвитку Носівської міської територіальної громади на період до 2027 року та Плану заходів на 2025-2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Носівської міської територіальної громади на період до 2027 року під керівництвом заступника міського голови Наталії Рубель.

Під час проведення стратегічної екологічної оцінки Стратегії та Плану заходів було оприлюднено заяву про визначення обсягів СЕО на офіційному веб-сайті Носівської міської ради за посиланням <https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=527843&tp=page>, та у друкованих засобах масової інформації, а також у публічних місцях на дошках оголошень у Держанівському, Козарському, Володькодівичському старостатах, біля та у приміщенні Будинку культури у м.Носівка, та у ЦНАП. Зауваження та пропозиції від громадськості під час громадського обговорення заяви про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки не надходили.

I. ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ НОСІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА ПЕРІОД ДО 2027 РОКУ

СЕО охоплює аналіз ймовірного впливу на стан довкілля, умови життєдіяльності та здоров'я населення Носівської міської територіальної громади за умови реалізації Стратегії розвитку Носівської міської територіальної громади на період до 2027 року та Плану заходів на 2025-2027 роки з реалізації Стратегії. Відтак об'єктом аналізу є визначені у Стратегії стратегічні, оперативні цілі та завдання.

Стратегією визначено стратегічне бачення Носівської громади.

Стратегічне бачення:

Носівська міська територіальна громада – це громада активних, освічених і впевнених у собі людей, які живуть у гармонії з традиціями та сучасністю. Тут мешкають працьовиті, талановиті, шляхетні й господарські люди, які плекають духовність, моральність та національну ідентичність. Носівська громада – це простір з міцними традиціями економічного розвитку, що базується на промисловій спадщині та ефективному господарюванні; з екосистемою для комунікації, взаємодії та партнерства між владою, бізнесом і громадою; з природними багатствами та збалансованою земельною структурою, що підтримують сталий розвиток; з унікальною брендовою продукцією, яка поєднує традиції (вишивка, ремесла) і сучасні інновації. Ми розвиваємо інфраструктуру для ефективної комунікації; партнерства всередині громади, у сфері кооперації, кластеризації та інвестування; молодіжні ініціативи для підготовки кваліфікованих кадрів в агропромисловій сфері; співпрацю із зарубіжними партнерами для впровадження новітніх технологій та залучення інвестицій. Носівська громада – це простір економічної, культурної та соціальної взаємодії, а також лідер у розвитку агропереробної індустрії, де кожен мешканець відчуває гордість і відповідальність за своє майбутнє!

Стратегічне бачення розвитку Носівської міської територіальної громади буде досягнуто завдяки реалізації стратегічних та оперативних цілей і відповідних завдань, які наведено у Таблиці 1.1.

Таблиця 1.1. Структура стратегічних, оперативних цілей та завдань Стратегії розвитку Носівської міської територіальної громади до 2027 року

Стратегічна ціль 1. Всебічні можливості для життя, розвитку, самореалізації та дозвілля Людини в громаді	
<i>Оперативні цілі</i>	<i>Завдання</i>
1.1. Розбудова простору для розвитку особистості	1.1.1. Осучаснити освітній простір та привести заклади освіти до умов законодавства України
	1.1.2. Привести умови здорового харчування в закладах освіти до сучасних вимог
	1.1.3. Розширити доступ до STEM- освіти учасників освітнього процесу
	1.1.4. Розбудувати ефективне цифрове середовище в закладах освіти, створити умови для підвищення рівня цифрової грамотності населення
	1.1.5. Підвищити якість та ефективність профорієнтаційної роботи в закладах освіти
1.2. Розбудова простору для самореалізації	1.2.1. Модернізувати заклади культури, перетворити їх у сучасні креативні простори
	1.2.2. Створити рівний доступ до розвитку творчих здібностей
	1.2.3. Підвищити обізнаність про можливості соціального підприємництва, навички фінансової та цифрової грамотності,

	<p>проектного менеджменту</p> <p>1.2.4. Навчання протягом життя</p>
1.3. Розбудова простору для змістовного дозвілля	1.3.1. Осучаснити простір для змістовного дозвілля жителів громади
	1.3.2. Сприяти розвитку рухової активності та фізичної культури населення, популяризація активного і здорового способу життя
	1.3.3. Сприяти розвитку безбар'єрних просторів для чутливих категорій населення
Стратегічна ціль 2. Збалансована та диверсифікована смарт-економіка. Економічно спроможна громада	
<i>Оперативні цілі</i>	<i>Завдання</i>
2.1. Сприятливі умови для розвитку бізнес середовища в громаді	2.1.1. Створити простір підтримки і супроводу для розвитку бізнесу
	2.1.2. Створити майданчик для діалогу з бізнесом
	2.1.3. Сприяти розвитку жіночого підприємництва
2.2. Ефективний агропереробний сектор громади	2.2.1. Сприяти зміцненню матеріально-технічної бази підприємств аграрного та переробного сектору в тому числі за рахунок державних програм
	2.2.2. Сприяти запровадженню нових технологій та обладнання для переробки с/г сировини
	2.2.3. Сприяти розвитку галузі тваринництва, садівництва, ягідництва, овочівництва в особистих селянських та фермерських господарствах та розвитку бджільництва в громаді
	2.2.4. Систематично інформувати аграріїв про можливості державної підтримки
2.3. Інвестиційно активна громада	2.3.1. Сформувати позитивний інвестиційний імідж Носівської міської територіальної громади
	2.3.2. Створити організаційно правові умови для залучення інвестицій у розвиток локальної економіки громади
	2.3.3. Розбудова усіх форм партнерств суб'єктів господарювання
	2.3.4. Стимулювати розвиток кооперації та кластерних ініціатив
	2.3.5. Створити простір для генерування, обговорення та просування стартапів, бізнес та проектних ініціатив
2.4. Туристично приваблива та гостинна громада	2.4.1. Розбудова туристичних маршрутів, облаштування зон рекреації, сприяння розвитку активного сільського (зеленого) туризму та екотуризму
	2.4.2. Організувати унікальні місцеві фестивалі
	2.4.3. Забезпечити облік, відновлення існуючих об'єктів історико-культурної спадщини які відіграють роль чинників розвитку туризму в економіці громади
Стратегічна ціль 3. Надійна сучасна інфраструктура та безпека громади, що забезпечує комфортне проживання, благоустрій та охорону довкілля громади	
<i>Оперативні цілі</i>	<i>Завдання</i>
3.1. Забезпечення умов для надання сучасних доступних послуг	3.1.1. Забезпечити населення якісною водою, провести реконструкцію мережі водопостачання та водовідведення
	3.1.2. Провести реконструкцію системи тепlopостачання
	3.1.3. Забезпечити актуалізацію адміністративних послуг відповідно до вимог часу та потреб населення
	3.1.4. Осучаснити систему соціальних послуг населення
3.2. Модернізація закладів	3.2.1. Створити комфортні та безпечні умови для медичного

охорони здоров'я. Доступність і якість послуг з охорони здоров'я	обслуговування населення в закладах охорони здоров'я
	3.2.2. Актуалізувати якість медичних послуг до сучасних вимог
	3.2.3. Створити умови для залучення молодих спеціалістів в заклади охорони здоров'я
	3.2.4. Розбудувати мережу профілактичної медицини
3.3. Комфортний інклюзивний простір, безбар'єрність та безпека	3.3.1. Розробити комплексний план просторового розвитку території Носівської міської громади
	3.3.2. Облаштувати заклади громади захисними спорудами цивільного захисту
	3.3.3. Розширити мережу пожежної безпеки громади
	3.3.4. Забезпечити безбар'єрність та інклюзивність місць загальногромадського користування в громаді
	3.3.5. Створити комфортне, інклюзивне, безбар'єрне середовища для жителів громади
	3.3.6. Забезпечити сучасні умови мобільності та комунікації в громаді
	3.3.7. Забезпечити якісне освітлення простору громади
	3.3.8. Забезпечити якісний благоустрій в громаді
3.4. Охорона довкілля та адаптація до змін клімату	3.4.1. Розбудувати комфортний (безпечний) та екологічний простір
	3.4.2. Впровадити енергоефективні та енергозберігаючі заходи
	3.4.3. Розширити та облаштувати зони відпочинку і рекреації в громаді
Стратегічна ціль 4. Ефективне самоврядування та співпраця в громаді	
<i>Оперативні цілі</i>	<i>Завдання</i>
4.1. Розбудоване, свідоме і дієве громадянське суспільство	4.1.1. Забезпечити умови підтримки ініціатив громадських організацій та активних мешканців
	4.1.2. Підсилити спроможність молодіжного середовища в громаді
	4.1.3. Підвищити обізнаність громадян щодо своїх громадянських прав свобод і обов'язків. Стимулювати активну громадську участь та волонтерство
4.2. Ефективна взаємодія влади з громадськістю	4.2.1. Розбудувати ефективну систему діалогу влади з громадськістю
4.3. Відповідальне місцеве самоврядування	4.3.1. Підвищити обізнаність працівників ОМС щодо змісту та інструментів концепції "Належного врядування" ("Good governance")
	4.3.2. Удосконалити систему відкритості і підзвітності влади
4.4. Дієве міжмуніципальне та міжнародне співробітництво	4.3.1. Підсилити співпрацю з іншими містами та громадами України
	4.3.2. Ініціювати партнерства з іншими громадами Європи і світу

Стратегічними цілями державної екологічної політики України, відповідно до Закону України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року»¹, визначено:

¹Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року. Закон України № 2697-VIII від 28 лютого 2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text>

Ціль 1. Формування в суспільстві екологічних цінностей і засад сталого споживання та виробництва

Ціль 2. Забезпечення сталого розвитку природно-ресурсного потенціалу України

Ціль 3. Забезпечення інтеграції екологічної політики у процес прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку України

Ціль 4. Зниження екологічних ризиків з метою мінімізації їх впливу на екосистеми, соціально-економічний розвиток та здоров'я населення

Ціль 5. Удосконалення та розвиток державної системи природоохоронного управління

Аналіз відповідності стратегічних цілей Стратегії розвитку Носівської міської територіальної громади на період до 2027 року стратегічним цілям державної екологічної політики України наведено у табл. 1.2.

Таблиця 1.2. Аналіз відповідності цілей Стратегії розвитку Носівської міської територіальної громади на період до 2027 року стратегічним цілям державної екологічної політики України на період до 2030 року

Стратегічні цілі державної екологічної політики	Стратегічні цілі Носівської міської територіальної громади на період до 2027 року			
	1. Всебічні можливості для життя, розвитку, самореалізації та дозвілля Людини в громаді	2. Збалансована та диверсифікована на смарт-економіка. Економічно спроможна громада	3. Надійна сучасна інфраструктура та безпека громади, що забезпечує комфортне проживання, благоустрій та охорону довкілля громади	4. Ефективне самоврядування та співпраця в громаді
1. Формування в суспільстві екологічних цінностей і засад сталого споживання та виробництва	+	++	++	++
2. Забезпечення сталого розвитку природно-ресурсного потенціалу України	0	++	++	+
3. Забезпечення інтеграції екологічної політики у процес прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку України	0	++	+	++
4. Зниження екологічних ризиків з метою мінімізації їх впливу на екосистеми, соціально-економічний розвиток та здоров'я населення	+	++	++	+
5. Удосконалення та розвиток державної системи природоохоронного управління	0	+	+	+

Для оцінки відповідності цілей використовувалася п'ятибальна шкала:

++ цілі Стратегії узгоджені зі стратегічними цілями державної екологічної політики;

+ цілі Стратегії та стратегічні цілі державної екологічної політики опосередковано узгоджуються на рівні оперативних цілей та завдань;

0 цілі Стратегії та стратегічні цілі державної екологічної політики нейтральні по відношенню одні до одних;

– цілі Стратегії та стратегічні цілі державної екологічної політики не узгоджуються, але можуть бути узгоджені. В межах наступного планування потрібні спеціальні заходи, спрямовані на узгодження цілей Стратегії та стратегічних цілей державної екологічної політики;

— цілі Стратегії та стратегічні цілі державної екологічної політики принципово суперечать одні одним. Необхідні термінові заходи, спрямовані на уточнення цілей Стратегії Носівської міської територіальної громади

У Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату до 2030 року², затвердженій Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20 жовтня 2021 року №1363-р, визначено дванадцять стратегічних цілей для підвищення рівня екологічної безпеки, зменшення впливів та наслідків зміни клімату в Україні:

- зменшення рівня промислового забруднення;
- створення ефективної системи хімічної безпеки;
- забезпечення раціонального використання природних ресурсів;
- досягнення «доброго» екологічного стану вод;
- забезпечення сталого лісоуправління та підвищення здатності лісових екосистем адаптуватися до зміни клімату;
- створення правових та економічних підстав для запровадження ієрархії поводження з відходами;
- підвищення ефективності державної системи оцінки впливу на довкілля та державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища;
- збереження біорізноманіття та забезпечення розвитку природно-заповідного фонду в Україні;
- посилення адаптаційної спроможності та стійкості соціальних, економічних та екологічних систем до зміни клімату;
- стабілізація екологічної рівноваги на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях, Автономної Республіки Крим та м. Севастополя після відновлення територіальної цілісності України в межах її міжнародно визнаного державного кордону;
- включення заходів з екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату в національні, регіональні стратегії, плани управління річковими басейнами;
- підвищення обізнаності представників центральних і місцевих органів державної влади та органів місцевого самоврядування, які уповноважені на прийняття рішень у сфері навколишнього природного середовища, з питань пом'якшення та адаптації до зміни клімату.

Аналіз відповідності цілей Стратегії розвитку Носівської міської територіальної громади на період до 2027 року стратегічним цілям Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату до 2030 року представлено у табл. 1.3.

Таблиця 1.3. Аналіз відповідності цілей Стратегії розвитку Носівської міської територіальної громади на період до 2027 року стратегічним цілям Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату до 2030 року

Стратегічні цілі Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату до 2030 року	Стратегічні цілі Носівської міської територіальної громади на період до 2027 року			
	1. Всебічні можливості для життя, розвитку, самореалізації та дозвілля Людини в громаді	2. Збалансована та диверсифікована на смарт-економіка. Економічно спроможна громада	3. Надійна сучасна інфраструктура та безпека громади, що забезпечує комфортне проживання, благоустрій та охорону довкілля громади	4. Ефективне самоврядування та співпраця в громаді

² Про схвалення Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на період до 2030 року. Розпорядження Кабінету Міністрів України № 1363-р від 20 жовтня 2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1363-2021-%D1%80#Text>

1. Зменшення рівня промислового забруднення	0	+	++	0
2. Створення ефективної системи хімічної безпеки	0	0	+	0
3. Забезпечення раціонального використання природних ресурсів	+	++	++	+
4. Досягнення «доброго» екологічного стану вод	0	+	++	+
5. Забезпечення сталого лісоуправління та підвищення здатності лісових екосистем адаптуватися до зміни клімату	0	+	++	+
6. Створення правових та економічних підстав для запровадження ієрархії поводження з відходами	0	+	++	++
7. Підвищення ефективності державної системи оцінки впливу на довкілля та державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища	0	+	+	+
8. Збереження біорізноманіття та забезпечення розвитку природно-заповідного фонду в Україні	0	+	+	+
9. Посилення адаптаційної спроможності та стійкості соціальних, економічних та екологічних систем до зміни клімату	+	+	++	+
10. Стабілізація екологічної рівноваги на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях, Автономної Республіки Крим та м. Севастополя після відновлення територіальної цілісності України в межах її міжнародно визнаного державного кордону	0	0	0	0
11. Включення заходів з екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату в національні, регіональні стратегії, плани управління річковими басейнами	0	0	+	+
12. Підвищення обізнаності представників центральних і місцевих органів державної влади та органів місцевого самоврядування, які уповноважені на прийняття рішень у сфері навколишнього природного середовища, з питань пом'якшення та адаптації до зміни клімату	+	+	++	++

Для оцінки відповідності цілей використовувалася п'ятибальна шкала:

- ++ цілі Стратегії узгоджені зі стратегічними цілями державної екологічної політики;
- + цілі Стратегії та стратегічні цілі державної екологічної політики опосередковано узгоджуються на рівні оперативних цілей та завдань;
- 0 цілі Стратегії та стратегічні цілі державної екологічної політики нейтральні по відношенню одні до одних;

- цілі Стратегії та стратегічні цілі державної екологічної політики не узгоджуються, але можуть бути узгоджені. В межах наступного планування потрібні спеціальні заходи, спрямовані на узгодження цілей Стратегії та стратегічних цілей державної екологічної політики;
- цілі Стратегії та стратегічні цілі державної екологічної політики принципово суперечать одні одним. Необхідні термінові заходи, спрямовані на уточнення цілей Стратегії Носівської міської територіальної громади

Стратегічна ціль 1 «Всебічні можливості для життя, розвитку, самореалізації та дозвілля Людини в громаді» опосередковано узгоджується із трьома з дванадцяти цілей Стратегії екологічної безпеки. Ця ціль спрямована на покращення стану закладів освіти, розбудову у громаді системи навчання протягом життя, в тому числі підвищення цифрової грамотності та компетентностей, а також розвиток всебічної особистості мешканців і започаткування низки культурно-освітніх активностей у громаді. Ціль включає заходи з енергоефективності у закладах освітньої та культурної сфери.

Стратегічна ціль 2 «Збалансована та диверсифікована смарт-економіка. Економічно спроможна громада» повністю або опосередковано узгоджується із дев'ятьма з дванадцяти цілей Стратегії екологічної безпеки. Ця ціль спрямована на підтримку кластерних ініціатив та інноваційних проєктів, підтримку агропрямую і впровадження екологічних та інноваційних технологій у сільському господарстві та переробній галузі, на розбудову системи підтримки бізнесу та стартапів, а також розвиток туризму у громаді, зокрема рекреації та сталого туризму.

Стратегічна ціль 3 «Надійна сучасна інфраструктура та безпека громади, що забезпечує комфортне проживання, благоустрій та охорону довкілля громади» повністю або опосередковано узгоджується із більшістю цілей Стратегії екологічної безпеки (одинадцять з дванадцяти, причому узгоджується повністю з сімома цілями), окрім цілі «Стабілізація екологічної рівноваги на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях, Автономної Республіки Крим та м. Севастополя після відновлення територіальної цілісності України в межах її міжнародно визнаного державного кордону». Ця стратегічна ціль спрямована на забезпечення екологічної безпеки, запобігання і ліквідації негативного впливу господарської та іншої діяльності на навколишнє природне середовище, збереження природних ресурсів на території Носівської міської ради.

В межах виконання завдань до оперативних цілей 3.1 «Забезпечення умов для надання сучасних доступних послуг» та 3.2 «Модернізація закладів охорони здоров'я. Доступність і якість послуг з охорони здоров'я» Носівська громада планує розвивати сталу та інклюзивну інфраструктуру соціальних послуг, а також розбудувати сучасну систему громадського здоров'я на основі цифровізації і забезпечити умови для здорового способу життя населення. Раціональне використання природних ресурсів у громаді буде забезпечено шляхом впровадження проєктів та заходів з енергоменеджменту та енергоефективності, щодо розбудови безпечної та сучасної транспортної інфраструктури а також через розроблення комплексного плану просторового розвитку території громади для ефективного управління її розвитком в рамках оперативних цілей 3.1 «Забезпечення умов для надання сучасних доступних послуг», 3.3. «Комфортний інклюзивний простір, безбар'єрність та безпека» та 3.4 «Охорона довкілля та адаптація до змін клімату». Реалізація завдань цілі 3.1 спрямована також на підвищення енергоощадності та модернізацію системи водопостачання та водовідведення, що знизить екологічне навантаження на середовище. Покращення екологічного стану громади, підходи щодо бережливого ставлення до навколишнього природного середовища та заходи з адаптації до зміни клімату закладені також до оперативної цілі 3.4 «Охорона довкілля та адаптація до змін клімату», яка включає проєкти та заходи щодо запровадження сучасної системи управління відходами та будівництва локальних очисних споруд, забезпечення раціонального використання природних ресурсів і територій, вилучення сміття з водойм та прибережних зон, очищення дна водойм, охорону лісів та збільшення їх площі, облаштування місць для відпочинку з урахуванням екологічних вимог, стимулювання мешканців до дотримання умов чистоти довкілля шляхом організації толок.

Стратегічна ціль 4 «Ефективне самоврядування та співпраця в громаді» повністю або опосередковано узгоджується із дев'ятьма з дванадцяти цілей Стратегії екологічної безпеки. У контексті її реалізації передбачено впровадження належного врядування у громаді та ефективної комунікації органів місцевого самоврядування з бізнесом і мешканцями щодо сталого розвитку громади, управління на засадах приватно-публічного партнерства, а також розвиток громадянського суспільства. Розвиток громадських та молодіжних ініціатив є ефективним чинником підвищення впливу громадянського суспільства на прийняття рішень, зокрема пов'язаних з екологією та адаптацією до зміни клімату. В рамках завдань щодо розвитку належного врядування увагу зосереджено на питаннях доступу до публічної інформації, прозорості і підзвітності влади, розбудови політики відкритих даних, що є основним рушієм забезпечення сталого розвитку, належного екологічного стану та поліпшення умов проживання в громаді.

В межах реалізації цілей планується проведення оцінки впливу на довкілля для кожного інвестиційного проекту.

Стратегія Носівської громади не включає цілі, які не узгоджуються або принципово суперечать цілями державної екологічної політики.

Реалізація Стратегії розвитку Носівської міської територіальної громади до 2027 року сприятиме виконанню Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки, Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 року, а також Цілям сталого розвитку України на період до 2030 року.

Система стратегічного планування в Україні базується на координації процесів стратегічного планування на центральному, регіональному та місцевому рівнях. **Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки (ДСРР)** є основним планувальним документом для реалізації секторальних стратегій розвитку, координації державної політики у різних сферах, досягнення ефективності використання державних ресурсів у територіальних громадах та регіонах в інтересах людини, єдності держави, сталого розвитку історичних населених місць та збереження традиційного характеру історичного середовища, збереження навколишнього природного середовища та сталого використання природних ресурсів для нинішнього та майбутніх поколінь українців. ДСРР розроблена відповідно до Цілей сталого розвитку України до 2030 року, затверджених Указом Президента України від 30.09.2019 № 722. При розробці Стратегії розвитку Носівської міської територіальної громади до 2027 року враховані ключові аспекти Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки³.

Відповідно до оновленої Державної стратегії регіонального розвитку до 2027 року пріоритетами державної регіональної політики відновлення і розвитку на період до 2027 року є:

- створення безпекових та соціально-економічних умов для повернення громадян України в регіони та територіальні громади;
- відновлення та розвиток інфраструктури, зокрема інфраструктури електронних комунікаційних мереж на принципах прозорості, підзвітності, сталості, інклюзивності, енергоефективності, адаптації до зміни клімату, захищеності та стійкості до безпекових загроз та економічної доцільності;
- розвиток інституційної спроможності органів місцевого самоврядування на регіональному та місцевому рівні у сфері стратегічного планування, проєктного менеджменту, цифровізації, протидії корупції;
- розвиток людського капіталу, відновлення підприємницької діяльності та зростання економіки на основі внутрішнього потенціалу територій та регіональних смарт-спеціалізацій;

³ Чинна редакція ДСРР затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 13.08.2024 № 940 «Про внесення змін до державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки».

- розвиток багаторівневого врядування, наближення системи управління регіональним розвитком до процедур та кращих практик ЄС;
- залучення громадян до прийняття рішень на державному, регіональному та місцевому рівні;
- відновлення балансу екосистем, постраждалих внаслідок збройної агресії РФ;
- розбудова партнерств, розвиток міжмуніципального, міжрегіонального та транскордонного співробітництва;
- сприяння економічному розвитку регіону шляхом залучення інвестицій для реалізації інноваційних проєктів;
- відновлення та розвиток системи надання соціальних послуг на регіональному та місцевому рівні.

Аналіз відповідності стратегічних та оперативних цілей Стратегії розвитку Носівської міської територіальної громади до 2027 року Державній стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки наведено у таблиці 1.4.

Таблиця 1.4. Аналіз відповідності цілей Стратегії розвитку Носівської міської територіальної громади на період до 2027 року Державній стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки

Стратегічні та оперативні цілі ДСРР на 2021 - 2027 роки	Стратегічна ціль 1. Всебічні можливості для життя, розвитку, самореалізації та дозвілля Людини в громаді			Стратегічна ціль 2. Збалансована та диверсифікована смарт- економіка. Економічно спроможна громада				Стратегічна ціль 3. Надійна сучасна інфраструктура та безпека громади, що забезпечує комфортне проживання, благоустрій та охорону довкілля громади				Стратегічна ціль 4. Ефективне самоврядування та співпраця в громаді			
	1.1. Розбудова простору для розвитку особистості	1.2. Розбудова простору для самореалізації	1.3. Розбудова простору для змістовного дозвілля	2.1. Сприятливі умови для розвитку бізнес середовища в громаді	2.2. Ефективний агропреробний сектор громади	2.3. Інвестиційно активна громада	2.4. Туристично приваблива та гостинна громада	3.1. Забезпечення умов для надання сучасних доступних послуг	3.2. Модернізація закладів охорони здоров'я. Доступність і якість послуг з охорони здоров'я	3.3. Комфортний інклюзивний простір, безбар'єрність та безпека	3.4. Охорона довкілля та адаптація до змін клімату	4.1. Розбудоване, свідоме і дієве громадянське суспільство	4.2. Ефективна взаємодія влади з громадськістю	4.3. Відповідальне місцеве самоврядування	4.4. Дієве міжмуніципальне та міжнародне співробітництво
I. Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах	+	+	++			+		++	++	++	++	+			+
1.1. Забезпечення інтегрованого розвитку територій з урахуванням інтересів майбутніх поколінь						+		+		+	+				+
1.2. Задоволення потреби населення у якісних адміністративних і публічних послугах	+	+	+					+	+	+	+				
1.3. Соціальний захист ветеранів війни та їх сімей, внутрішньо переміщених осіб та			+					+	+	+	+				

інших вразливих груп населення																
II. Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів	+	++		++	++	++	++	+	+	++	++					
2.1. Інфраструктура, стійка до безпекових, соціальних та економічних викликів	+	+		+	+	+	+	+	+	+	+					
2.2. Сильна, спроможна та конкурентоспроможна регіональна економіка		+		+	+	+	+			+	+					
III. Розбудова ефективного багаторівневого врядування		+		++	++	++	+	++				+	+	+	+	+
3.1. Розвиток інституційної спроможності органів публічної влади з урахування кращих практик ЄС		+		+	+	+		+				+	+	+	+	
3.2. Розвиток різних форм співробітництва та ефективне управління публічними інвестиціями				+		+	+									+

*У клітинках ступінь зв'язку окремих цілей відмічається як ++ (сильний зв'язок) або + (опосередкований зв'язок)

Узгодженість Стратегії розвитку Носівської МТГ до 2027 року зі Стратегією сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 року

Стратегічні напрямки розвитку Носівської громади також пов'язані зі стратегічними цілями Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 року, затвердженої рішенням XXI-ї сесії Чернігівської обласної ради VII скликання від 18.12.2019 № 4-21/VII (зі змінами, внесеними рішенням двадцять п'ятої сесії обласної ради сьомого скликання 28.10.2020 № 43-25/VII)⁴. Стратегія сталого розвитку Чернігівської області визначає довгостроковий вибір пріоритетних сфер і напрямів розвитку області до 2027 року, бажаних орієнтирів майбутнього стану регіону, механізмів і шляхів їх досягнення, та є основою для розроблення інших документів стратегічного планування місцевого розвитку. Стратегія розвитку Чернігівської області направлена на забезпечення безпеки, збереження та розвиток людського капіталу, у тому числі створення умов для повернення до регіону людей, які залишили його під час війни, виробництво та поглиблену переробку якісної сільгоспсировини, «зелені» технології та біоекономіку; інформаційно-комунікаційні технології, інноваційно спрямовані та експортоорієнтовані галузі промисловості, екологічну безпеку та охорону здоров'я; відновлення інфраструктури області. Умовою успішної реалізації стратегії виступає об'єднання зусиль усіх гілок влади, а також зусиль усіх громад області.

⁴ Чинна редакція регіональної стратегії була затверджена рішенням XXII сесії обласної ради VIII скликання від 14.03.2025 № 3-22/VIII «Про внесення змін до Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 року»

Аналіз відповідності стратегічних та оперативних цілей Стратегії розвитку Носівської міської територіальної громади до 2027 року Стратегії розвитку сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 року проведено у таблиці 1.5.

Таблиця 1.5. Аналіз відповідності цілей Стратегії розвитку Носівської міської територіальної громади на період до 2027 року Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 року

Стратегічні та оперативні цілі Стратегії розвитку Чернігівської області на період до 2027 року	Стратегічна ціль 1. Всебічні можливості для життя, розвитку, самореалізації та дозвілля Людини в громаді			Стратегічна ціль 2. Збалансована та диверсифікована смарт-економіка. Економічно спроможна громада				Стратегічна ціль 3. Надійна сучасна інфраструктура та безпека громади, що забезпечує комфортне проживання, благоустрій та охорону довкілля громади				Стратегічна ціль 4. Ефективне самоврядування та співпраця в громаді			
	1.1. Розбудова простору для розвитку особистості	1.2. Розбудова простору для самореалізації	1.3. Розбудова простору для змистовного дозвілля	2.1. Сприятливі умови для розвитку бізнес середовища в громаді	2.2. Ефективний агропреробний сектор громади	2.3. Інвестиційно активна громада	2.4. Туристично приваблива та гостинна громада	3.1. Забезпечення умов для надання сучасних доступних послуг	3.2. Модернізація закладів охорони здоров'я. Доступність і якість послуг з охорони здоров'я	3.3. Комфортний інклюзивний простір, безбар'єрність та безпека	3.4. Охорона довкілля та адаптація до змін клімату	4.1. Розбудоване, свідоме і дієве громадянське суспільство	4.2. Ефективна взаємодія влади з громадянськістю	4.3. Відповідальне місцеве самоврядування	4.4. Дієве міжмуниципальне та міжнародне співробітництво
Стратегічна ціль I. Чернігівщина – безпечний регіон	++	+		+	++		+	++	+	++	++	++	++		+
1.1. Створення безпечних умов для повсякденної життєдіяльності громадян	+				+		+		+	+					
1.2. Підвищення стійкості територіальних громад до кризових ситуацій					+			+		+		+	+		
1.3. Енергетична безпека								+			+				
1.4. Інформаційна і кібербезпека	+	+											+		
1.5. Екологічна безпека, адаптація до зміни клімату				+						+	+	+			
Стратегічна ціль II. Комплексна відбудова						+	++	+		++					+

інфраструктури																	
2.1. Оцінка руйнувань та пошкоджень об'єктів інфраструктури																	
2.2. Відновлення та стабільне функціонування соціальної, критичної інфраструктури, систем життєзабезпечення. Відбудова житла								+	+			+					+
2.3. Відновлення та розвиток дорожньої, транспортної інфраструктури, зв'язку								+				+					
2.4. Комплексна відбудова територіальних громад								+				+					
Стратегічна ціль III. Відновлення бізнесу і розбудова нової економіки регіону			+		++	++	++	++	+			+	+				
3.1. Відновлення та розвиток бізнесу					+		+	+									
3.2. Стимулювання економічної активності та підвищення конкуренто-спроможності місцевих виробників					+	+	+										
3.3. Прискорений інноваційний розвиток пріоритетних сфер смарт-спеціалізації регіону					+		+										
3.4. Відновлення та сталий розвиток агропромислового комплексу							+	+				+					
3.5. Забезпечення продуктивної та вільно обраної зайнятості громадян			+		+	+	+		+			+					
Стратегічна ціль IV. Збереження і розвиток людського потенціалу	+		++	++					+	+	+	++	+	++			++
4.1. Сучасний освітній простір	+		+	+								+	+				+
4.2. Підвищення якості, доступності медичних послуг та покращання ментального і фізичного здоров'я населення				+							+						+
4.3. Якісні соціальні послуги, нова ветеранська політика									+		+		+				+

4.4. Культурний і духовний розвиток та формування національної ідентичності		+					+					+			
Стратегічна ціль V. Розвиток ефективного багатовекторного врядування з врахуванням процедур та кращих практик ЄС	+							+	+	+		++	++	++	++
5.1. Підвищення інституційної спроможності громад з врахуванням кращих практик ЄС	+											+		+	+
5.2. Цифрова трансформація громад і регіону								+	+	+			+	+	+
5.3. Розвиток громадянського суспільства												+	+	+	

Узгодженість Стратегії розвитку Носівської МТГ до 2027 року з Цілями сталого розвитку України на період до 2030 року

Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року є орієнтирами для розроблення проєктів прогнозних і програмних документів, проєктів нормативно-правових актів з метою забезпечення збалансованості економічного, соціального та екологічного вимірів сталого розвитку України. Указом Президента України від 30.09.2019 року № 722/2019 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» передбачено, що вони є орієнтирами для розроблення проєктів прогнозних і програмних документів, проєктів нормативно-правових актів з метою забезпечення збалансованості економічного, соціального та екологічного вимірів сталого розвитку України. Відповідно, цілі сталого розвитку мають бути інкорпоровані також в стратегічні та програмні документи на місцевому рівні.

Стратегічні та оперативні цілі Стратегії розвитку Носівської ТГ на 2021-2027 роки узгоджуються з Цілями сталого розвитку України. Аналіз відповідності стратегічних та оперативних цілей Стратегії розвитку Носівської міської територіальної громади до 2027 року Цілям сталого розвитку наведено у таблиці 1.6.

Таблиця 1.6. Аналіз відповідності цілей Стратегії розвитку Носівської міської територіальної громади на період до 2027 року Цілям Сталого Розвитку

Цілі Сталого Розвитку: Україна	Стратегічна ціль 1. Всебічні можливості для життя, розвитку, самореалізації та дозвілля Людини в громаді			Стратегічна ціль 2. Збалансована та диверсифікована смарт- економіка. Економічно спроможна громада				Стратегічна ціль 3. Надійна сучасна інфраструктура та безпека громади, що забезпечує комфортне проживання, благоустрій та охорону довкілля громади				Стратегічна ціль 4. Ефективне самоврядування та співпраця в громаді			
	1.1. Розбудова простору для розвитку особистості	1.2. Розбудова простору для самореалізації	1.3. Розбудова простору для змістовного дозвілля	2.1. Сприятливі умови для розвитку бізнес середовища в громаді	2.2. Ефективний агропереробний сектор громади	2.3. Інвестиційно активна громада	2.4. Туристично приваблива та гостинна громада	3.1. Забезпечення умов для надання сучасних доступних послуг	3.2. Модернізація закладів охорони здоров'я. Доступність і якість послуг з охорони здоров'я	3.3. Комфортний інклюзивний простір, безбар'єрність та безпека	3.4. Охорона довкілля та адаптація до змін клімату	4.1. Розбудоване, свідоме і дієве громадянське суспільство	4.2. Ефективна взаємодія влади з громадськістю	4.3. Відповідальне місцеве самоврядування	4.4. Дієве міжмуніципальне та міжнародне співробітництво
Ціль 1. Подолання бідності				+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		
Ціль 2. Подолання голоду, розвиток сільського господарства	+				+	+					+				
Ціль 3. Міцне здоров'я і благополуччя	+							+	+	+	+	+		+	
Ціль 4. Якісна освіта	+	+	+					+	+	+					
Ціль 5. Гендерна рівність	+	+	+	+					+	+		+			
Ціль 6. Чиста вода та належні санітарні умови	+				+		+	+			+				
Ціль 7. Доступна та чиста енергія	+			+	+	+	+	+	+	+	+			+	+
Ціль 8. Гідна праця та економічне зростання		+		+	+	+	+								+
Ціль 9. Промисловість, інновації та інфраструктура				+	+	+	+	+		+	+				+

Ціль 10. Скорочення нерівності	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+			
Ціль 11. Сталый розвиток міст і громад					+	+	+	+			+	+			+
Ціль 12. Відповідальне споживання та виробництво		+		+	+	+						+	+	+	
Ціль 13. Пом'якшення наслідків зміни клімату	+				+				+	+		+	+	+	+
Ціль 14. Збереження морських ресурсів *															
Ціль 15. Захист та відновлення екосистем суші					+			+				+	+		+
Ціль 16. Мир, справедливість та сильні інститути		+	+	+					+		+		+	+	+
Ціль 17. Партнерство заради сталого розвитку						+						+	+	+	+

* Оскільки територія Носівської ТГ не є прибережною територією, розташованою у приморській області, аналіз відповідності Цілі 14.Збереження морських ресурсів не здійснювався.

II. ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ТА ПРОГНОЗИ ЗМІНИ ЦЬОГО СТАНУ, ЯКЩО ДОКУМЕНТ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ НЕ БУДЕ ЗАТВЕРДЖЕНО

Розташування та адміністративно-територіальний устрій громади

Носівська громада розташована у Південно-Західній частині Чернігівської області, межує з Козелецькою, Кіптівською, Лосинівською, Бобровицькою, Макіївською, Ніжинською, Мринською і Талалаївською територіальними громадами (рис. 2.1).

До складу Носівської міської територіальної громади входить 21 населений пункт, з них 1 місто Носівка - адміністративний центр територіальної громади та 20 сіл. Площа громади – 580,94 км² (58094 га), з них площа населених пунктів 60,716 км², населення складає 20436 осіб (станом на 01.01.2025 р.). Щільність населення в Носівській громаді складає 35,18 осіб/км², що є трохи вищим за середнє значення по Чернігівській області (30,08 осіб на кв.км).

Більшість населених пунктів громади – сільські. Найбільші населені пункти – місто Носівка та Володькова Дівиця. В місті Носівка проживає більше половини населення громади – 13978 особи. До адміністративно- територіальної одиниці м. Носівка входять також села Дебреве, Лісові Хутори, Лукашівка, Підгайне. Станом на 01.01.2025 р. населення адміністративного центру разом с населенням сіл складає 14275 осіб, що становить біля 70% населення Носівської МТГ.

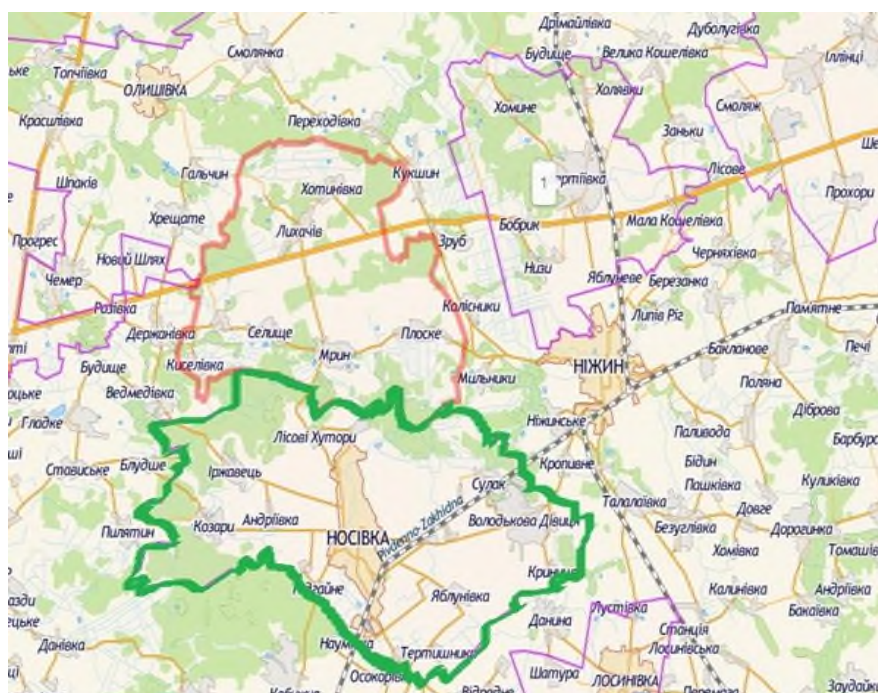

Рисунок 2.1. Карта Носівської міської територіальної громади

Громада розташована на перетині державних територіальних автодоріг Т-2513 (Козелець – Носівка), Т-2525 (М-02 – Носівка) та Т-2526 (Ніжин – Носівка – Кобижча – Бобровиця). Найбільша дорога, що перетинає територіальну громаду – автошлях міжнародного значення М- 02 сполученням Кіпті – Глухів – Бачівськ (на Брянськ).

Через територію громади проходить залізнична лінія Київ-Ніжин-Бахмач-Конотоп.

Відстань до обласного центру м. Чернігів становить 90 км, до столиці м. Київ – 119 км, до найближчого районного центру Чернігівської області м. Ніжин – 32 км. Найближчі міста – Бобровиця (24 км), Ніжин (25 км), Козелець (32 км). Залізнична станція Носівка знаходиться на відстані 1,5 години руху до станції Київ-Пасажирський.

Ландшафтні особливості рельєфу

Територія Носівської громади розташована у південній частині Чернігівської області в межах Бобровицько-Лосиновського фізико-географічного району Північної лісостепової області Дніпровської терасової рівнини. В геоструктурному відношенні м. Носівка приурочена до південно-західної гілки Дніпрово-Донецької западини. В геоморфологічному відношенні територія представляє собою низинно – рівнинне міжріччя, що розчленовано р. Носівочка басейну р. Остер. Переважний ухил поверхні складають 1-3%. Мінімальні 1-2%, приурочені до рівнинних ділянок. Максимальний ухил складає 6%, займаючи височинні території, що розташовані в межах правобережжя, що примикає до залізничної станції.

Клімат помірно-континентальний з достатньою кількістю опадів, теплим літом і порівняно м'якою зимою. Переважають західні і північно-західні вітри з Атлантики.

Літо достатньо тепле і тривале, але трапляються характерні спекотні періоди. Середньорічна температура повітря +6,1°C. Середня температура повітря липня становить +19,2°C, січня – 6,9°C. Максимальна температура влітку досягає +37°C, мінімальна взимку -35°C. Період із температурою понад +10°C становить 155 днів. Водночас на рік припадає приблизно 128 днів, коли температура опускається нижче 0°C.

Середньорічна відносна вологість повітря становить 84-88%. Найменша вона в травні (67%), найбільша - в грудні (88%). Упродовж року в середньому опади у вигляді дощу випадають 127 - 153 днів, у вигляді снігу – 50-76 днів. Висота снігового покриву коливається від 7 до 42 см (середня-19 см). Найбільша висота снігового покриву спостерігається в лютому. Глибина промерзання ґрунту від 24 до 141 см. Середня швидкість вітру становить 4-5 м/с. Кількість днів з грозами в середньому за рік складає 14, з градом-3, снігом-64.

Найбільше опадів буває у червні-липні. Середньорічна кількість опадів – 614 мм на рік, у т. ч. в теплий період – 439 мм. Такі обсяги сприятливі для розвитку сільського господарства. Спостерігається тенденція до збільшення кількості опадів протягом року та підвищення температури. Це дозволяє розширяти перелік вирощуваних сільськогосподарських культур за рахунок притаманних більш південним регіонам України.

Великі території громади зайняті лісами, де переважають соснові, але є також і мішані ліси. Зустрічаються в них часто дуб, береза, ясен, вільха, хвойні (сосна, ялина). Є також липа, осика, горобина. У підліску представлені малина, ліщина, калина, шипшина.

Вразливість громади з т.з. ризиків, які пов'язані із засухою та дефіцитом води, а також із бурями, відсутні. Загальна динаміка зсувних процесів на території Носівської громади, є без змін. Вразливість громади з т.з. ризиків, які пов'язані із зсувами, відсутні.

Поточний стан атмосферного повітря

Згідно досліджень проб атмосферного повітря на території громад Чернігівської області діоксид сірки єдиний з пріоритетних забруднювачів атмосферного повітря, антропогенна емісія якого значно перевищує обсяги природних джерел (речовина третього класу небезпеки). Основними джерелами надходження діоксиду сірки в атмосферу: підприємства хімічної, нафтопереробної, енергетичної, металургійної галузей промисловості.

Також забруднювачами атмосферного повітря є оксид вуглецю та діоксид азоту.

Джерелами надходження оксидів азоту в атмосферу є підприємства хімічної промисловості, виробництво мінеральних добрив та автомобільний транспорт.

Згідно моніторингових досліджень атмосферного повітря у 2020 році у визначених точках на вулицях з інтенсивним рухом автотранспорту, в зоні впливу найбільш потужних промислових підприємств, а також підприємств, у яких не витримана нормативна санітарно-захисна зона: м Чернігова - 16 точок, м. Ніжин - 1 точка, м. Прилуки - 2 точки. Перевищення гранично-допустимих концентрацій забруднюючих речовин виявлено тільки на території м. Чернігова: 18 –пил неорганічний, 12 – азот діоксиду, 3 – оксид вуглецю, 3 – ангідрид сірчистий.

Носівська громада не потрапила до списку зон з найбільшим забрудненням атмосферного

повітря. Комплексний індекс забруднення атмосфери (КІЗА) у м. Носівка (дані за 2015-2018 рік) – 2,51.

Таблиця 2.1. Обсяги викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря за видами економічної діяльності

Види економічної діяльності	Обсяги викидів за регіоном	
	тис.т	відсотків до загального підсумку
Усі види економічної діяльності	20,889	100
у тому числі:		
Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур	3,922	18,77
Розведення великої рогатої худоби молочних порід	2,934	14,05
Виробництво продуктів нафтоперероблення	1,253	6,0
Виробництво електроенергії	5,278	25,27
Забір очищення та постачання води	1,255	6,01
Виробництво олії та тваринних жирів	0,146	0,7
Постачання пари, гарячої води та кондиційованого повітря	0,677	3,24
Виробництво шпалер	0,303	1,45
Виробництво залізничних локомотивів і рухомого складу	0,261	1,25
Складське господарство та допоміжна діяльність у сфері транспорту	0,733	3,51
Інші	4,127	19,75

У таблиці надано метеорологічні показники, які визначають умови розсіювання забруднюючих речовин в атмосферному повітрі на території громади.

Таблиця 2.2. Метеорологічні характеристики і коефіцієнти, які визначають умови розсіювання забруднюючих речовин в атмосферному повітрі Носівської ТГ

Найменування характеристики	Величина
Коефіцієнт А, який залежить від стратифікації атмосфери	180
Коефіцієнт рельєфу місцевості	1
Середня максимальна температура повітря найтеплішого місяця року, °С	26,2
Середня мінімальна температура повітря найхолоднішого місяця року, °С	-9,0
Середня за рік повторюваність напрямків вітру, %	
Північ	9
Північний схід	13
Схід	9
Південний схід	13
Південь	13
Південний захід	19
Захід	12
Північний захід	12
Швидкість вітру з повторюваністю 5 % і більше, м/с	4-5

Порівняння динаміки та обсягів викидів в атмосферне повітря у Носівській територіальній громаді (колишній Носівський район) з іншими районами та найбільшими містами Чернігівської області надано нижче:

Таблиця 2.3. Динаміка викидів забруднювальних речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення у регіоні по окремих населених пунктах, тис. т

Найменування міст, районів	2000	2015	2016	2017	2018	2019
Всього	20,164	33,910	37,102	31,574	29,661	27,437
м. Чернігів	8,001	15,096	18,541	12,992	13,230	11,460
м. Ніжин	1,198	1,115	1,147	0,999	0,837	1,067

Найменування міст, районів	2000	2015	2016	2017	2018	2019
м. Новгород-Сіверський*	-	0,123	0,171	0,209	0,147	0,219
м. Прилуки	0,470	0,707	0,719	0,712	0,650	0,607
Бахмацький	0,563	1,615	1,300	1,521	1,355	1,784
Бобровицький	0,398	0,380	0,357	0,341	0,391	0,382
Борзнянський	0,410	0,952	0,774	0,828	0,764	0,949
Варвинський	2,957	2,595	2,583	2,411	2,046	1,619
Городнянський	0,097	0,712	0,627	0,704	0,747	0,702
Ічнянський	0,238	1,121	1,168	1,184	1,100	1,173
Козелецький	0,120	0,646	0,495	0,541	0,490	0,390
Коропський	0,088	0,490	0,435	0,423	0,446	0,533
Корюківський	0,040	1,265	1,616	1,743	1,027	0,688
Куликівський	0,640	0,819	0,790	0,655	0,448	0,412
Менський	0,322	0,676	0,714	0,717	0,680	0,609
Ніжинський	0,123	0,406	0,176	0,163	0,183	0,161
Н-Сіверський*	0,177	0,356	0,331	0,310	0,171	0,128
Носівський	1,838	1,108	1,670	0,849	0,938	1,103
Прилуцький	0,094	0,921	0,882	0,930	0,890	0,759
Ріпкинський	0,252	0,468	0,395	0,378	0,342	0,311
Семенівський	0,232	0,543	0,516	0,552	0,601	0,432
Сновський	0,118	0,070	0,071	0,215	0,209	0,164
Сосницький	0,031	0,160	0,175	0,197	0,192	0,159
Срібнянський	0,020	0,544	0,413	0,459	0,316	0,659
Талалаївський	0,076	0,280	0,397	0,440	0,397	0,344
Чернігівський	1,661	0,741	0,639	1,101	1,064	0,623

*до 2014 року дані по м. Н.-Сіверському включено до показників Н.-Сіверського району, оскільки м. Н.-Сіверський віднесений до категорії міст обласного призначення відповідно до постанови Верховної Ради України від 11 березня 2014 року № 865-VII «Про віднесення міста Новгород-Сіверський Новгород-Сіверського району Чернігівської області до категорії міст обласного значення»

Характеристика ґрунтів

Основними типами ґрунтів в Носівській громаді є дерново-підзолисті та сірі лісові: чорноземи опідзолені супіщані, дерново підзолисті зв'язно-піщані, темно-сірі опідзолені легкосуглинкові, темно-сірі опідзолені, торфово-болотні, лучно-болотні.

Рівні ґрунтових вод коливаються від 2 до 5 метрів від денної поверхні.

Наявні види деградації ґрунтів не мають відчутного негативного впливу на стан та якість земельних ресурсів громади (табл. 2.4).

Таблиця 2.4. Аналіз основних типів ґрунтів громади

Основні типи ґрунту	Особливо цінні ґрунти	Домінантні види деградації ґрунтів	Субдомінантні види деградації ґрунтів
Чорноземи опідзолені супіщані	-	Затоплення і підтоплення ґрунтів подів і западин серед полів	-
Дерново-підзолисті зв'язно-піщані ґрунти	-	-	-
Темно-сірі опідзолені легкосуглинкові ґрунти	-	-	-
Темно-сірі опідзолені ґрунти	-	-	-
Торфово-болотні, лучно-болотні ґрунти	-	-	-

Ґрунтовий покрив характеризується відносною однорідністю, що обумовлено обмеженими розмірами проєктованої території та її геоморфологічними особливостями. Північна та північно-східна частина території (10%) зайнята сірими опідзоленими ґрунтами. Вони

сформувалися під листяними лісами. Характеризуються темно-бурим кольором ілювіального ґрунтового горизонту з підвищеним вмістом гумусу (1,4 %) слабо-кислою реакцією ґрунтового розчину, низькою родючістю з бідним вмістом азоту, фосфору, калію. За бонітетним показником вказані ґрунти віднесені до земель середньої якості.

Заплавна частина р. Носівочка зайнята лучними ґрунтами поверхневослабкосолонцюватими (10 %). Сформувалися вони, в основному, на лесовидних породах та мають легкосуглинистий механічний склад. Лучні ґрунти сформувалися в умовах постійного капілярного зв'язку з неглибоко залягаючими підґрунтовими водами при особливому режимі поверхневих вод (сезонного затоплення). Характеризується оглеєністю, слабою засоленістю. На поживні речовини вони значно бідніші чорноземів. Забезпеченістю азотом, фосфором, калієм середня. Реакція ґрунтового розчину близька до нейтральної, у солонцюватих різновидів – слабколужна. За бальною оцінкою якістю ґрунту вони віднесені до земель середньої якості.

Західна частина території громади зайнята чорноземами глибокими малогумусними (25%). Вони сформувалися на лесових породах та мають легкосуглинковий механічний склад. Більша частина з них слабколужна. Гідролітична кислотність їх низька, але у лугових різностях дещо вища, що вказує на їх вапнування. За умовами родючості ці ґрунти віднесені до земель кращої якості.

У східній частині території громади переважають чорноземи опідзолені у комплексі з лугово-чорноземними, вони займають більше 30% території. Для них характерні властивості чорноземних та опідзолених ґрунтів. Вони добре гумусовані, у них глибокий гумусний горизонт 35-40 см; перехідний горизонт до 100 см. Реакція ґрунтового розчину нейтральна або слабокисла. Опідзоленість ґрунту виражається у їх безкарбонатності до ґрунтоподібних порід. Як і вище охарактеризовані ґрунти вони віднесені до ґрунтів доброї якості.

Південна частина території (25 %) зайнята лугово-чорноземними ґрунтами у комплексі з чорноземно-луговими опідзоленими. Приурочені до плоских знижень. Характеризуються пилувато-легкосуглинистим складом. Від чорноземів відрізняються тільки ознаками оглеєння у ґрунтоутворюючій породі, мають добрий водний режим. За своїми агрофізичними даними – це найкращі ґрунти громади.

Основними культурами, які вирощуються на посівних площах, є зернові, бобові та олійні культури. Крім того, склалися сприятливі умови для вирощування городини, технічних культур, також садів, кущів. Ґрунти та природні умови дозволяють вирощувати городину або без поливу, або з обмеженим його застосуванням, що здешевлює продукцію.

Склад і якість ґрунтів в поєднанні зі сприятливим кліматом створюють в громаді умови для розвитку диверсифікованого, стійкого до погодних змін сільського господарства. За умови поширення тепличного господарства є можливість збирати два врожаї на рік.

У громаді відсутні великі промислові підприємства, масштабний видобуток корисних копалин.

Природні копалини загальнонаціонального значення на території громади відсутні. Копалини місцевого значення представлені нерудними корисними копалинами. За своїм походженням вони поділяються на уламкові нецементовані (пісок), уламкові землістої будови (глини, суглинки, леси), органогенні (торф). Розробка цих родовищ наразі майже не проводиться. У заплаві р. Носівочка розвинуті сучасні піщано-глинисті алювіальні відклади. Серед корисних копалин в районі м. Носівка наявні будівельні суглинки та торф.

Таблиця 2.5. Відомості щодо корисних копалин

Назва родовища	Надрокористувач	Вид корисних копалин
<i>Родовища, які розробляються</i>		
Носівське-2	ТОВ «Чернігівська будівельна кераміка»	Суглинки

Структура земельного фонду

Площа території Носівської громади становить 58,094 тис.га, з них площа населених пунктів 6,992 тис.га. Стосовно земельного фонду актуальна інформація відсутня, так як інвентаризація землі не проводилась, роботи заплановані на 2025 рік.

За наявними доступними даними за попередні роки:

Земельний фонд громади складався з земель державної власності - 225,017 кв.км, земель комунальної власності - 148,3943 кв.км, земель приватної власності - 207,5287 кв.км.. Сільськогосподарські угіддя становили 57,95% від загальної площі, в тому числі рілля 49% (табл. 3.3). Ліси становили 15% земель громади, що менше середнього показника по області (21%), але значно більше, ніж по Україні в цілому (4%). Рілля – 49%, що співпадає з середнім показником по Україні.

Уточнення складу земельного фонду буде проводитись в рамках розробки Комплексного плану просторового розвитку Носівської громади, що є одним із завдань в тамках цілей Стратегії розвитку Носівської ТГ до 2027 року та Плану дій з її реалізації на 2025-2027 роки.

Станом на 01 січня 2025 року по Носівській міській раді зареєстровано 1198 договорів оренди землі, з них з фізичними особами 100 договорів та 1098 договорів з юридичними особами, в тому числі 948 договорів оренди землі на нерозподілені (не витребувані) земельні ділянки (частки паї) та 55 договорів оренди землі польові дороги.

В громаді наявні інвестиційно привабливі земельні ділянки площею 86 га, право яких може бути продано на аукціоні.

У громаді діє Програма розвитку земельних відносин та охорони земель Носівської міської ради на 2021-2025 роки, прийнята рішенням Носівської міської ради від 16.10.2020 № 34/73/VII, зі змінами від 19.11.2021 №13/16/ VIII

<https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?page=2&id=32832&tp=7>

Також у складі Носівської міської ради діє постійна комісія з питань земельних відносин та охорони навколишнього природного середовища.

Стан ґрунтів

Основними чинниками антропогенного впливу на земельні ресурси та ґрунти Носівської громади є наслідки діяльності сільського господарства, промисловості, енергетики, транспорту та оборонної діяльності.

Загрозу забруднення природних об'єктів небезпечними речовинами, у першу чергу ґрунтів, підземних водоносних горизонтів та поверхневих водойм, продовжують створювати накопичені непридатні й заборонені до використання хімічні засоби захисту рослин (ХЗЗР). Надмірне використання добрив та засобів захисту рослин створює негативний вплив на ґрунти, водні ресурси, біорізноманіття.

Відповідно до проведеної уточненої інвентаризації місць накопичення ХЗЗР станом на 01.01.2025р. вивезено та утилізовано 7,5 т непридатних до використання ХЗЗР. Крім того, на території громади відбувається традиційне для України весняне та осіннє спалювання листя, трави, соломи та інших органічних решток. Це не тільки значно забруднює повітря, а й знищує важливе різноманіття комах у верхніх шарах ґрунту та унеможливорює використання органіки для підвищення родючості землі.

Для забезпечення покращення стану ґрунтів Носівська громада прийняла Програма розвитку земельних відносин та охорони земель Носівської міської ради на 2021-2025 роки (Рішення Носівської міської ради від 16.10.2020 № 34/73/VII, зі змінами від 19.11.2021 №13/16/ VIII

<https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?page=2&id=32832&tp=7>

Проблемні питання, пов'язані з земельним фондом громади

Недостатній рівень виділення коштів з державного та місцевих бюджетів для виконання робіт із землеустрою та охорони земель.

Не до кінця проведено інвентаризацію земель населених пунктів та аудит земель сільськогосподарського призначення за межами населених пунктів. Використання значної частини земель сільськогосподарського призначення для ведення товарного сільськогосподарського виробництва ведеться з порушенням затверджених схем землеустрою, що не дозволяє забезпечити еколого-економічне дотримання сівозмін та впорядкування угідь.

Також, для часткового вирішення питання обліку земель громади не вистачає необхідних інноваційних засобів обліку та вимірювання.

Природно-заповідний фонд

Природно-заповідний фонд Носівської МТГ представлений 12-ма об'єктами загальною площею 1 337,4 га, що складає 2,3 % її території. Всі об'єкти місцевого значення.

Таблиця 2.6. Об'єкти природно-заповідного фонду Носівської ТГ

	Категорія	Об'єкт ПЗФ	Площа громади	Площа об'єкта ПЗФ, га	% території громади, що займає об'єкт ПЗФ
1	гідрологічний заказник	Гравівщина	58094,0	38,00	0,07
2	ботанічний заказник	Козарська дача *	58094,0	387,0	0,67
3	ботанічний заказник	Горішне	58094,0	500,00	0,86
4	ботанічний заказник	Іржавська дача	58094,0	296,0	0,51
5	лісовий заказник	Модринник	58094,0	6,9	0,01
6	гідрологічний заказник	Загірне	58094,0	14,00	0,02
7	гідрологічний заказник	Камінське*	58094,0	32,00	0,06
8	гідрологічний заказник	Кам'яне	58094,0	36,00	0,06
9	гідрологічний заказник	Козаче	58094,0	19,00	0,03
10	лісовий заказник	Пізній дуб	58094,0	3,90	0,01
11	лісовий заказник	Чорний ліс	58094,0	1,60	0,00
12	ботанічна пам'ятка природи	Козарська дача	58094,0	3,00	0,01

Лісові заказники

1) «Модринник» - оголошений рішенням Чернігівської обласної ради від 04.05.1999 року, площа – 6,9 га.

Насадження модрини європейської, що входили до володінь графа О. Мусіна-Пушкіна, який займався інтродукцією і розведенням перспективних деревних порід. Ці насадження мають високі біологічні та лісотаксаційні показники і використовуються як лісонасінневі виділи.

2) «Пізній дуб» - оголошений рішенням Чернігівської обласної ради від 04.05.1999 року, площа – 3,9 га.

Насадження «пізньої форми» дуба звичайного, закладені в 70-х роках 19 століття. Масив

використовується для отримання елітного насінневого матеріалу з дерева, які витримують приморозки. Зимової форми дуба вважається аборигеном Західної Європи, зокрема Німеччини, де його культивували здавна.

3) «Чорний ліс» - оголошений рішенням Чернігівської обласної ради від 04.05.1999 року, площа – 1,6 га.

Ділянки сосни Веймутова, північноамериканського інтродуцента, 90-річного. Ця ділянка може використовуватися як показова, еталонна, лісонасіннева.

Ботанічні заказники:

1) «Горішне» - оголошений рішенням Чернігівської обласної ради від 04.12.1978 року № 529, площа – 500,0 га.

Ділянки сосни Веймутова, північноамериканського інтродуцента, 90-річного. Ця ділянка може використовуватися як показова, еталонна, лісонасіннева.

Високопродуктивні ділянки листяного лісу, переважно липово-дубового, місцями з додаванням берези бородавчатої віком понад 60 років, в підліску – ліщина звичайна, крушина ламка, в трав'яному покриві – види неморальної групи (яглиця звичайна, медунка темна, купина багатоквіткова, копитняк європейський, конвалія звичайна), зустрічаються гніздівка звичайна, зозуліні сльози яйцевидні, види з родини орхідних, занесені до Червоної книги.

2) «Іржавська дача» - оголошений рішенням Чернігівської обласної ради від 11.04.2000 року № 529, площа – 500,0 га.

Ділянки високопродуктивного соснового та дубово-соснового лісу з рядом видів супутників сосни і дуба. В трав'яному ярусі зустрічаються такі види як суниці лісові, яглиця звичайна, зірочник ланцетолистий, копитняк європейський, куцоніжка лісова, розхідник шорсткий, медунка темна, просянка розлога, є ряд лікарських рослин. З представників фауни зустрічаються козулі, дикі кабани, досить представницьким є лісовий орнітокомплекс (зяблики, зозулі, піночки, мухоловки)

3) «Козарська дача» - оголошений рішенням Чернігівської обласної ради від 11.04.2000 року, площа – 387,0 га.

Високопродуктивні ділянки переважно соснового лісу віком 60-80 років, з окремими деревами віком до 100 років. Місцями з участю ряду супутніх видів (дуб звичайний, береза бородавчата, осика, клен гостролистий, ясен звичайний). В підліску – малина, ліщина звичайна, крушина ламка). В трав'яному покриві – група бореальних видів (плаун булавовидний, плевроцій шребера, дикран зморшкуватий, суниці лісові, звіробій звичайний, конвалія звичайна). З представників фауни водяться лосі, козулі, дикі кабани, досить представницьким є лісовий орнітокомплекс.

Гідрологічні заказники

1) «Гравіщина» - оголошений рішенням Чернігівського облвиконкому від 27.12.1984 року, площа – 38,0 га.

Евтрофний -злаковий-осоковий болотний масив в заплаві річки Остер з видами лучно-болотного різнотрав'я (лепешняк великий, лепешняк плаваючий, лепеха звичайна, жовтець язиколистий, плакун верболистий, вербозілля звичайне, живокіст лікарський, очерет звичайний), який має важливе значення в регулюванні її водного режиму і рівня ґрунтових вод прилеглих територій.

2) «Загірне» - оголошений рішенням Чернігівського облвиконкому від 27.12.1984 року, площа – 14,0 га.

Низинне осокове болото (з ценозами осоки омської, осоки гострої) з типовими видами лучно-болотного різнотрав'я в заплаві р. Остер, має важливе значення в регулюванні водного режиму та рівня ґрунтових вод прилеглих територій.

3) «Камінське» - оголошений рішенням Чернігівського облвиконкому від 27.12.1984 року, площа – 14,0 га.

Низинне осокове болото в заплаві р. Остер, має важливе значення в регулюванні водного режиму та рівня ґрунтових вод прилеглих територій.

4) «Кам'яне» - оголошений рішенням Чернігівського облвиконкому від 27.12.1984 року, площа – 36,0 га.

Низинне евтрофне осокове болото з типовими видами болотного різнотрав'я в заплаві р. Остер, має важливе значення в регулюванні водного режиму та рівня ґрунтових вод прилеглих територій.

5) «Козаче» - оголошений рішенням Чернігівського облвиконкому від 27.12.1984 року, площа – 19,0 га.

Низинне евтрофне осокове болото з типовими видами болотного різнотрав'я, має важливе значення в регулюванні водного режиму та рівня ґрунтових вод прилеглих територій.

Ботанічна пам'ятка природи

1) «Козарська дача» - оголошений рішенням Чернігівського облвиконкому від 10.06.1972 року, площа – 3,0 га.

Декоративні насадження ялини європейської віком понад 90 років.

У громаді діє Програма охорони навколишнього природного середовища Носівської міської ради на 2021-2025 рр., затверджена рішеннями Носівської міської ради від 16.10.2020 № 35/73/VII, зі змінами від 14.05.2021р №2/10/VIII, від 19.11.2021 № 12/16/VIII, від 19.05.2023 № 8/35/VIII, від 15.12.2023р. №3/42/VIII, від 14.06.2024р. №3/48/ VIII, зі змінами від 20.12.2024р. № 48/56/VIII

<https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=40596&tp=7#>

Екологічна мережа

На території громади знаходиться об'єкт, запропонований до включення до Смарагдової мережі:

UA0000469 «Частини долини річки Остер» загальною площею 37531,51 га

https://uncg.org.ua/wp-content/uploads/2020/08/Emerald_3_2020.pdf

Об'єкт частково розташований на території Носівської ТГ, долина річки Остер також пролягає територією сусідніх громад – Бобровицької, Ніжинської, Козелецької. На його території знаходяться 8 оселищ та 16 видів тварин, птахів та рослин. Об'єкт належить до континентального біогеографічного регіону.

Передбачено розробку заходів щодо створення нових та збереження існуючих територій та об'єктів природно-заповідного фонду, а також територій Смарагдової мережі, формування екомережі.

Створення та розвиток об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення має відбуватися в межах екологічної мережі Чернігівської області, враховуючи потреби та можливості громади.

Водні ресурси

Територією громади протікають річки Остер, Носівочка, Новий Потік. У живленні річок найбільша роль належить дощовим водам, меншу частку становлять снігові та підземні води.

На території Носівської громади протікає річка Носівочка загальною довжиною 33 км, в м. Носівка довжина річки складає 14 км, на ній в межах міста побудовано ставки. Річка відноситься є лівою притокою р. Остер та відноситься до басейну р. Десна. Долина річки

сильно виположена з дуже пологими берегами. Заплава дуже добре розвинена, ширина складає 50-80 метрів, місцями підтоплена. Русло річки звивисте, ширина 5-7 метрів, глибина до 1 метру, швидкість течії 0,1 м/добу. Дно річки слабко-мулисте, піщане. Основні гідрологічні характеристики: середній ухил 0,2 %, площа водозбору 240 км², озерність менше 1% заболоченість 13 %, залісненість 12 %. Прилягаюча територія міста під час водопілля не затоплюється. Над річкою розташована частина гідрологічного заказника «Грабівщина».

На території Носівської громади розташовано 21 ставок загальною площею 28,76 га.

Площа підтоплених земель складає 267,1 га., в основному, даний процес відбувається у заплаві річки Носівочки, для якої характерний природний високий рівень залягання підземних вод. Площа заболочених ділянок по м. Носівка складає 5,05 га., вони розташовані дисперсно по всій території міста.

Таблиця 2.7. Характеристики водойм Носівської МТГ (відповідно до проведеної інвентаризації водних об'єктів у грудні 2021р.)

Водний об'єкт	Територія розташування	Тип та площа водного плеса	Оренда/ власність станом на 01.07.2023р.
Ставок	с. Коробчино	5,2	-
Ставок	м. Носівка	1,3	-
Ставок	м. Носівка	3,9	-
Ставок	м. Носівка	2,0213	-
Ставок	м. Носівка	1,8	-
Ставок	с. Лісові хутори	2,0	-
Ставок	с. Лісові хутори	1,0	-
Ставок	м. Носівка	0,9	-
Ставок	м. Носівка	1,8	-
Ставок	м. Носівка	19,0	-
Ставок	м. Носівка	0,57	-
Ставок	с. Держанівка	7,2	-
Ставок	с. Держанівка	0,7	-
Ставок	с. Адамівка	1,9	-
Ставок	с. Адамівка	0,5	-
Ставок	с. Іржавець	1,3374	Оренда Опанасенко П.В.
Ставок	с. Козари	2,4	-
Ставок	с. Козари	0,5	-
Ставок	с. Яблунівка	1,6	-
Ставок	с. Ставок	0,8	-
Ставок	м. Носівка	30,0	-

Водопостачання та водовідведення

Послуги водопостачання та водовідведення в Носівській територіальній громаді надає КП «Носівка-Комунальник». Загальна протяжність водопровідних мереж становить 168 км. Довжина каналізаційних мереж становить 5,4 км. Підприємство обслуговує 5923 абонентів з водопостачання та 387 абонентів з водовідведення.

Комунальним підприємством оплачені роботи з виготовлення ПКД по об'єктах реконструкції водопровідної мережі вул. Робоча, Сагайдачного, Короленка та Затишна. На реалізацію проектів надана субвенція з державного бюджету.

Таблиця 2.8. Водопостачання та водовідведення (на рік)

Показники	2021	2022	2023	2024
Протяжність мереж водопостачання, км	168	168	168	168
Протяжність мереж водовідведення, км	5,4	5,4	5,4	5,4
Споживання питної води, тис. м ³ – всього, у тому числі:	351,9	359,6	369,8	357,9
- населення	323,9	336,9	340,3	330,6
- підприємства	28	22,7	29,5	27,3

Носівська громада розташована вздовж осової частини Дніпровсько-Донецької западини. Практичне значення для водозабезпечення має водоносний комплекс четвертинних відкладів, приурочений до пісків, середня потужність яких 25-30 м. На цей водоносний комплекс обладнані усі свердловини міста Носівка. Їх дебіт коливається від 1,1 до 8,3 л/с при зниженні рівня на 1-10 метрів. Глибина свердловин від 48 до 75 м, водовідбір з них складає 1,2 тис. м³/доба. За хімічним складом експлуатаційні води гідрокарбонатно-кальцієві, прісні, лужні, за ступенем агресивної дії водного середовища на бетонні конструкції не агресивні. Мінералізація до 0,8 г/л. В бактеріологічному відношенні води мають сприятливий профіль.

Після проведення та завершення робіт по реалізації проекту «Реконструкція руслового ставка на річці Носівочка в адміністративних межах міста Носівка Чернігівської області з метою покращення його санітарно-екологічного та технічного стану», були взяті аналізи та проведено виміри річки Носівочка Козелецьким МВ ДУ «Чернігівський ОЛЦ МОЗ України».

У поверхневих водах річки Носівочка вміст хлоридних іонів коливається в межах 25,0 - 30,0 мг/дм³, сульфатних іонів – 60,0-75,0 мг/дм³, вміст амонійного азоту коливається в межах 0,51-1,00 мг/дм³, азоту нітратного – 0,30 мг/дм³, заліза загального – 0,11-0,50 мг/дм³.

Мінералізація поверхневих вод в районі міста Носівка коливається від 250-500 мг/дм³.

Загальна кількість об'єктів водопостачання та водовідведення:

- насосно-фільтрувальна станція - од., *відсутні*
- водопровідних насосних станцій - 6 од., з них 1 од. не функціонує
- протяжність водопровідних мереж – 168 км,
- з них потребують заміни 8 км,
- каналізаційних насосних станцій - 1 од.,
- каналізаційних очисних споруд – од., *відсутні, є 1 поле фільтрації*

Протяжність каналізаційних мереж - 5,4 км.

Таблиця 2.9. Використання води в Носівській громаді у 2023-2024 році

Показник	2023	2024
Кількість водокористувачів, які звітують (одиниць)		
Забрано із природних водних об'єктів, всього у т. ч.		
із підземних водних об'єктів	507,7	495
Використано свіжої води, всього у т. ч.		
на питні і санітарно-гігієнічні потреби	369,8	357,9
на виробничі потреби		
на потреби зрошення		
на інші потреби		
Загальне водовідведення	31,6	30,9
Скинуто в поверхневі водні об'єкти зворотних (стічних) вод, всього у т. ч.		
Забруднених		
нормативно чистих без очистки		
нормативно-очищених на спорудах		
Скинуто транзитної води		
Оборотне, повторне та послідовне використання		

На території міста Носівка централізованою системою відведення побутових стічних вод забезпечено тільки населення багатоповерхових будинків, школи, центральна районна лікарня, теплові мережі.

Відведення та очищення побутових стічних вод міста здійснюється комунальним підприємством «Носівка-Комунальник». Стічні води по самопливних колекторах надходять до каналізаційної насосної станції та далі перекачуються на очисні споруди механіко-

біологічного принципу очищення (2 горизонтальних відстійника та поля фільтрації на 12 карт).

В місті Носівка мережа дощової каналізації відсутня. На території населеного пункту в даний час функціонують сухі канави довжиною 0,83 км. Всі вони знаходяться на різних локальних ділянках, не утворюючи між собою взаємопов'язаної системи, деякі з них вимагають ремонту та очищення. Значна кількість зважених речовин може надходити в водотік з поверхневим стоком з міської забудови територій до річки Носівка. В результаті скупчення руслових відкладень зменшується здатність розмивання річковим потоком і процес акумуляції відкладень в річковому руслі стає прогресуючим.

Даний процес призводить до того, що транспортна здатність річкового потоку виявляється недостатньою для перенесення суспензій, що надходять в потік. Надлишки суспензії осідають в річковому руслі, викликаючи його замулення. Найдрібніші частинки, що потрапляють у водотік, повільно осідають в руслі, створюючи забруднені зони «шлейфу» на ділянках значної протяжності.

Стан водних ресурсів

Однією з основних проблем на території громади – стан водних ресурсів та забезпечення населення якісною питною водою.

Основними джерелами забруднення водних об'єктів є скиди забруднюючих речовин із зворотними водами промислових підприємств, підприємств житлово-комунального господарства, які в цілому по області скидають недостатньо очищені стічні води (99 % скидів від загального обсягу забруднених стічних вод), а саме (тис.т.): азот амонійний -0,0872; БСК 5 - 0,2045; завислі речовини - 0,2577; сульфати- 1,188; хлориди-2,7740; залізо- 0,0077; фосфати - 0,1067.

Сучасний стан поверхневих водойм характеризується антропогенним тиском суб'єктів господарювання. Значна частина недостатньо очищених стоків щорічно потрапляє у водні об'єкти та завдає їм незворотної шкоди. Серед причин незадовільної роботи каналізаційних очисних споруд – їх перевантаженість або недовантаженість, зношеність обладнання та відсутність коштів на проведення поточних ремонтних робіт чи реконструкції в цілому. Існуючі технологічні регламенти роботи очисних споруд наразі не можуть забезпечити ефективну очистку зворотних вод, і, як наслідок, фіксується скид недостатньо очищених стічних вод до поверхневих водних об'єктів із перевищенням гранично допустимих показників вмісту фосфатів.

Джерелом питного водопостачання в Носівській МТГ є підземні водні горизонти. Після ліквідації, реорганізації сільськогосподарських підприємств значна кількість артезіанських свердловин залишилися безхазяйними. Після припинення експлуатації свердловина починає становити загрозу зараження водоносних шарів. Станом на даний час, враховуючи роботу по тампонуванню безхазяйних свердловин в попередні роки, по Носівській територіальній громаді безхазяйні свердловини відсутні.

Скид недостатньо очищених стічних вод та зливових (талих) вод без очистки у водні об'єкти, захаращення берегів та водного дзеркала річки сміттям та господарсько-побутовими відходами, розташування об'єктів господарської діяльності, житлової забудови, розорювання земельних ділянок у межах водоохоронних зон та прибережних захисних смуг негативно впливає на гідрохімічний стан останніх.

В межах міста Носівка протікає річка Носівочка, а також розташовано 20 ставків загальною площею 28,76 га. Проведення робіт по реалізації проекту «Реконструкція руслового ставка на річці Носівочка в адміністративних межах міста Носівка Чернігівської області з метою покращення його санітарно-екологічного та технічного стану», покращило його гідрологічний та гідрохімічний режим.

Покращення стану водних ресурсів можливе за рахунок зменшення обсягів скидів у водойми шляхом реконструкції та будівництва очисних споруд, реалізації проектів по відновленню і

підтриманню сприятливого гідрологічного режиму та санітарного стану річок. Здійснення таких заходів закладено в Програмі економічного і соціального розвитку Носівської міської територіальної громади на період 2024-2027 роки (Рішення Носівської міської ради від 15.12.2023р. №9/42/VIII <https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?page=1&id=39647&tp=7>) та у Програмі охорони навколишнього природного середовища Носівської міської ради на 2021 - 2025 рр. (Рішення Носівської міської ради від 16.10.2020 № 35/73/VII, зі змінами від 14.05.2021р №2/10/VIII, від 19.11.2021 № 12/16/VIII, від 19.05.2023 № 8/35/VIII, від 15.12.2023р. №3/42/VIII, від 14.06.2024р. №3/48/ VIII <https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=40596&tp=7#>).

Для покращення стану водних об'єктів в рамках програм заплановані наступні заходи:

- будівництво свердловин питного водопостачання;
- розроблення схеми оптимізації водопостачання населених пунктів;
- проведення постійного моніторингу якості води.

Виконання програм буде мати наступні очікувані результати:

- підвищення рівня забезпеченості споживачів комунальними послугами належної якості, поліпшення якості питної води;
- забезпечення населення якісною питною водою;
- поліпшення технічного стану водопровідно-каналізаційних мереж та споруд;
- не допущено забруднення довкілля неочищеними стічними водами;
- покращення показників санітарного, екологічного та технологічного стану водойм на території Носівської громади.

Поводження з відходами

В громаді певним чином налагоджена система поводження з відходами.

Стан із твердими побутовими відходами на теренах громади (тобто IV – V класу) – традиційний для України. По селах переважають стихійні сміттєзвалища. Є офіційний полігон твердих побутових відходів (ТПВ), територія якого – 3,93 га., його стан задовільний.

Збиранням, транспортуванням твердих побутових відходів займається КП «Носівка-Комунальник», втім, утилізації та переробки немає, є лише розміщення на полігонах. Водночас роздільного збирання сміття з наступним відповідним вивозом та утилізацією нема, що негативно впливає на навколишнє середовище. Це одна з нагальних проблем для розв'язання.

Проблемою, що потребує вирішення, залишається стан накопичення стихійного сміття та рослинних відходів в невстановлених для цього місцях. Тому, існує необхідність у збільшенні обсягів роздільно зібраних побутових відходів та повторного використання. На території Носівської громади непаспортизованих місць видалення відходів категорії В -1 шт., паспортизованих – 12 шт.

Відсутнє системне вирішення проблеми поводження з небезпечними відходами, відсутня практика виокремлення небезпечних відходів зі складу побутових. Поглиблює існуючі проблеми неналежне поводження з відходами, низький рівень роздільного збирання сміття та екологічної обізнаності населення.

Для вирішення вищезазначеної проблеми в рамках декількох місцевих програм громади заплановані наступні заходи:

- будівництво полігону для складування твердих побутових відходів у Носівській громаді;
- оптимізація графіків вивезення сміття, розширення мережі абонентів, надання транспортних послуг за заявками громадян для зменшення рівня забруднення території громади;
- проведення освітньо-інформаційної кампанії серед населення щодо екологічної необхідності постійного та правильного поводження з побутовими відходами та

- важливості впровадження роздільного збирання твердих побутових відходів;
- запровадження в закладах освіти громади навчального курсу екологічної освіти;
- створення умов, що сприятимуть забезпеченню повного перевезення, утилізації, знешкодження та захоронення відходів. Обмеження їх шкідливого впливу на навколишнє природне середовище та здоров'я людини;
- зменшення кількості стихійних сміттєзвалищ;
- розширення сфер використання твердих побутових відходів як вторинної сировини.

Послуги у сфері відходів

Послуги по вивезенню твердих та рідких побутових відходів в громаді надає КП «Носівка-Комунальник» надає. Спеціально відведеним місцем видалення відходів в територіальній громаді є полігон твердих побутових відходів, який розташований поблизу с. Лісові Хутори - МВВ реєстраційний №348 від 27.02.2012р. площею 3,93 га. В перспективі запровадження роздільного збору сміття та будівництво полігону ТПВ.

КП «Носівка – Комунальник» на конкурсній основі надає послуги із збирання та перевезення ТПВ в Носівській громаді у населених пунктах: м. Носівка, с.Володькова Дівиця, с.Дослідне, с.Підгайне, с. Лукашівка, с. Ясна Зірка, с. Лісові Хутори, с. Ставок, с.Сулак, С.Криниця, с.Коробчино, с. Кобилещина. Підприємство обслуговує 145 контейнерів для збору твердих побутових відходів від населення, в тому числі і 6 майданчиків розміщення на території багатоквартирних будинків та 98 контейнерних майданчиків розміщення по приватному сектору, також проводить збирання безконтейнерним способом. Побутові відходи вивозяться на полігон твердих побутових відходів.

- Діяльність КП «Носівка-Комунальник» підтримується Програмою підвищення ефективності роботи КП «Носівка-Комунальник» Носівської міської ради на 2023-2025 роки (Рішення Носівської міської ради від 18.11.2022р. № 5/28/VIII, зі змінами від 17.05.2024р. №24/47/ VIII, від 13.09.2024р. №18/52/ VIII <https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=40837&tp=7#>; зі змінами від 15.11.2024р. №50/55/ VIII <https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=41105&tp=7#>).

- На виконання заходів в рамках програми у 2024 році були виділені кошти у розмірі 493000 грн. на придбання КП «Носівка-Комунальник» спецтехніки та обладнання.

Екологічна ситуація

Заходи у сфері охорони навколишнього природного середовища Носівської міської ради направлені на забезпечення екологічно безпечного навколишнього середовища для життя та здоров'я населення, зменшення рівня техногенного навантаження на довкілля.

Найбільша кількість промислових підприємств Чернігівської області знаходиться в Чернігівському районі та м. Чернігів – 101 (32% – усіх підприємств області), у Ніжинському районі – 74 (23%), Прилуцькому районі – 68 (22%), Корюківському районі – 40 (13%) та Новгород-Сіверському районі – 30 (10%) відповідно. Відповідно до цих даних у переліку найбільших забруднювачів області відсутні об'єкти з розміщенням на території Носівської територіальної громади.

У громаді є кілька підприємств, які мають відносно незначний вплив на природне середовище. На території функціонують 75 сільськогосподарських підприємств, які займаються вирощуванням сільськогосподарських культур. Найбільший негативний вплив на навколишнє середовище справляють агрохолдинги – через мало контрольоване використання добрив та отрутохімікатів. Особливо це небезпечно для різноманіття навколишньої фауни, в довгостроковій перспективі здатне відобразитися на рівні захворюваності місцевих мешканців.

З метою зниження впливу забруднення навколишнього середовища на здоров'я людей, ліквідації загрози забруднення ґрунтів та підземних водоносних горизонтів в 2023 році було

вивезено та утилізовано 2,5 тони та в 2024 році 7,5 тон непридатних до використання, неупізнаних хімічних засобів захисту рослин, які виявлені в результаті проведення комплексної інвентаризації.

Однією з основних екологічних проблем Носівської громади є навантаження на природне середовище від транспорту, оскільки територією громади проходять декілька автотранспортних шляхів державного та місцевого значення.

Одним із видів забруднення є також стихійні сміттєзвалища. Крім того, на території громади відбувається традиційне для України весняне та осіннє спалювання листя, трави, соломки та інших органічних решток. Це не тільки значно забруднює повітря, а й знищує важливе різноманіття комах у верхніх шарах ґрунту та унеможливорює використання органіки для підвищення родючості землі.

З метою запобігання паводків звертається увага в першу чергу на наступне:

- системи відведення паводкових вод (дренажів, каптажів, канав, водовідвідні каналів тощо), а також інженерні системи та обладнання для відкачування паводкових вод мають бути в працездатному стані;
- обвалування, відкоси, косогори, виїмки мають бути справними та відповідати проектним рішенням;
- здійснювати оперативне реагування по усуненню аварійних ситуацій. Після проходження паводку необхідно провести огляди обладнання зібрати та проаналізувати всі дані для їх врахування у підготовці до наступного повеневого періоду.

Однак, навіть за наявності зазначених негараздів, Носівська територіальна громада належить до відносно благополучних громад України в сенсі чистоти навколишнього середовища.

Забруднення довкілля

На території громади немає великих забруднювачів довкілля. Відповідно не зафіксовано небезпечних відходів I – III класів. Обсяг викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря наведено в табл.2.10.

Таблиця 2.10. Обсяг викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря, т

Регіони	2016	2017	2018
Стаціонарні джерела			
Громада	715,3	848,5	937,6

У громаді є кілька стаціонарних підприємств, які мають відносно незначний вплив на природне середовище. Та пожевлення виробництва призводить до його збільшення.

Найбільший негативний вплив на навколишнє середовище справляють агрохолдинги – через мало контрольоване використання добрив та отрутохімікатів. Особливо це небезпечно для різноманіття навколишньої фауни, в довгостроковій перспективі здатне відобразитися на рівні захворюваності місцевих мешканців.

Однак, навіть за наявності зазначених показників, Носівська територіальна громада належить до відносно благополучних громад України в сенсі чистоти навколишнього середовища.

Містобудівна документація

Станом на 01.01.2025 рік забезпечення містобудівною документацією населених пунктів Носівської МТГ не відповідає сучасним вимогам. З 21 населеного пункту Носівської МТГ нові

генеральні плани розроблено лише для двох – м. Носівка та с. Сулак. Містобудівна документація на інші населені пункти потребує оновлення та розроблення.

Перелік наявної містобудівної документації населених пунктів викладений в Таблиці 6.1.

Таблиця 2.11. Перелік наявної містобудівної документації населених пунктів, які входять до Носівської міської ради

№	Назва населеного пункту	Проектна організація	Рік розроблення
1	с. Андріївка	«ДІПРОЦИВІЛЬПРОМБУД»	1975
2	с. Володькова Дівиця	«ДІПРОЦИВІЛЬПРОМБУД»	1975
3	с. Девреве	«УКРНДІПЦИВІЛЬСІЛЬБУД»	1978
4	с. Дослідне	«УРНДІДІПРОСІЛЬГОСП»	1971
5	с. Іржавець	«ДІПРОЦИВІЛЬПРОМБУД»	1968
6	с. Кобилещина	-	-
7	с. Козари	«ДІПРОЦИВІЛЬПРОМБУД»	1969
8	с. Коробчине	-	-
9	с. Криниця	«ДІПРОЦИВІЛЬПРОМБУД»	1973
10	с. Лісові Хутори	«УКРЗЕМПРОЕКТ»	1972
11	с. Лукашівка	«УКРНДІПЦИВІЛЬСІЛЬБУД»	1989
12	м. Носівка	ДП «НДІ Містобудування»	2020
13	с. Підгайне	«УКРНДІПЦИВІЛЬСІЛЬБУД»	1989
14	с. Ставок	«УКРНДІПЦИВІЛЬСІЛЬБУД»	1989
15	с. Сулак	ТОВ «Інгер-Град»	2018
16	с. Тertiшники	«УКРКОЛГОСППРОЕКТ»	1973
17	с. Яблунівка	«УРНДІДІПРОСІЛЬГОСП»	1967
18	с. Ясна Зірка	«УКРЗЕМПРОЕКТ»	1971
19	с. Держанівка	-	-
20	с. Адамівка	-	-
21	с. Ведмедівка	-	-

Наведені в таблиці 2.11. дані дають підставу для висновку про невідповідність містобудівної документації 19 населених пунктів на території міської ради сучасним вимогам, крім м. Носівка і с. Сулак.

При нормативному розрахунку термін дії містобудівної документації (15-20 років) більшість розроблена понад 30-40 років тому, потребує нового розроблення.

Для вирішення цієї задачі прийнято Рішення Носівської міської ради від 16.07.2021р № 6/12/VIII, зі змінами від 16.06.2023 №44/36/VIII прийнято Програму розроблення містобудівної документації Носівської міської ради на 2022-2026 роки
<https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?page=7&id=35502&tp=7;>
<https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=38857&tp=7>

Реалізація Програми буде здійснюватися шляхом розроблення містобудівної документації місцевого рівня з залученням коштів місцевих бюджетів та інших джерел фінансування відповідно до вимог чинного законодавства.

Це дозволить планувати розміщення нової житлової та громадської забудови з чітким розподілом території на зони: житлову, відпочинку, промислово-складську, комунальну із забезпеченням між ними санітарно-захисних розривів та максимальним використанням освоєних під забудову територій, створенням єдиної мережі вулиць та доріг.

Таблиця 2.12. Інформація про розроблені генеральні плани населених пунктів Носівської ТГ

Назва населеного пункту	Наявність генерального плану (дата розроблення та затвердження)	Розробник	Дата та № рішення ради щодо актуалізації генплану	Пропозиції щодо використання містобудівної документації
м. Носівка	Розроблення 2019 рік, затвердження 14.02.2020 року № 12/63/VII	Державне підприємство Науково-дослідний і проектний інститут містобудування ДП «НДПІ МІСТОБУДУВАННЯ	-	-
с. Сулак	Розроблення 2018 рік, затвердження 16.11.2018 року № 13/46/VII	ТОВ «Інгер – Град»	-	-

Генеральний план м. Носівка Чернігівської області розроблений Державним НДІП інститутом містобудування м. Київ у 2019 році. Генплан м. Носівка з планом зонування (зонінг) затверджено на сесії 14.02.2020 року рішенням №12/63/VIII. Встановлені межі м. Носівка та прийнято рішення № 33/53/VIII від 18.10.2024р. «Про розроблення проекту землеустрою щодо встановлення меж території Носівської територіальної громади Чернігівської області».

Генплан с. Сулак поєднаний з детальним планом територій окремих частин та планом зонування, його затверджено на сесії 16.11.2018 року №13/46/VII.

Інвентаризація земель не проводилась.

Комунальна інфраструктура та інженерні мережі

На території Носівської територіальної громади переважає індивідуальний тип забудови. Це впливає на стан підключення до основних різновидів комунальної інфраструктури. В Носівській громаді відсутнє централізоване тепlopостачання. Водночас відсутність підключення до комунальної системи каналізації, створює додаткові проблеми для забезпечення належного санітарного стану на теренах громади. Показник доступності жителів до мережі газопостачання є високим (87%), при цьому відсутні помешкання, підключені до комунального газопостачання. Показник доступності жителів до мережі водопостачання/ водовідведення є задовільним.

В Носівській громаді існує система централізованого водопостачання в м. Носівка та с. Дослідне, абонентами якої є 6082 споживачі, та централізованого водовідведення в м. Носівка абонентами якої є 427 споживачів. В інших населених пунктах громади відсутнє централізоване водопостачання. В програмі «Питна вода» Чернігівської області на 2022 - 2026 роки включено будівництво свердловини в с. Ясна зірка. В с. Дослідне планується реконструкція водопровідної мережі.

Під водонапірною вежою та свердловиною, що розташована в с. Яблунівка проведена інвентаризація земельної ділянки площею 0,10 га, відомості внесено до Державного земельного кадастру та присвоєно кадастровий номер 7423886500:03:001:0229. Водонапірна вежа та свердловина в подальшому планується до передачі на баланс КП «Носівка - Комунальник», яке є спеціалізованим підприємством по наданню послуг населенню з водопостачання.

КП «Носівка-Комунальник» Носівської міської ради здійснює централізоване водопостачання і водовідведення на території громади. Відповідно до вимог державних санітарних норм і правил щомісячно на підприємстві по свердловинах проводиться забір води для лабораторних досліджень води, щодо якості питної води, вартість послуги лабораторних досліджень включається в тариф. Всі свердловини обладнані засобами обліку, також на

підприємстві діє програма обліку абонентів.

Таблиця 2.13. Підключення до комунальних мереж

Показники	2018
Заселені будинки разом	3532
у тому числі: - індивідуальні будинки	3532
Житловий фонд, тис. кв. м загальної площі	270
% помешкань, підключених до комунального водопостачання	130
% помешкань, підключених до комунального газопостачання	-
% помешкань, підключених до комунальної системи каналізації	-
% помешкань, підключених до центрального опалення	-

Таблиця 2.14. Відсоток мешканців громади, які отримують відповідні послуги

№	Доступність послуг	Показник	Технічний стан
1	Доступність жителів до газової мережі, %	87	задовільний
2	Доступність жителів до мережі тепlopостачання, %	-	відсутнє
3	Доступність жителів до мережі водопостачання, %	3,7	задовільний
3-а	<i>протяжність мережі водопостачання, км</i>	168	задовільний
4	Доступність жителів до мережі водовідведення, %	3,7	задовільний
4-а	<i>протяжність мережі водовідведення, км</i>	5,4	задовільний

Послуги енергопостачання споживачам Носівської МТГ надає ТОВ «ЕНЕРА ЧЕРНІГІВ» (постачання електроенергії електромережами) та АТ «Чернігівобленерго» (послуга розподілу електроенергії). Послуги газопостачання надає ТОВ ГК «Нафтогаз України» (постачання природного газу) та ТОВ «Газорозподільні мережі України» (розподіл природного газу споживачам). На території громади газифіковано усі 21 населених пунктів (м. Носівка та 20 сіл).

Для забезпечення розвитку та ефективного функціонування енергетичної сфери громада у 2024 році розробила та затвердила Місцевий (муніципальний) енергетичний план Носівської міської територіальної громади (Рішення Носівської міської ради від 16.08.2024 р. №3/51/VIII <https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?page=1&id=40744&tp=7>). На виконання заходів Місцевого (муніципального) енергетичного плану розробляється Програма енергозбереження та енергоефективності Носівської міської територіальної громади.

Таблиця 2.15. Тепlopостачання (на рік)

Показники	2019	2020	2021	2022	2023
Протяжність мереж, км	1,38	1,38	1,38	1,38	1,38
Опалення, Гкал - всього, у тому числі:	3917	3430	4377	3373	3834
- населення					
- підприємства	3917	3430	4377	3373	3834
Проектна потужність	4,669	4,669	4,669	4,669	4,669

Тепlopостачання для бюджетних установ та інших споживачів (крім населення) в Носівській ТГ здійснює комунальне підприємство «Носівські теплові мережі» Носівської міської ради.

Для підтримки населення громади та належного надання послуг з водовідведення рішенням Носівської міської ради від 15.12.2023р. №8/42/VIII, зі змінами від 15.11.2024р. №46/55/VIII, була прийнята Програма відшкодування різниці в тарифах на послуги з централізованого водовідведення для населення по Носівській територіальній громаді на 2024 рік; <https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?page=2&id=39647&tp=7>

Енергоспоживання та енергозбереження

У зв'язку з військовою агресією РФ та бойовими діями на території України та цілеспрямованими атаками на інфраструктуру країни, особливо енергетичну, існують ризики постачання енергоресурсів до громади. Основною проблемою стає відновлення та збереження інфраструктури громади, стабільне забезпечення енергоресурсами (електричною, тепловою, паливом) в необхідній кількості та заходи з енергозбереження.

Одним з основних завдань є можливість постачання енергії з альтернативних та з відновлювальних джерел. На даний час всі котельні закладів освіти, сільських амбулаторій, адміністративних приміщень сільської ради облаштовані твердопаливними котлами, забезпечені генераторами.

Загальна протяжність мереж зовнішнього освітлення населених пунктів громади – 113,6 км. Кількість енергозберігаючих світлоточок – 1,7 тис. шт. КП «Носівка – Комунальник» використовує для освітлення вулиць громади енергозберігаючі лампи.

Одним з ключових завдань є розширення постачання енергії з альтернативних та відновлювальних джерел. В громаді розроблено План дій сталого енергетичного розвитку та клімату Носівської міської територіальної громади, затверджений рішенням Носівської міської ради від 15.11.2024 р. №6/55/VIII <https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=41105&tp=7>, що вказує на сучасні підходи громади до вирішення проблем екології та клімату, скорочення викидів парникових газів завдяки впровадженню передових зелених технологій та альтернативних джерел енергії.

Транспортна інфраструктура

Автомобільний транспорт займає одну з провідних ролей у внутрішніх та зовнішніх зв'язках громади. На території громади розроблені транспортні маршрути обласного і районного значення. Територією громади пролягає залізниця, функціонує залізничний вокзал. Транспортне сполучення між адміністративним центром громади (м. Носівка) та обласним центром (м. Чернігів) забезпечується автомагістраллю (довжиною 116 км) та залізницею (106 км).

Рисунок 2.2. Схема автомобільних доріг на території громади

У межах громади пролягають 8 доріг державного та місцевого значення з асфальтобетонним покриттям, що поєднують практично всі населені пункти.

Адміністративний центр громади місто Носівка розташований на перетині державних територіальних автодоріг Т-2513 (Козелець – Носівка), Т-2525 (М-02 – Носівка) та Т-2526 (Ніжин – Носівка – Кобижча – Бобровиця). З автодоріг місцевого значення через територію громади проходять обласні автодороги О251401 (Носівка – Держанівка – а/д М-02), О251406 (Носівка – Лосинівка – Велика Дорога), О251410 (Носівка – Яблунівка – Ясна Зірка) та районна автодорога С251414 (Носівка – Цукровий Завод). Державна автомобільна дорога міжнародного значення М-02 сполученням Кіпті – Глухів – Бачівськ (на Брянськ), на яку має вихід дорога Т-2525, знаходиться за 30 км північніше Носівки.

Таблиця 2.16. Дороги державного, обласного значення, що проходять територією Носівської МТГ

№	Номер дороги	Найменування	Значення	Протяжність, км
1	М02	Кіпті — Глухів — Бачівськ	Автомобільний шлях міжнародного значення	6,48
2	Т-2525	Носівка-М02	Державні автомобільні шляхи територіального значення	10,7
3	Т-2526	Ніжин - Бобровиця - Нова Басань		25
4	Т-2513	Козелець - Козари - Носівка		16,3
5	О250229	Ніжин-Мрин-Держанівка	Обласні дороги загального користування місцевого значення	2,7
6	О250248	Носівка - Яблунівка - Ясна Зірка		18
7	О250247	Носівка - Лосинівка - Велика Дорога з під'їздом до ст. Лосинівка		14,3
8	О250246	Т-2526 -Данина		8,17
9	О250244	Носівка - Держанівка - М-02 з під'їздом до с.Козари		32,8
10	С250288	Носівка – Цукровий завод	Районні дороги загального користування місцевого значення	0,8
11	С250276	О250248-Ставок		2,8
12	С250287	Коробчине - Сулак - Т-25-26		8,5
13	С250292	Підгайне - Лукашівка		2,3
14	С250286	Т-25-26 - Кобилещина		2,8
15	С250280	Т-25-25 – Дебреве		3,5
16	С250281	/О250244/ – Ведмедівка		1,6
17	С250292	Т-2526-ст.Дослідне		1,5

Загальна протяжність доріг на території громади становить 280,3 км., з них: з твердим покриттям – 132,3 км., в тому числі з асфальто-бетонним покриттям 112,0 км., чорне шосе – 12,0 км., з білим щебеневим гравійним покриттям – 6,1 км., бруківкою – 2,2 км., та з ґрунтовим покриттям – 148,0 км.

Таблиця 2.17. Основні характеристики доріг громади

Найменування доріг	Технічна категорія	Кількість смуг руху	Ширина проїзної частини, м	Тип покриття	Протяжність, км	Інтенсивність руху, авто/добу
Державні автодороги						
(Т-25-13) Козелець – Козари – Носівка	IV	2	6	асфальтобетон	0,5	1590

(Т-25-25) М-02 – Носівка	IV	2	7	асфальтобетон	4,8	1411
(Т-25-26) Ніжин – Бобровиця – Н.Басань	III	2	9	асфальтобетон	3,7	1032
	IV	2	6	чорне шосе	2,0	
Обласні автодороги						
(О 251401) Носівка – Держанівка – а/д М-02	IV	2	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.
(О 251406) Носівка – Лосинівка – Велика Дорога	IV	2	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.
(О 251410) Носівка – Яблунівка – Ясна Зірка	IV	2	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.
Районні автодороги						
(С 251414) Носівка – цукровий завод	IV	2	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.

Зовнішні пасажироперевезення виконуються автобусами. Автобусними маршрутами Носівська громада зв'язана з Києвом та Черніговом, районними центрами та селами Чернігівської області. Автостанція в місті відсутня, відправлення автобусів здійснюється із залізничної станції.

Залізничні зв'язки громади забезпечує двокільна електрифікована залізнична лінія Київ-Ніжин-Бахмач-Конотоп, яка є ділянкою міжнародного транспортного коридору № 9, що визначений Критською конференцією у рамках Європейського співтовариства. Станція Носівка – проміжна станція 4 класу Південно-Західної залізниці, розміщується в північній частині міста на залізничній лінії Дарниця – Ніжин між зупиночними пунктами Космічна та Дослідна.

Вокзал має 2 основні та 4 допоміжні колії. На самій станції знаходяться вантажні пакгаузи та розвантажувальна рампа. На станції зупиняються електропоїзди, зокрема підвищеного комфорту, поїзди далекого сполучення на станції не зупиняються.

У межах міста Носівка на перетині залізничних колій з вуличною мережею функціонує переїзд на перегоні Носівка – Ніжин (741 км + 559 м) – регульований, без чергового. Космічна – зупинний пункт Ніжинського напрямку Південно-Західної залізниці, розміщений між станціями Кобижчі (4 км) та Носівка (5 км), розташований поблизу села Наумівка Бобровицького району Чернігівської області. Дослідна – зупинний пункт Ніжинського напрямку Південно-Західної залізниці, розташований між станцією Носівка (8 км) та зупинним пунктом Володькова Дівиця (6 км), розташований поблизу села Дослідне.

Таблиця 2.18. Обсяги пасажирських перевезень на рік

Станція/зупиночний пункт	Відправлено, тис. пасажирів		
	Усього	У тому числі сполучення	
		місцеве	приміське
Носівка	205,01	66,93	138,08
Дослідна	1,8	0	1,8
Володькова Дівиця	16,79	0	16,79

Транспортне сполучення між населеними пунктами громади та районним / обласним центром

У громаді налагоджені внутрішні пасажирські перевезення між населеними пунктами громади та селами громад-сусідів Макіївської ТГ, Мринської ТГ. Проте частина населених пунктів не забезпечена рейсовим транспортним сполученням. Дану функцію виконує приватне таксі.

Усі населені пункти забезпечені під'їздами з твердим покриттям. По території громади проходять автомобільні дороги територіального значення, які забезпечують пасажирські перевезення між населеними пунктами громади: Т-2526 Ніжин-Носівка- Бобровиця; Т-2523 Козелець-Носівка.

Таблиця 2.19. Протяжність доріг Носівської МТГ

Дороги відповідно до покриття	км
Загальна протяжність доріг	263,6
з твердим покриттям	126,3
асфальтобетонним покриттям	106,2
чорне шосе	12,0
з білим щебеним гравійним покриттям	6,1
Бруківкою	2,0
з ґрунтовим покриттям	137,3

Через багаторічне недофінансування на проведення капітальних і поточних ремонтних робіт експлуатаційний стан більшості доріг місцевого значення є незадовільним. Практично сімдесят відсотків з них уражено ямковістю, а окремі ділянки доріг є аварійно небезпечними та потребують термінового капітального й поточного середнього ремонтів. Такий стан автомобільних доріг гальмує соціально-економічний розвиток регіону, негативно впливає на розвиток галузей, створює соціальну напругу та небезпеку при здійсненні перевезень.

В громаді діє Програма з будівництва, утримання та ремонту автомобільних доріг загального користування, у тому числі місцевого значення та вулиць і доріг комунальної власності Носівської територіальної громади на 2023-2025 роки, затверджена рішенням Носівської міської ради від 18.11.2022р. № 6/28/VIII, зі змінами від 17.05.2024р. №25/47/VIII <https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?page=2&id=40471&tp=7>

а також Програма компенсації вартості перевезень окремих пільгових категорій громадян автомобільним транспортом на автобусних маршрутах загального користування на 2025 рік. (Рішення Носівської міської ради від 12.07.2024р. №29/50/VIII <https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?page=2&id=39032&tp=7#>).

Туристична інфраструктура

Носівська територіальна громада має достатній туристичний та рекреаційний потенціал: об'єкти історичної та культурної спадщини, привабливі природні зони та цікаві туристичні локації. Географічне розташування громади (швидкість та зручність сполучення з Києвом та Черніговом), багатий природно-заповідний фонд, народні традиції дають можливість для розвитку туризму, однак поки що це залишається лише перспективним напрямом. Інфраструктура, що може бути задіяна в сфері туризму та рекреації, представлена, головним чином, об'єктами культури, зокрема, двома музеями, закладами харчування та деякими іншими.

Нинішні місця відпочинку облаштованими можна вважати умовно. Крім того, існуючі місця відпочинку біля водойм, приваблюють своїми краєвидами, але не рівнем сервісу. Як наслідок, ними користуються переважно місцеві мешканці. Однак за умови облаштування та впорядкування, створення умов для відпочинку ці громадські місця здатні привернути увагу відвідувачів громади, насамперед, для літнього відпочинку.

Для активізації туризму в громаді були передбачені такі заходи:

- створення туристичного сайту Носівської громади (з наголосом на відпочинкових можливостях);
- розробку та встановлення туристичних вказівників на теренах громади, оснащених QR-кодами (об'єкти історико-культурної спадщини та рекреаційні);
- розробку та поширення туристичного довідника (туристичні об'єкти та місця відпочинку);

- заснування при публічній бібліотеці туристичного інформаційного центру;
- розробку та поширення листівок, буклетів, флаєрів (в тому числі електронних) про туристичні принади Носівської громади (відомі та не дуже);
- підготовку та поширення інформації про нові туристичні маршрути;
- створення промо-роликів про туристичні та рекреаційні можливості громади;
- організацію та проведення прес-турів.

Таблиця 2.20. Перелік існуючих та потенційних туристичних об'єктів

Об'єкт	Опис
<p>Панський ліс</p> <p>Місцезнаходження (Адреса): с.Володькова Дівиця</p>	<p>Перша письмова згадка про село датується 1627 роком. З 1666 року село стало ранговим помістям Ніжинського полку. Тут налічувалось 155 козацьких і 88 селянських дворів. У Володьковій Дівиці знаходився сторожовий пункт Ніжинського козацького полку на кургані «Лощиха», яку за легендою, козаки насипали шапками. Подальші дослідження дають привід відносити Лощиху до скіфського періоду.</p> <p>В 1770 р. Катерина II пожалувала село генерал-губернатору Румянцеву-Задунайському за військові заслуги у війні з Туреччиною. Вважаючи себе підданими полкової сотні, селяни не хотіли визнавати владу поміщика і виявляли наполегливий опір: не виходили на панщину, самовільно рубали ліс. Силою зброї поміщик змусив селян підкоритися. Коли цариця призначила графа Румянцева-Задунайського генерал-губернатором над Україною, він став жити в Києві, а село в 1810 році подарував князеві Павлу Михайловичу Голіцину.</p> <p>Маєток князів Голіциних був розташований біля так званого «Панського лісу» в районі сучасної локації – вул. Сергія Рекуна 170. Дружина князя Голіцина, Олександра Василівна, була рідною донькою Гната Галагана. Тож маєток, хоч і побудований із дерева, був точною копією панського палацу в Сокиринцях. Біля будинку знаходились велика конюшня та псарня. У самому лісі було викопане і обкладене блакитним мармуром панське озеро.</p> <p>У кінці XVIII століття в поміщицькому маєтку став до ладу горілчаний завод та працювала сукновальня.</p> <p>У 1922-1924 рр. у маєтку розташовувався дитячий будинок. Опісля будівлю поступово розібрали місцеві жителі на власні потреби.</p> <p>У першій половині XIX століття у Володькодівичській економії нараховувалось 10533 десятини землі і 2400 кріпаків, які в основному займалися землеробством. Князь Голіцин деякий час жив у Парижі. По смерті князя і княгині Голіциних, їх власність успадкувала двоюрідна племінниця, княжна Ольга Павлівна Голіцина. Вона одружилася з графом Миколою Долгоруким і в Володьковій Дівиці знову з'явився новий господар — Долгорукий.</p>
<p>Озеро Круглик</p> <p>Місцезнаходження (Адреса): с.Сулак</p>	<p>Таку цікаву легенду переповідають місцеві дослідники та поціновувачі історії села Сулак (Носівщина, нині – Ніжинський район). Сама територія нинішнього села, за даними археологічних досліджень, була заселена ще з давніх-давен, бо тут знайшли залишки колишніх поселень раннього залізного віку та городище 1,5 тис. р. до н.е. У домонгольські часи, за переказами, у селі була церква, присвячена Животворящій Трійці. У страшні часи XIII ст., а саме під час монголо-татарської навали на Київську Русь, тут, поруч з церквою була ставка хана, куди звозили все награбоване. І коли цього краму стало забагато – виникло питання його зберігання. Для цього завойовники зняли з церкви дзвін та накрили ним всі багатства, що назбирали. А коли повернулися, щоб все забрати та вивезти, - то ні церкви, ні дзвону, ні, відповідно всього, що там було, вони не знайшли. Перед ними розкинулось озеро округлої форми, яке нині називається Круглик. Місцеві переповідають про те, що їх прабабусі були впевнені: коли знайдуть дзвін, тоді знову з'явиться стародавня церква. Нині раз на рік, на Трійцю, можна почути дзвін, який лунає, начебто, від озера.</p>

Будівля сільськогосподарської дослідної станції	Носівська селекційно-дослідна станція, яка нині підпорядковується Миронівському інституту пшениці імені Ремесла Національної академії аграрних наук – це одна з найстаріших науково-дослідних установ України. Заснована у червні 1911 року. Історія створення станції – це також і історія створення села Дослідне, де базується установа, адже ще при царі Чернігівська губернія виділила родючі чорноземи задля того, щоб тут займались аграрною наукою. Ділянка посеред поля поступово почала обростати господарськими будівлями, через трохи з'явилися головний (науковий корпус) та лабораторії, будинки для працівників станції. Автором комплексу будівель Носівської селекційно-дослідної станції (1911 - 1913 рр.) є архітектор-модерніст Євген Наумович Сердюк (1876-1921). Комплекс включав науково-дослідні, господарські споруди й житлові будинки. Будівля головного (наукового) корпусу є пам'яткою архітектури місцевого значення.
Місцезнаходження (Адреса): с.Дослідне	

Пам'ятки історії та культури

Носівська ТГ - громада з територією, багатою на історичні події та знахідки, що становлять історичні та культурну цінність.

До надбань територіальної громади належать 113 пам'яток культурної спадщини, а саме:

- 68 пам'яток археології місцевого значення;
- 1 пам'ятка археології національного значення праслов'янське городище в м. Носівці;
- 42 пам'ятки історії місцевого значення
- 2 пам'ятки архітектури місцевого значення.

Пам'ятки архітектури представлені Троїцькою (1765р.) та Миколаївською (1834 р.) церквами в Носівці, будівлею наукового корпусу Носівської сільськогосподарської дослідної станції (поч. ХХ ст.) в с. Дослідне, пам'ятні знаки «Остання Тарасова дорога» в Носівці та в с. Володькова Дівця, обеліск Слави в урочищі «Орішне» та інші.

Галузеве планування розвитку громади

У Носівській міській ТГ діє низка місцевих програм, які мають галузевий характер. Деякі програми ухвалюється на один рік, проте більшість програм прийнято на період до 2027 року, що відповідає терміну дії Стратегії регіонального розвитку України і Стратегії сталого розвитку Чернігівської області.

Місцеві галузеві програми охоплюють різні сфери життєдіяльності територіальної громади – місцеве самоврядування, освіта, охорона здоров'я, фізичний і духовний розвиток, соціальний захист, розвиток громадських активностей, міжнародне співробітництво та ін. Водночас у громади немає програми поводження з ТПВ, а також сприяння зайнятості та економічної активності в громаді, які названі серед ключових проблем, визначених мешканцями Носівської громади під час опитування.

Характеристика населення та трудових ресурсів

Носівська міська ТГ розташована в Ніжинському районі Чернігівської області. До зміни адміністративно-територіального поділу України м. Носівка була районним центром, а межі утвореної Носівської ТГ не співпадають з межами колишнього району. Тому з'ясування історичних тенденцій демографічної ситуації доцільно проаналізувати на рівні Чернігівської області, оскільки сучасний районний поділ України та адміністративні межі громад неспівставні з попереднім історичним періодом.

Таблиця 2.21. Статеві-вікова структура постійного населення Чернігівської області на 1 січня відповідного року⁵

Показники	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Постійне населення, осіб	1 024 870	1 011 536	997 203	982 752	968 159	950 773
Чоловіки	465 529	459 621	453 567	447 037	440 284	432 326
Жінки	559 341	551 915	543 636	535 715	527 875	518 447
Співвідношення ж/ч	1.202	1.201	1.199	1.198	1.199	1.199
Природний приріст/скорочення населення на 1000 ос. наявного населення ⁶	-11 283	-12 450	-12 455	-13 594	-15 937	н/д
Середній вік, років	43,3	43,5	43,7	43,9	44,1	44,2

Загалом динаміка піраміди населення Чернігівської області зображена на рисунку 2.3.

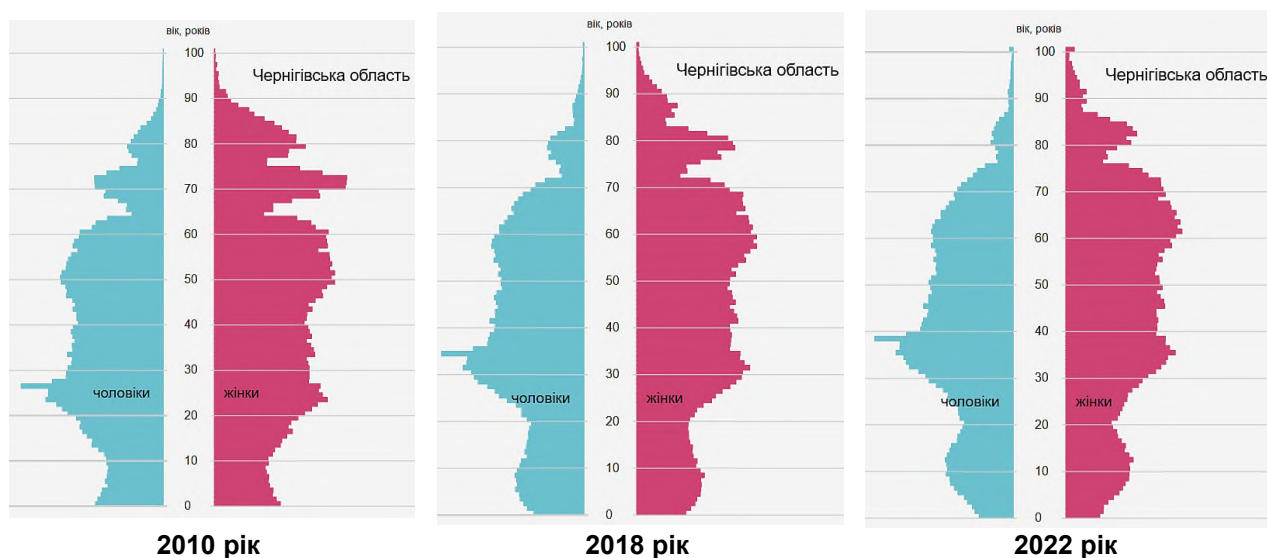

Рисунок 2.3. Статеві-вікова піраміда населення Чернігівської області, 2010-2022 роки⁷

У Чернігівській області спостерігається тенденція погіршення демографічних показників: кількість наявного населення постійно скорочується, що є загальною характеристикою демографічних процесів в Україні. Ситуація погіршилась у зв'язку з міграційними процесами внаслідок збройної агресії, яка розпочалась у 2022 році.

Населення Носівської міської територіальної громади

У Носівській міській ТГ⁸ станом на 1.01.2025 р. проживало 20 436 осіб, було зареєстровано через ПК «Соціальна громада» ВПО 1 632 особи, з них перебувало на обліку в комунальному закладі – 206 осіб. Загальні показники чисельності населення демонструють (див. табл.2.22), що мешканці громади розподілені по її території нерівномірно і найбільше сконцентровані в 2-х населених пунктах: в адміністративному центрі громади – Носівці – проживає близько 68% від загальної кількості мешканців, а в с.Володькова Дівиця – майже 15%.

⁵ <http://www.lv.ukrstat.gov.ua/dem/piramid/all.php>

⁶ Демографічний паспорт Чернігівської області:
http://db.ukrcensus.gov.ua/Mult/Dialog/statfile1_c_files/pasport1.htm?74

⁷ <http://www.lv.ukrstat.gov.ua/dem/piramid/all.php>

⁸ Дані щодо чисельності населення в громаді надані Носівською міською радою.

Таблиця 2.22. Населення Носівської МТГ у розрізі населених пунктів (на 1 січня року)

Населений пункт	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
м. Носівка	13 313	13 133	13 032	12 728	12 657	13 780	14 011	13 978
с. Володькова Дівиця	3572	3536	3389	3326	3272	2875	3067	3 041
с. Дослідне	476	484	468	464	459	365	413	417
с. Козари	472	473	459	452	444	356	385	388
с. Сулак	452	449	425	410	402	341	391	383
с. Держанівка	-	-	-	327	323	361	365	355
с. Іржавець	432	427	415	408	405	332	345	343
с. Яблунівка	347	341	325	314	312	308	287	278
с. Ясна Зірка	243	240	240	240	213	217	202	204
с. Адамівка	-	-	-	216	200	211	204	196
с. Ставок	244	247	223	218	209	176	187	186
с. Криниця	138	139	119	117	114	96	97	98
с. Лісові Хутори	102	99	95	100	95	91	90	90
с. Коробчине	106	100	96	91	91	76	84	82
с. Підгайне	76	74	71	68	66	83	74	72
с. Дебреве	71	67	65	63	62	76	70	68
с. Тертишники	86	87	84	79	74	66	69	68
с. Лукашівка	52	49	47	49	45	72	67	67
с. Кобилещина	77	79	67	65	61	47	53	53
с. Андріївка	43	47	45	47	47	35	47	46
с. Ведмедівка	-	-	-	29	28	32	27	23
РАЗОМ	20 302	20 070	19 665	19 811	19 579	19 996	20 535	20 436

с. Адамівка, с. Ведмедівка та с. Держанівка приєдналися до громади в 2020р.

За даними міської ради природний рух населення у Носівській громаді є негативним (див.табл.2.23). Водночас спостерігається міграційний приріст населення, починаючи з 2022 року. При цьому варто пам'ятати, що офіційні показники не враховують «човникової» міграції місцевих працівників на заробітки та приплив сезонної робочої сили, що є характерним для цієї громади.

Таблиця 2.23. Природний і міграційний рух населення (сумарно за всіма населеними пунктами ТГ), осіб

Показники	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Народжені	147	140	144	129	126	н/д
Померлі	440	390	497	421	354	н/д
Природний приріст	-293	-250	-353	-292	-228	н/д
Прибулі	н/д	174	248	234	88	167
Вибулі	н/д	168	338	140	71	118
Сальдо міграції	н/д	6	-90	-94	17	49
Загальне збільшення/ зменшення населення	х	-244	-443	-386	211	х

За даними реєстру територіальної громади (Центр надання адміністративних послуг) структура населення за статтю протягом 2023-2024 років у громаді фактично залишалась

сталою: частка чоловіків становила 38%, частка жінок – 46%, частка дітей віком до 18 років – 16% від загальної чисельності населення. Коефіцієнт співвідношення жінки/ чоловіки дорівнює 1,19. На 01.01.осіб 60+ у громаді становила 27%.

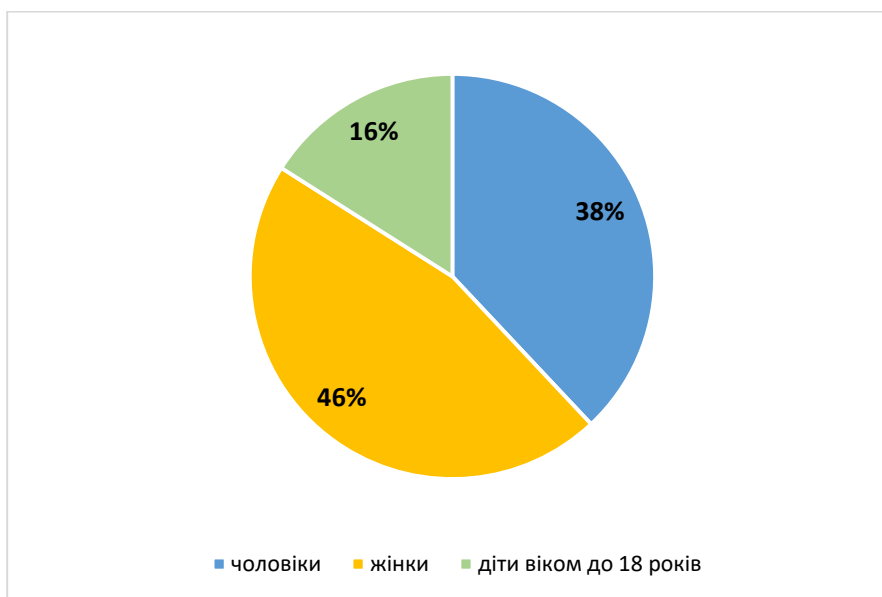

Рисунок 2.4. Структура населення Носівської громади за статтю, станом на 01.01.2025р.

В адміністративному центрі громади сконцентровано майже 70% населення (див. табл.2.24.).

Аналіз розподілу населення за старостинськими округами без урахування Носівки показує, що 69% мешканців громади проживає у Володьководівському старостинському окрузі, тоді як на інші три округи припадає близько 31% населення.

Найменше мешканців громади – в Тертишницькому старостинському окрузі (на 1.01.2025 р. – 550 осіб або 2,69% від загальної кількості мешканців старостинських округів).

Таблиця 2.24. Розподіл населення за старостинськими округами Носівської МТГ

Старостинські округи	на 1.01.2023р., осіб	%	на 1.01.2024р., осіб	%	на 1.01.2025р., осіб	%
м.Носівка, (с. Дебреве, с. Лісові Хутори, с. Лукашівка, с. Підгайне входять до адміністративно- територіальної одиниці м. Носівка)	12806	66,12	14312	69,70	14275	69,85
Володьководівський старостинський округ (с.Володькова Дівиця, с.Дослідне, с.Ставок, с.Сулак, с.Коробчине, с.Криниця, с.Кобилещина)	4539	23,44	4292	20,9	4260	20,85
Держанівський старостинський округ (с.Держанівка, с.Адамівка, с.Ведмедівка)	538	2,78	596	2,9	574	2,81
Козарський старостинський округ (с.Козари, с.Андріївка, с.Іржавець)	901	4,65	777	3,78	777	3,8
Тертишницький старостинський округ (с.Тертишники, с.Яблунівка, с.Ясна Зірка)	584	3,02	558	2,72	550	2,69
РАЗОМ	19368	100	20535	100	20436	100

Географія розподілу населення за старостинськими округами представлена на рис.2.5.

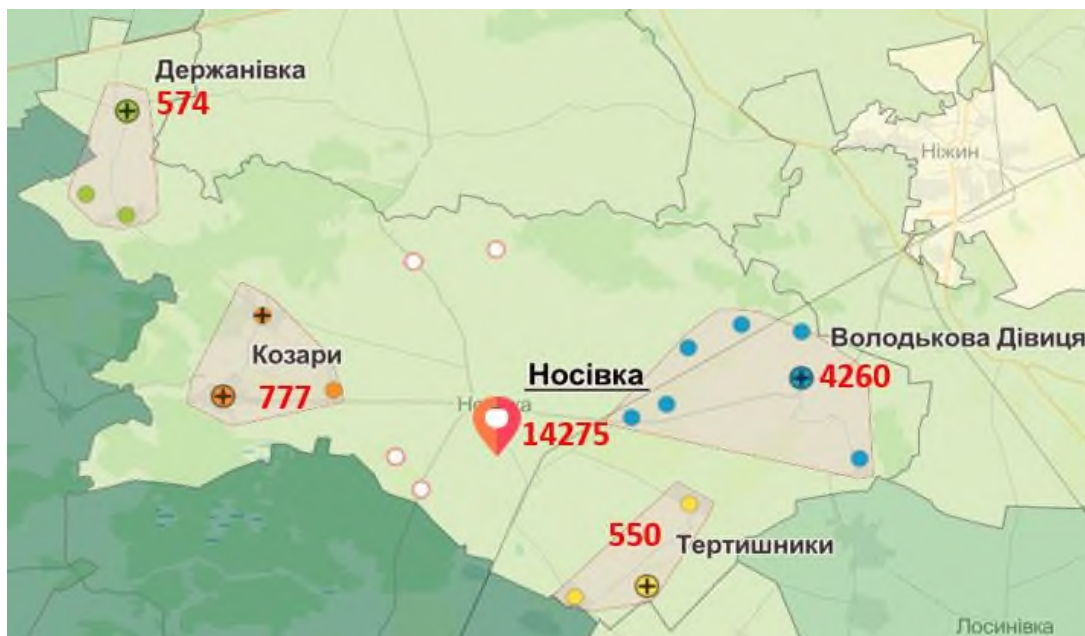

Рисунок 2.5. Розподіл населення Носівської громади між адміністративним центром та старостинськими округами станом на 1.01.2025 р.

Наявність у громаді населених пунктів з малою чисельністю мешканців створює ризики спустошення територій внаслідок несприятливої демографічної ситуації.

У сфері зайнятості в Носівській ТГ наявні гострі проблеми, які загалом характерні для України: значний вплив працездатного населення з ринку праці, зокрема, до Сил оборони України та за кордон; посилення необхідності швидкої адаптації працездатного населення до змін на ринку праці; загострення потреби в максимально раціональному використанні наявної робочої сили; проблеми працевлаштування молоді; низький рівень заробітної плати і розрив в рівні оплати праці порівняно з м. Київ.

За результатами соціологічного опитування мешканців, яке проводилось у ході розробки Стратегії розвитку Носівської громади, 37,1% респондентів визначили безробіття як один із ключових факторів (на 2-му місці), що перешкоджає розвитку громади, а 50,4% опитаних віднесли подолання безробіття до першочергових завдань громади (на 2-му місці після ремонту доріг).

Охорона здоров'я

Успішна територіальна громада завжди дбає про здоров'я своїх мешканців. Мета планування в охороні здоров'я – покращення здоров'я населення та підвищення ефективності надання медичних послуг. Таке планування здійснюється з урахуванням державної політики у сфері охорони здоров'я та показників реального стану здоров'я населення громади.

З метою забезпечення розвитку громадського здоров'я Носівська міська рада ухвалила такі місцеві програми:

- Комплексна програма розвитку та фінансової підтримки закладів охорони здоров'я – комунальних некомерційних підприємств Носівської міської ради на 2025-2027 роки
- Програма «місцевих стимулів» для медичних працівників закладів охорони здоров'я – комунальних некомерційних підприємств Носівської міської ради на 2024 – 2026 роки
- Програма інфекційного контролю та дотримання заходів із запобігання інфекціям, пов'язаним з наданням первинної медичної допомоги на 2023-2025 роки

На території Носівської МТГ функціонує мережа закладів охорони здоров'я, яку формують:

1. Комунальне некомерційне підприємство «Носівська міська лікарня ім. Ф.Я. Примака»
2. Комунальне некомерційне підприємство «Носівський центр первинної медико-санітарної допомоги». До його складу входять:

- Носівська міська лікарська амбулаторія.
- Володьководівська сільська лікарська амбулаторія загальної практики сімейної медицини.

Джерелом фінансування закладів охорони здоров'я є оплата за Договорами про медичне обслуговування населення за програмою медичних гарантій з Національною службою здоров'я України, кошти міського бюджету в межах, передбачених Бюджетним кодексом України (надання фінансової підтримки). У реалізації заходів програм фінансової підтримки закладів громади приймають участь бюджети Макіївської та Мринської сільських ТГ у вигляді передачі офіційного трансферту до бюджету Носівської міської територіальної громади. Також одним із джерел надходження коштів КНП «Носівська міська лікарня імені Ф. Я. Примака» є надання платних медичних послуг.

КНП «Носівська міська лікарня ім. Ф.Я. Примака» забезпечує населення Носівської міської ТГ та сусідніх Макіївської та Мринської сільських ТГ спеціалізованою стаціонарною та консультативною поліклінічною медичною допомогою. Заклад обслуговує 27 098 осіб зареєстрованого населення та має стаціонар на 113 ліжок. В стаціонарі функціонують:

- терапевтичне відділення з неврологічними та паліативними ліжками на 55 ліжок,
- хірургічне відділення з урологічними, травматологічними, отоларингологічними, гінекологічними та паліативними ліжками на 43 ліжка,
- дитяче відділення на 15 ліжок,
- відділення анестезіології з ліжками для інтенсивної терапії на 6 ліжок,
- допоміжні підрозділи: приймально-діагностичне відділення, клініко-діагностичну лабораторію, рентгенодіагностичний та фізіотерапевтичний кабінети, кабінет функціональної діагностики.

За 2024 рік у лікарні проліковано стаціонарно 3 950 пацієнтів; кількість амбулаторних відвідувань лікарів за 2024 рік склала 64 761 відвідувань.

У громади є потреба в лікарях-фахівцях таких спеціальностей: ендоскопіст, лікар з функціональної діагностики, рентгенолог, терапевт, педіатр, хірург, фізичний терапевт. На даний час більшість лікарів – це особи пенсійного віку. Приміщення лікарні потребують капітального ремонту. Також необхідно провести капітальний ремонт найпростішого укриття. Розвиток медицини вимагає швидкого реагування на зміни, закупівлі нового обладнання та освоєння нових методик лікування. Тому потреба у закупівлі нового сучасного обладнання завжди актуальна для громади.

Оскільки КНП «Носівська міська лікарня ім. Ф.Я. Примака» не увійшла до спроможної мережі, тому залишається невизначеність з приводу її майбутнього функціонування.

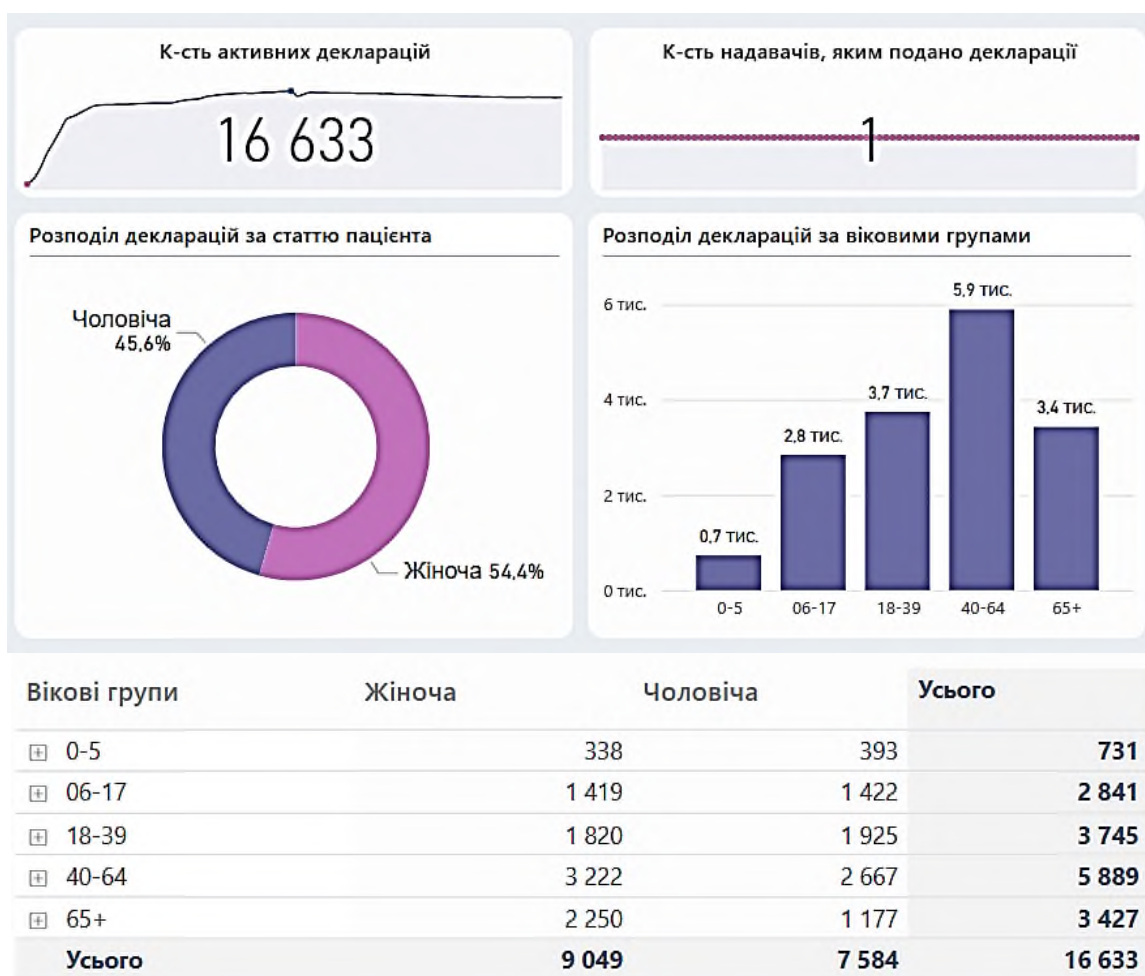

Рисунок 2.6. Розподіл декларацій про вибір лікаря первинної медичної допомоги в Носівській громаді за віком і статтю мешканців⁹

За даними Національної служби здоров'я України, на 7.01.2025 року в Носівській ТГ нараховується 16 633 активних декларацій з лікарями первинної медичної допомоги. Із загальної кількості декларацій, 45,6% припадає на чоловіків і 54,4% - на жінок, при цьому 35,4% - на вікову групу 40-64 років. Загалом, 56% укладених декларацій належить населенню громади віком від 40 років і старше.

⁹ <https://edata.e-health.gov.ua/e-data/dashboard/declar-stats>

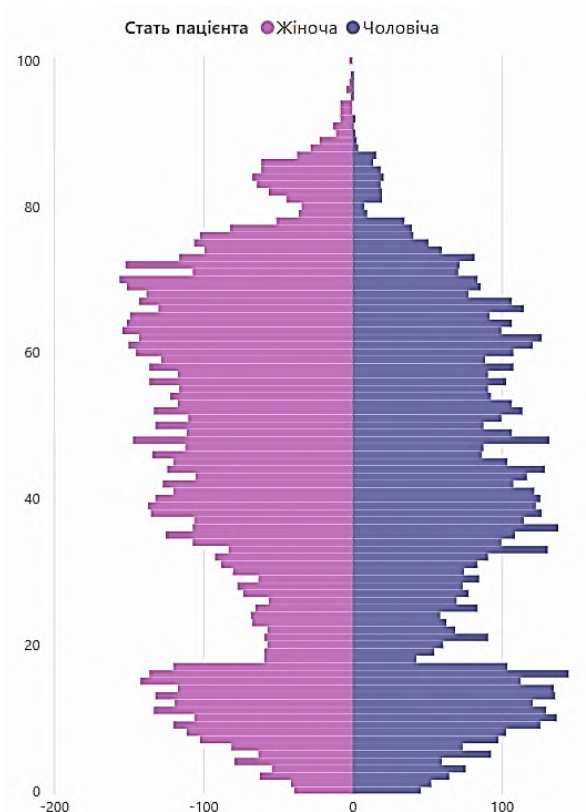

Рисунок 2.7. Статеві-вікова піраміда населення відповідно до розподілу укладених декларацій про вибір лікаря у Носівській громаді

Статеві-віковий розподіл мешканців відповідно до укладених декларацій у вигляді піраміди також візуалізує структуру населення громади (див. рисунок 2.7).

Облік показників захворюваності населення відображався у статистичній формі №18 до 2019 року. Наказом МОЗ №1802 від 04.10.2018 року форму №18 відмінена, натомість, інші облікові форми захворюваності населення введені не були і не відображаються вони в електронних медичних інформаційних системах. Для внутрішнього користування та з метою вивчення стану здоров'я населення, облік показників захворюваності населення громади здійснювався до 2024 року.

Відповідно, за 2023 рік неінфекційна захворюваність населення Носівської громади складає 14018 випадків захворювання або 73094 на 100 тис. населення, а інфекційна захворюваність по Носівській громаді за 2023 рік – 727 випадків інфекційних захворювань або 3790 на 100 тис. населення. За 2024 рік – 80 випадків інфекційних захворювань або 417 на 100 тис. населення. Велика кількість випадків інфекційних захворювань у 2023 році у порівнянні з 2024 роком пояснюється більшою кількістю хворих у 2023 році на COVID-19.

Серед екологічних проблем, що можуть спричинити негативний вплив на здоров'я населення варто виділити:

- 1) Забруднення атмосфери: провокує захворювання органів дихання, кровотворення, алергічні реакції, онкологічні захворювання, нервово-психічні розлади, зменшення очікуваної тривалості та якості життя;
- 2) Забруднення водних ресурсів: погіршення анафелогенної ситуації у населених пунктах, збільшення кількості хвороб органів кровотворення, шлунково-кишкового тракту, сечовидільної, нервової, ендокринної систем, зниження імунітету, зменшення очікуваної тривалості та якості життя;

- 3) Забруднення ґрунтів: провокує потрапляння токсичних речовин в організм людини через продукцію городництва та садівництва. Забруднені ґрунти є ідеальним субстратом для появи шкідливих мікроорганізмів, гельмінтів, що сприяє більшому захворюваності людей та тварин;
- 4) Погіршення стану комунальної інфраструктури та внаслідок цього погіршення екології: сприяє погіршенню анафелогенної обстановки, умов проживання населення, санітарного стану житлових приміщень, що у підсумку провокує захворювання органів дихання, застуди, ГРВІ та зниження імунітету;
- 5) Проблема накопичення відходів: відходи є небезпечною основою для розмноження хвороботворних мікроорганізмів, вони забруднюють усі компоненти навколишнього природного середовища. Таким чином, накопичення відходів має загальну шкідливу дію на організм людини, що у підсумку може призвести до розладу будь-якої системи організму людини;
- 6) Наявність шумового, електромагнітного забруднення: спричиняє нервові розлади, підвищує втомлюваність, знижує імунітет, може бути причиною порушення сну.
- 7) Деградація біорізноманіття: зменшення кількості зелених рослин сприяє збільшення забруднення атмосфери, пригнічує психоемоційний стан людини, може провокувати кількість збільшення хвороб органів дихання. В той же час інвазійні рослини активізують алергічні реакції в організмі людини, збільшення кількості кліщів, гельмінтів провокує серйозні неврологічні хвороби та захворювання шлунково-кишкового тракту.

В разі неприйняття Стратегії, інерційний характер розвитку ситуації в економіці та соціальному житті громади сприятиме накопиченню екологічних проблем, що можуть спричинити загрози техногенного характеру. Може виникнути кумулятивний ефект з проблем, що загострять екологічну ситуацію в громаді. Особливу загрозу становитиме забруднення поверхневих вод, що посилюватиметься природними катаклізмами.

III. ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, УМОВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ТА СТАНУ ЙОГО ЗДОРОВ'Я НА ТЕРИТОРІЯХ, ЯКІ ЙМОВІРНО ЗАЗНАЮТЬ ВПЛИВУ

Розвиток Носівської громади забезпечуватиме поєднання зусиль, скерованих на стимулювання її економічного зростання, із зусиллями, що спрямовані на пом'якшення несприятливого впливу на навколишнє природне середовище та здоров'я населення.

У Стратегії, відповідно до стратегічного бачення розвитку Носівської громади, визначено стратегічні та оперативні цілі й завдання. У таблиці 3.1 наведено можливий вплив стратегічних і оперативних цілей Стратегії на стан навколишнього середовища на територіях, які ймовірно відчують такий вплив, у розрізі окремих компонентів навколишнього природного середовища: людина і здоров'я, кліматичні фактори, біорізноманіття і природно-заповідний фонд, ґрунти, поверхневі та підземні води, атмосферне повітря, образ ландшафту, шум, культурна і природна спадщина.

Таблиця 3.1. Вплив цілей Стратегії розвитку Носівської міської територіальної громади на період до 2027 року на компоненти навколишнього природного середовища

Стратегічні та оперативні цілі	Компоненти довкілля, що зазнають впливу								
	Людина і здоров'я	Біорізноманіття і ПЗФ	Ґрунт	Поверхневі і підземні води	Повітря	Образ ландшафту	Шум	Культурна і природна спадщина	Кліматичні фактори
Стратегічна ціль 1. Всебічні можливості для життя, розвитку, самореалізації та дозвілля Людини в громаді									
1.1. Розбудова простору для розвитку особистості	+	0	0	0	+	0	0	+	+
1.2. Розбудова простору для самореалізації	+	0	0	0	0	0	0	+	0
1.3. Розбудова простору для змістовного дозвілля	+	0	0	0	0	0	0	0	0
Стратегічна ціль 2. Збалансована та диверсифікована смарт-економіка. Економічно спроможна громада									
2.1. Сприятливі умови для розвитку бізнес середовища в громаді	+	0	0	0	+	0	0	0	0
2.2. Ефективний агропереробний сектор громади	+	0	+	-	+	-	0	+	+
2.3. Інвестиційно активна громада	+	0	0	0	0	-	0	0	+
2.4. Туристично приваблива та гостинна громада	+	+	0	0	0	+	-	+	0

Стратегічна ціль 3. Надійна сучасна інфраструктура та безпека громади, що забезпечує комфортне проживання, благоустрій та охорону довкілля громади

3.1. Забезпечення умов для надання сучасних доступних послуг	+	0	0	+	+	0	0	0	0
3.2. Модернізація закладів охорони здоров'я. Доступність і якість послуг з охорони здоров'я	+	0	0	0	+	0	0	0	+
3.3. Комфортний інклюзивний простір, безбар'єрність та безпека	+	0	0	0	0	0	0	0	0
3.4. Охорона довкілля та адаптація до змін клімату	+	+	+	+	+	+	+	+	+

Стратегічна ціль 4. Ефективне самоврядування та співпраця в громаді

4.1. Розбудоване, свідоме і дієве громадянське суспільство	+	+	+	+	+	+	0	+	+
4.2. Ефективна взаємодія влади з громадськістю	+	+	+	+	+	+	0	+	+
4.3. Відповідальне місцеве самоврядування	+	+	+	+	+	+	0	+	+
4.4. Дієве міжмуніципальне та міжнародне співробітництво	+	+	0	0	+	0	0	+	+

Оцінка представлена у трьох категоріях: (-) – негативний вплив, (0) – нейтральний вплив, (+) – позитивний вплив

Найсуттєвіший вплив на повітряне середовище, водні ресурси, кліматичні умови та ґрунти спричиняє життєдіяльність людей і функціонування підприємств, у т.ч. викиди від стаціонарних та пересувних джерел, зокрема від автотранспорту. Викиди, пов'язані із експлуатацією інфраструктури, негативно впливають на зниження якості атмосферного повітря та ґрунтів. Стратегічна ціль 3 «Надійна сучасна інфраструктура та безпека громади, що забезпечує комфортне проживання, благоустрій та охорону довкілля громади» спрямована на забезпечення екологічної безпеки, запобігання і ліквідації негативного впливу господарської та іншої діяльності на навколишнє природне середовище, збереження природних ресурсів на території Носівської міської ради. Тому виконання завдань в рамках оперативних цілей 3.1 «Забезпечення умов для надання сучасних доступних послуг», 3.3. «Комфортний інклюзивний простір, безбар'єрність та безпека» та 3.4 «Охорона довкілля та адаптація до змін клімату», а саме заходи з енергоменеджменту та енергоефективності, ремонту дорожнього покриття, заходи щодо запровадження сучасної системи управління відходами та будівництва локальних очисних споруд, забезпечення раціонального використання природних ресурсів і територій, вилучення сміття з водойм та прибережних зон, очищення дна водойм, охорону лісів та збільшення їх площі тощо буде мати результатом скорочення викидів від автотранспорту, покращення якості атмосферного повітря та ґрунтів,

Для підтримання належного стану повітряного басейну необхідне чітке дотримання вимог природоохоронного законодавства. Компенсаційними заходами є створення територій зелених насаджень обабіч автошляхів, що, окрім іншого, передбачено завданням оперативної цілі 3.4 «Охорона довкілля та адаптація до змін клімату».

Значний вплив щодо запобігання потрапляння в ґрунт і в поверхневі води стічних вод домогосподарств та підприємств значний вплив мають система водовідведення й очисні споруди. В межах оперативної цілі 3.1 «Забезпечення умов для надання сучасних доступних послуг» передбачено виконання завдань щодо модернізації та забезпечення безперебійної роботи стратегічних об'єктів з водопостачання громади шляхом проведення модернізації очисних споруд, заміну застарілих водопровідних шляхів. Тобто можна очікувати, що реалізація Плану заходів з виконання Стратегії буде позитивно впливати на стан ґрунтів і поверхневих стічних вод.

Негативний вплив на ґрунти відбувається при підготовці території для будівництва будівель та споруд. Він обумовлений виїмкою ґрунту при влаштуванні підземних конструкцій будівель, автошляхових покриттів, прокладання підземних мереж, відведення поверхневих стічних вод, а також родючого ґрунту для озеленення території. Однак мінімізувати цей вплив допоможе виконання завдання щодо розробки комплексного плану просторового розвитку громади та містобудівної документації населених пунктів Носівської МТГ в межах оперативної цілі 3.3. «Комфортний інклюзивний простір», що дозволить планувати розміщення нової житлової та громадської забудови з чітким розподілом території на зони: житлову, відпочинку, промислово-складську, комунальну із забезпеченням між ними санітарно-захисних розривів та максимальним використанням освоєних під забудову територій, створенням єдиної мережі вулиць та доріг.

Вплив на ґрунти від утворених в процесі планованої діяльності відходів не відбуватиметься, оскільки запровадження комплексної сучасної системи управління відходами.

Біорізноманіття зазнає змін у бік збільшення його різноманітності. Розробка сучасної просторово-планувальної документації розвитку та озеленення території населених пунктів Носівської громади, а також завдання щодо охорони лісів та збільшення їх площі допоможе комплексно вирішити це питання, а активне залучення громадськості в межах оперативних цілей 3.4 «Охорона довкілля та адаптація до змін клімату» та 4.1. «Розбудоване, свідоме і дієве громадянське суспільство» гарантує зміну ставлення мешканців громади до розбудови сучасної території громади та здорового довкілля.

В разі прийняття Стратегії характеристики стану довкілля, умов життєдіяльності населення та стан його здоров'я у короткостроковому періоді в гіршу сторону не зміняться. Навпаки, в середньо- і довгостроковій перспективі очікується покращення умов життєдіяльності та стану здоров'я мешканців громади, оскільки реалізація заходів Стратегії, які передбачені в рамках оперативної цілі 3.2 «Модернізація закладів охорони здоров'я. Доступність і якість послуг з охорони здоров'я» дозволить створити сучасну інфраструктуру для сфери медицини та профілактики здоров'я мешканців громади.

Відтак реалізація Стратегії розвитку Носівської міської територіальної громади на період до 2027 року не супроводжуватиметься негативним впливом на навколишнє природне середовище. Натомість, реалізація більшості оперативних цілей Стратегії має сприяти позитивному впливу на навколишнє середовище у територіальній громаді.

IV. ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ, У ТОМУ ЧИСЛІ РИЗИКИ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ЯКІ СТОСУЮТЬСЯ СТРАТЕГІЇ, ЗОКРЕМА ЩОДО ТЕРИТОРІЙ З ПРИРОДООХОРОННИМ СТАТУСОМ

Екологічні проблеми Носівської міської громади доцільно розглянути в розрізі компонентів довкілля: атмосферне повітря, вода, ґрунт, відходи, біорізноманіття, кліматичні фактори, ландшафт.

Забруднення атмосферного повітря у громаді має як ареальне, так і лінійне походження. Ареальний вид забруднення не пов'язаний а великою часткою джерел забруднення повітря, а скоріше із відносною близькістю до промислових центрів - столиці України м.Києва, обласного центру області м. Чернігова, до районного центру м.Ніжина, в яких розташовані промислові об'єкти.

Основними забруднювачами атмосферного повітря за видами економічної діяльності залишається сільське, лісове господарство, переробна промисловість, транспорт, викиди забруднюючих речовин яких складають більше 77 % від загального обсягу викидів в атмосферне повітря.

Лінійний вид забруднення пов'язаний із проходженням через громаду важливих автошляхів та високою інтенсивністю руху автотранспорту на її території. Близькість громади до адміністративного центра області міста Чернігів та до столиці України міста Києва зумовлює пролягання через її територію декількох автомобільних шляхів державного та місцевого значення: автошляхи Т-2513 (Козелець – Носівка), Т-2525 (М-02 – Носівка) та Т-2526 (Ніжин – Носівка – Кобижча – Бобровиця), обласні автодороги О251401 (Носівка – Держанівка – а/д М-02), О251406 (Носівка – Лосинівка – Велика Дорога), О251410 (Носівка – Яблунівка – Ясна Зірка) та районна автодорога С251414 (Носівка – Цукровий Завод). Така розгалужена транспортна інфраструктура забезпечує проходження великої кількості транзитного транспорту, а також розташування на території громади АЗС. Це спричиняє підвищене епізодичне забруднення приземних смуг атмосферного повітря продуктами згоряння палива (оксидом вуглецю та окислами азоту), що можливе до 5-10 м від ліній руху автотранспорту шляхами.

Через багаторічне недофінансування на проведення капітальних і поточних ремонтних робіт експлуатаційний стан більшості доріг місцевого значення є незадовільним. Практично сімдесят відсотків з них уражено ямковістю, а окремі ділянки доріг є аварійно небезпечними та потребують термінового капітального й поточного середнього ремонтів. Такий стан автомобільних доріг гальмує соціально-економічний розвиток регіону, негативно впливає на розвиток галузей, створює соціальну напругу та небезпеку при здійсненні перевезень.

Забруднення ґрунтів на території Носівської міської громади зумовлене викидами в атмосферне повітря від підприємств і пилу з доріг та прилеглих сільгоспугідь, які, в підсумку, осідають на поверхню ґрунту. Впливають на екологічний стан громади наявні на її території сільськогосподарські підприємства та фермерські господарства, які використовують хімічні добрива, пестициди, гербіциди. Водна і вітрова ерозії є найбільш суттєвим фактором зниження продуктивності земельних ресурсів. Інтенсивне сільськогосподарське використання земель призводить до зниження родючості ґрунтів через їх переущільнення, втрати грудкувато-зернистої структури, водопроникності та аераційної здатності з усіма екологічними наслідками, що звідси випливають.

Носівська громада розташована в зоні помірно-континентального клімату у південній частині Чернігівської області в межах Бобровицько-Лосиновського фізико-географічного району Північної лісостепової області Дніпровської терасової рівнини. Великі території громади зайняті лісами, де переважають соснові та мішані ліси. Кількість опадів є сприятливою для розвитку сільського господарства. Спостерігається тенденція до збільшення кількості опадів протягом року та підвищення температури.

Основними типами ґрунтів в Носівській громаді є дерново-підзолисті та сірі лісові. Наявні види деградації ґрунтів не мають відчутного негативного впливу на стан та якість земельних

ресурсів громади. Західна частина території громади зайнята чорноземами глибокими малогумусними ґрунтами, які за умовами родючості віднесені до земель кращої якості. Актуальна інформація про структуру земельного фонду відсутня, так як роботи з інвентаризації земель заплановані на 2025 рік. За інформацією попередніх років сільськогосподарські землі складають 57,95% території громади, рілля – 49%, що співпадає з середнім показником по Україні.

У громаді відсутні великі промислові підприємства, масштабний видобуток корисних копалин. Копалини місцевого значення представлені нерудними корисними копалинами. Розробка цих родовищ наразі майже не проводиться.

Найбільша кількість промислових підприємств Чернігівської області знаходиться в Чернігівському районі та м. Чернігів – 101 (32% – усіх підприємств області), у Ніжинському районі – 74 (23%), Прилуцькому районі – 68 (22%), Корюківському районі – 40 (13%) та Новгород-Сіверському районі – 30 (10%) відповідно. Відповідно до цих даних у переліку найбільших забруднювачів області відсутні об'єкти з розміщенням на території Носівської територіальної громади.

У громаді є кілька підприємств, які мають відносно незначний вплив на природне середовище. На території функціонують 75 сільськогосподарських підприємств, які займаються вирощуванням сільськогосподарських культур. Найбільший негативний вплив на навколишнє середовище справляють агрохолдинги – через мало контрольоване використання добрив та отрутохімікатів. Особливо це небезпечно для різноманіття навколишньої фауни, в довгостроковій перспективі здатне відобразитися на рівні захворюваності місцевих мешканців.

Серед комплексу агротехнічних заходів, спрямованих на підвищення родючості ґрунтів, підтримання позитивного балансу поживних речовин у них, важливе місце належить внесенню мінеральних та органічних добрив. З метою зниження впливу забруднення навколишнього середовища на здоров'я людей, ліквідації загрози забруднення ґрунтів та підземних водоносних горизонтів в 2023 році було вивезено та утилізовано 2,5 тони та в 2024 році 7,5 тон непридатних до використання, неупізнаних хімічних засобів захисту рослин, які виявлені в результаті проведення комплексної інвентаризації.

Основними проблемами забруднення поверхневих вод у Носівській громаді є скид неочищених та недостатньо очищених стічних вод і відсутність ефективною системи водовідведення, що, внаслідок концентрації на території громади великої кількості жителів та підприємницьких структур, особливо в адміністративному центрі громади м.Носівка, має негативний вплив на поточний стан води.

Серед інших причин погіршення стану води на території громади: зберігання ТПВ на присадибних ділянках, скиди неочищених стоків домогосподарствами, неефективні водопроникні дворові каналізаційні системи тощо. Ці чинники мають вплив не лише на поверхневі води. Забруднення поверхневих вод також впливає на якість підземних, які частково використовуються для потреб місцевих мешканців та суб'єктів економіки громади.

Гідрографічна мережа Носівської громади представлена річками Остер, Носівочка, Новий Потік, а також 21 ставками загальною площею 28,76 га. Проведення робіт в рамках проєкту «Реконструкція руслового ставка на річці Носівочка в адміністративних межах міста Носівка Чернігівської області з метою покращення його санітарно-екологічного та технічного стану», покращило гідрологічний та гідрохімічний режим річки Носівочка, довжина якої в межах міста складає 14 км.

З метою запобігання паводків звертається увага в першу чергу на наступне:

- системи відведення паводкових вод (дренажів, каптажів, канав, водовідвідні каналів тощо), а також інженерні системи та обладнання для відкачування паводкових вод мають бути в працездатному стані;
- обвалування, відкоси, косогори, виїмки мають бути справними та відповідати проектним рішенням;

- здійснювати оперативне реагування по усуненню аварійних ситуацій. Після проходження паводку необхідно провести огляди обладнання зібрати та проаналізувати всі дані для їх врахування у підготовці до наступного повеневого періоду.

Оскільки у Носівській громаді переважає індивідуальний тип забудови, це впливає на стан підключення до основних різновидів комунальної інфраструктури. Показник доступності жителів до мережі газопостачання є високим (87%). Показник доступності жителів до мережі водопостачання/ водовідведення є задовільним. При цьому відсутнє централізоване теплопостачання. Загальна протяжність водопровідних мереж становить 168 км, довжина каналізаційних мереж становить 5,4 км.

Спеціально відведеним місцем видалення відходів в територіальній громаді є полігон твердих побутових відходів площею 3,93 га. Однак одним із видів забруднення є також стихійні сміттєзвалища. Крім того, на території громади відбувається традиційне для України весняне та осіннє спалювання листя, трави, соломи та інших органічних решток. Це не тільки значно забруднює повітря, а й знищує важливе різноманіття комах у верхніх шарах ґрунту та унеможлиблює використання органіки для підвищення родючості землі.

Комплексний план просторового розвитку Чернігівської області потребує оновлення. Схема планування території Носівської громади на даний час не розроблена. Генеральні плани територій населених пунктів Носівської громади мають тільки два населені пункти – м.Носівка та с.Сулак. Містобудівна документація інших 19 населених пунктів громади не відповідає сучасним вимогам, вона була розроблена у 1970-80 роках і потребує оновлення. Для вирішення цієї задачі прийнято Програму розроблення містобудівної документації Носівської міської ради на 2022-2026 роки, рішення Носівської міської ради від 16.07.2021р. №6/12/VIII, зі змінами від 16.06.2023 №44/36/VIII.

У громаді налічується 113 пам'яток культурної спадщини, а саме: 68 пам'яток археології місцевого значення; 1 пам'ятка археології національного значення праслов'янське городище в м.Носівці; 42 пам'ятки історії місцевого значення; 2 пам'ятки архітектури місцевого значення.

Основними причинами, що можуть спричинити до збіднення **біорізноманіття**, є антропогенні чинники:

- ризик забруднення природного середовища;
- денатуралізація природних ландшафтів;
- монокультурні способи ведення сільського господарства.

Головними чинниками, що можуть впливати на чисельність рослин із «червонокнижним» статусом, є деградація місцезростань (для лучних та болотних видів – надмірне випасання худоби, викошування, випал трави, осушення; для лісових - проведення лісгосподарських робіт).

Загрозами для лісової рослинності є:

- випалювання сухої рослинності у весняний період;
- порушення технології заготівлі та трелювання деревини;
- самовільні рубки.

Загроза збереженню **територій з природоохоронним статусом** пов'язана перш за все із недостатньою кількістю заходів, передбачених програмами, конвенціями чи іншими нормативно- правовими актами різних рівнів. Хоча на території Носівської міської громади природоохоронні території займають незначну площу (2,3 % від всієї площі громади), варто виділити низку загроз і потенційних ризиків для функціонування системи природоохоронних територій у громаді:

- наростаючий антропогенний вплив, пов'язаний з виробництвом, агропромисловою, транспортною та іншими сферами діяльності, що призводить до деградації природно-ландшафтних комплексів, скорочення популяцій окремих видів та стійкості екологічних систем;

- наслідки війни та військових дій, які, зокрема, проявляються для об'єктів ПЗФ у вигляді додаткового антропогенного тиску (забруднення, спричинене обстрілами стратегічних об'єктів, здійснення оборонних заходів, та інше);
- регіональні прояви кліматичних змін (зростання середніх та максимальних температур, ріст випаровування та випарності з діяльних поверхонь, збільшення числа випадків стихійних небезпечних метеорологічних явищ, серед яких грози, шквали, смерчі, градобій, пилові бурі та інші явища) та їх прямий чи опосередкований вплив на природні комплекси;
- тимчасові негативні наслідки для природоохоронних територій під час ведення будівельних робіт.

Мінімізація негативних впливів зовнішнього середовища на **стан здоров'я мешканців** громади гальмується низкою проблем, пов'язаних, головним чином, з недостатнім рівнем матеріально-технічного забезпечення медичних закладів, зокрема, рівнем оснащення сучасним функціонально-діагностичним та фізіотерапевтичним обладнанням. З метою покращення результатів роботи системи охорони здоров'я та поліпшення якості надання послуг закладами охорони здоров'я усіх рівнів необхідно змінити механізми фінансування та оптимізувати систему управління. Основні тенденції стану здоров'я населення та демографічної ситуації у громаді очевидно зберігатимуться, але можливі локальні погіршення у місцях найбільшого забруднення повітря та/або питної води, зокрема:

- через забруднення поверхневих вод внаслідок недбалого і нераціонального поводження із стічними водами у населення можуть виникнути хвороби кишково-шлункового тракту, нирок та інші;
- через забруднення атмосферного повітря внаслідок проходження по території громади автошляхів та відносної близькості до промислових центрів - столиці, обласного та районного центрів виникають хвороби дихальних шляхів, алергії, сльозотеча, різь в очах, сухий кашель, нудота, головний біль, стискання в грудях, задишка, загальну слабкість, що є причиною розладів функцій органів дихання, атеросклерозу, хвороби серця, раку легенів;
- через зниження показників родючості та збільшення хімічного навантаження на ґрунти у населення через неякісні продукти харчування можуть виникнути хвороби кишково-шлункового тракту, нирок та інші.

Носівська міська рада розробила та схвалила широкий спектр місцевих цільових програм, які охоплюють переважну більшість сфер життєдіяльності громади. В громаді розроблено План дій зі сталого енергетичного розвитку та клімату Носівської міської територіальної громади.

Заходи у сфері охорони навколишнього природного середовища Носівської міської ради направлені на забезпечення екологічно безпечного навколишнього середовища для життя та здоров'я населення, зменшення рівня техногенного навантаження на довкілля.

Відтак, навіть за наявності зазначених негараздів, Носівська територіальна громада належить до відносно благополучних громад України в сенсі чистоти навколишнього середовища.

V. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ (У ТОМУ ЧИСЛІ ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ЗАПОБІГАННЯМ НЕГАТИВНОМУ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ), ВСТАНОВЛЕНІ НА МІЖНАРОДНОМУ, ДЕРЖАВНОМУ ТА ІНШИХ РІВНЯХ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, А ТАКОЖ ШЛЯХИ ВРАХУВАННЯ ТАКИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ

Відповідно до Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» та нормативно-правової бази України документи державного планування повинні враховувати низку зобов'язань:

- пріоритетність вимог екологічної безпеки, обов'язковість додержання екологічних стандартів, нормативів та лімітів використання природних ресурсів;
- виконання низки заходів, що гарантують екологічну безпеку середовища для життя і здоров'я людей, а також запобіжний характер заходів щодо охорони навколишнього природного середовища;
- проектне спрямування на збереження просторової та видової різноманітності та цілісності природних об'єктів і комплексів;
- узгодження екологічних, економічних та соціальних інтересів суспільства на основі поєднання міждисциплінарних знань екологічних, соціальних, природничих і технічних наук та прогнозування стану навколишнього природного середовища;
- використання отриманих висновків моніторингу та комплексу охоронних заходів об'єкта для виконання можливостей факторів позитивного впливу на охорону довкілля;
- забезпечення загальної доступності матеріалів детального плану території та самого звіту СЕО відповідно до вимог Закону України «Про доступ до публічної інформації»;
- надання інформації щодо обґрунтованого нормування впливу планової діяльності на навколишнє природне середовище;
- оцінка ступеню антропогенної зміни територій, сукупної дії факторів, що негативно впливають на екологічну ситуацію.

Основні зобов'язання у сфері охорони довкілля стосуються заходів щодо охорони земельних ресурсів, лісів, повітряного, водного та ґрунтового середовища. Комплексні заходи з охорони довкілля ґрунтуються на пропозиціях схем і проектів районного підпорядкування та відповідних розділів прогнозів економічного та соціального розвитку підприємств, схем генеральних планів території.

Основні принципи екологічного захисту навколишнього середовища передбачають:

- дотримання нормативів гранично допустимих рівнів екологічного навантаження на природне середовище та санітарних нормативів;
- виділення природно-заповідних, ландшафтних, курортно-рекреаційних, історико-культурних зон з відповідним режимом їх охорони;
- збереження та раціональне використання цінних природних ресурсів;
- встановлення санітарно-захисних зон для охорони водойм, джерел водопостачання і мінеральних вод тощо.

Зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, встановлені на державному та місцевому рівнях та пов'язані з дотриманням низки нормативних документів, зокрема:

- 1) Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки, затвердженої Постановою Кабінету Міністрів України від 05 серпня 2020 року № 695;
- 2) Указу Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період 2030 року» від 30 вересня 2019 року № 722/2019;
- 3) Стратегії сталого розвитку Чернігівської області до 2027 року.

Основними міжнародними правовими документами щодо СЕО є:

1. Протокол про стратегічну екологічну оцінку до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенція Еспо), ратифікований Верховною Радою України (№ 562-VIII від 01.07.2015);
2. Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів і програм на навколишнє середовище, імплементація якої передбачена Угодою про асоціацію між Україною та ЄС. В Україні проведення СЕО регламентується Законом України «Про стратегічну екологічну оцінку» від 20.03.2018 р. № 2354-VIII;
3. Конвенція ООН з біологічного різноманіття;
4. Рамкова конвенція про зміну клімату;
5. Паризька кліматична угода.

З підписанням Угоди про асоціацію з ЄС Україна взяла на себе зобов'язання посилення природоохоронної діяльності. Це позитивно вплине на громадян та підприємства в Україні та ЄС, зокрема, через покращення системи охорони здоров'я, збереження природних ресурсів, підвищення економічної та природоохоронної ефективності, інтеграції екологічної політики в інші сфери політики держави, а також підвищення рівня виробництва завдяки сучасним технологіям.

Вступ України до ЄС супроводжується збільшенням зобов'язань та виконанням низки вимог у сфері довкілля й зміни клімату. За 2022–2023 роки у природоохоронній сфері Верховна Рада України прийняла низку євроінтеграційних Законів:

- «Про ратифікацію Поправки та Другої поправки до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті»;
- «Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення механізму регулювання викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря»;
- «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо державної системи моніторингу навколишнього природного середовища, інформації про стан навколишнього природного середовища (екологічної інформації) та інформування з питань екологічного врядування»;
- «Про Національний реєстр викидів та перенесення забруднювачів»;
- «Про управління відходами»;
- «Про хімічну безпеку та управління хімічною продукцією».

З метою поглиблення імплементації права ЄС та наступної регуляторної конвергенції протягом зазначеного періоду також було прийнято низку відповідних підзаконних нормативно-правових актів, а саме:

- розпорядження Кабінету Міністрів України від 09.12.2022 № 1134-р «Про схвалення Водної стратегії України на період до 2050 року»,
- постанову Кабінету Міністрів України від 27.12.2022 № 1466 «Про затвердження переліків товарів, експорт та імпорт яких підлягає ліцензуванню, та квот на 2023 рік»,
- наказ Міндовкілля від 01.08.2022 № 267 «Про затвердження Порядку розроблення та затвердження короткострокових планів дій», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 20.09.2022 за № 1086/38422;
- наказ Міндовкілля від 01.08.2022 № 268 «Про затвердження Порядку розроблення та затвердження планів поліпшення якості атмосферного повітря», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 16.09.2022 за № 1071/38407.

Охорона та покращення навколишнього природного середовища забезпечується комплексом заходів, в основу яких покладена система державних законодавчих актів та регламентація планування, забудови і благоустрою населених пунктів.

Законом України «Про стратегічну екологічну оцінку» від 20.03.2018 року № 2354-VIII регламентовано процедурні аспекти стратегічної екологічної оцінки. Так, СЕО – це процедура визначення, опису та оцінювання наслідків виконання документів державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, виправданих альтернатив, розроблення заходів із запобігання, зменшення та пом'якшення можливих негативних наслідків, яка включає визначення обсягу СЕО, складання звіту про СЕО, проведення громадського обговорення та консультацій, врахування у документі державного планування

звіту про CEO, результатів громадського обговорення та консультацій, інформування про затвердження документа державного планування.

Засади екологічної політики України регламентовані Законом України «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» 28.02.2019 року № 2697-VIII. Основні засади державної екологічної політики:

- 1) впровадження інструментів сталого (тобто виваженого) споживання природних ресурсів та виробництва;
- 2) вдосконалення системи кадастрів природних ресурсів, державної статистичної звітності з використання природних ресурсів та забруднення навколишнього природного середовища;
- 3) створення екологічно та економічно обґрунтованої системи платежів за спеціальне використання природних ресурсів, у тому числі природних ресурсів з асиміляційним потенціалом;
- 4) зменшення втрат біологічного та ландшафтного різноманіття, зокрема шляхом вдосконалення принципів формування екологічної мережі, її розширення та невиснажливого використання, а також збереження унікальних природних ландшафтів;
- 5) збереження і відновлення чисельності видів природної флори та фауни, в тому числі мігруючих видів тварин, середовищ їх існування, рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів тваринного та рослинного світу і типових природних рослинних угруповань, що підлягають охороні;
- 6) зменшення негативного впливу процесів урбанізації на навколишнє природне середовище, припинення руйнування навколишнього природного середовища у межах міст (зокрема, недопущення необґрунтованого знищення зелених насаджень у межах міст під час виконання будівельних чи інших робіт, незаконного відведення земельних ділянок, зайнятих зеленими насадженнями, під будівництво);
- 7) забезпечення збереження, відновлення та збалансованого використання рослинного світу України;
- 8) забезпечення сталого управління водними ресурсами за басейновим принципом;
- 9) забезпечення сталого використання та охорони земель, покращення стану уражених екосистем та сприяння досягненню нейтрального рівня деградації земель, підвищення рівня обізнаності населення, землевласників і землекористувачів щодо проблем деградації земель;
- 10) стимулювання впровадження систем екологічного управління на підприємствах одночасно з поліпшенням екологічних характеристик продукції, у тому числі на основі міжнародних систем сертифікації та маркування;
- 11) впровадження технологій електронного урядування в екологічній сфері.

У згаданому вище законі CEO визначено одним із основних інструментів реалізації державної екологічної політики, який дасть змогу запобігти негативному впливу на навколишнє природне середовище та встановити відповідність запланованої чи здійснюваної діяльності нормам і вимогам законодавства про охорону навколишнього природного середовища, раціональне використання і відтворення природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки. Конкретні заходи щодо захисту атмосферного, водного та ґрунтового середовища вживаються відповідно до специфіки окремих джерел забруднення.

Стратегію екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату до 2030 року, затверджену Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20.10.2021 року №1363-р, розроблено з метою підвищення рівня екологічної безпеки, зменшення впливів та наслідків зміни клімату в Україні. Реалізація Стратегії скерована на виконання Україною міжнародних зобов'язань в рамках Паризької кліматичної угоди щодо скорочення викидів парникових газів та адаптації до наслідків глобальної зміни клімату.

Основними екологічними загрозами для України є значний рівень забруднення атмосферного повітря, водних та земельних ресурсів, недосконала система державного нагляду (контролю) та моніторингу навколишнього природного середовища. Також склалася критична ситуація з утворенням, накопиченням, зберіганням, переробленням, утилізацією та захороненням відходів.

Відповідно до Стратегії екологічної безпеки найбільш вразливими до наслідків зміни клімату в Україні є такі сфери як: біорізноманіття, водні ресурси, енергетика, громадське здоров'я, лісове господарство, прибережні території, рибне господарство, сільське господарство, ґрунти тощо. І саме на них буде скерована основна діяльність Уряду в межах реалізації документу.

Реалізація Стратегії досягнення цілей державної політики щодо екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату здійснюватиметься в два етапи. У результаті її впровадження очікується: зменшення рівня промислового забруднення, створення ефективної системи хімічної безпеки, забезпечення раціонального використання природних ресурсів; досягнення «доброго» екологічного стану вод, забезпечення сталого лісоуправління та підвищення адаптивної здатності лісових екосистем, створення правових та економічних підстав запровадження ієрархії поводження з відходами, підвищення ефективності державної системи оцінки впливу на довкілля та державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, збереження біорізноманіття та забезпечення розвитку природно-заповідного фонду в Україні, посилення адаптаційної спроможності та стійкості соціальних, економічних та екологічних систем до зміни клімату, стабілізація екологічної рівноваги на тимчасово окупованих територіях тощо. Впровадження стратегії відбуватиметься відповідно до розробленого і затвердженого Операційного плану реалізації Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату до 2030 року, в якому регламентовані заходи на найближчі три роки.

Юридичні засади поводження з водними ресурсами визначаються Водним кодексом України (від 06.06.95 №213/95-ВР), Водною стратегією України на період до 2050 року та планом її реалізації у 2022 - 2024 роках, схвалених розпорядженням Кабінету Міністрів України від 09.12.2022 № 1134 та іншими законодавчими актами, що були розроблені для забезпечення збереження, збалансованого й науково обґрунтованого використання та відновлення водних ресурсів, захисту водних ресурсів від забруднення, зараження й виснаження, запобігання та пом'якшення негативного впливу, покращення екологічного стану водних об'єктів і захисту прав водокористувачів.

Найголовнішими питаннями у сфері водопостачання та водовідведення є дозвіл на забір води із джерел водопостачання (дозвіл на спеціальне водокористування) і дозвіл на скидання очищених та неочищених стічних вод у навколишнє середовище. З 04.06.2017 року набув чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, що регулюють відносини, пов'язані з одержанням документів дозвільного характеру щодо спеціального водокористування» від 07.02.2017 року №1830-VIII, яким внесено зміни до Водного кодексу України в частині процедури отримання дозволів на спеціальне водокористування. Відповідно до внесених змін до ст. 49 Водного кодексу України дозвіл на спеціальне водокористування видається територіальними органами центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері розвитку водного господарства.

Інформація про видані дозволи на спеціальне водокористування суб'єктам господарювання розміщується на сайті Державного агентства водних ресурсів України (<https://data.gov.ua/dataset/water-use-permits>).

Основними нормативно-правовими актами у сфері екології та користування водними ресурсами є:

1. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку видачі дозволів на спеціальне водокористування» (від 13.03.2002 р. №321, зі змінами та доповненнями).
2. Постанова Кабінету Міністрів України «Про Порядок розроблення і затвердження нормативів гранично допустимого скидання забруднюючих речовин та перелік забруднюючих речовин, скидання яких нормується» (від 11.09.1996 р. № 1100, зі змінами та доповненнями).
3. Державні санітарні норми та правила «Питна вода. Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною» (затверджені наказом МОЗ № 400 від 12.05.2010 р.).

4. Наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища України «Про затвердження Інструкції про порядок розробки та затвердження гранично допустимих скидів (ГДС) речовин у водні об'єкти із зворотними водами» (від 15.12.1994 р. №116).
5. Постанова Кабінету Міністрів України «Про правовий режим зон санітарної охорони водних об'єктів» (від 18.12.1998р. № 2024, зі змінами та доповненнями).

Правове та інституційне регулювання та основні екологічні вимоги у сфері охорони атмосферного повітря регламентуються Законом України «Про охорону атмосферного повітря» від 16.10.1992 р. № 2707-XII.

Єдина державна політика у сфері лісових відносин щодо забезпечення ефективного управління лісами на основі забезпечення сталого ведення лісового господарства, збереження біорізноманіття в лісах, адаптованого до кліматичних змін лісового господарства здійснюється відповідно до Державної стратегії управління лісами України до 2035 року та операційним планом її реалізації у 2022 - 2024 роках, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29.12.2021 № 1777-р

Правові засади у сфері поводження з відходами забезпечуються Законом України «Про управління відходами» від 20.06.2022 року № 2320-IX та іншими законодавчими актами, що були розроблені для регулювання діяльності з метою уникнення чи мінімізації утворення відходів, зберігання й поводження з ними, запобігання та зменшення негативних наслідків для довкілля.

Містобудівні заходи забезпечують охорону природного середовища шляхом раціонального функціонального зонування території, створення санітарно-захисних зон, визначення територій природно-заповідного фонду, забезпечення екологічного балансу природно-ландшафтних та урбанізованих територій.

В Україні сформовано інвестиційне законодавство, у якому, зокрема, значна увага приділяється необхідності дотримання екологічних норм у процесі інвестиційної діяльності. Так, Законом України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 р. №1560-XII встановлюється заборона інвестування в об'єкти, створення і використання яких не відповідає вимогам санітарно-гігієнічних, радіаційних, екологічних, архітектурних та інших норм, встановлених законодавством України. У разі порушення екологічних, санітарно-гігієнічних та архітектурних норм державний орган може прийняти рішення про зупинення або припинення інвестиційної діяльності (ст. 21). Також, відповідно до ст. 8 інвестор зобов'язаний одержати висновок з оцінки впливу на довкілля його діяльності у випадках та порядку, встановлених Законом України «Про оцінку впливу на довкілля» від 23.05.2017 № 2059- VIII.

Також при підготовці Стратегії Носівської ТГ була врахована низка стратегічних документів та нормативно-правових актів щодо зобов'язань у сфері охорони довкілля, у тому числі із запобігання негативному впливу на здоров'я населення, встановлених на державному рівні, а саме:

- Національний план дій з охорони навколишнього природного середовища на період до 2025 року, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України 21.04.2021 № 443-р;
- Національний план управління відходами до 2033 року, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27.12.2024 № 1353-р;
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.05.2024 № 483-р «Про схвалення Стратегії формування та реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2035 року і затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2024 – 2026 роках»;
- Операційний план заходів з реалізації у 2024-2026 роках Стратегії формування та реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2035 року, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 травня 2024 р. № 483- р;
- рішення Координаційної ради з питань боротьби з деградацією земель та опустелюванням, створеної згідно з постановою Кабінету Міністрів України від

- 18.01.2017 № 20, зокрема стосовно схвалення представлених НААН добровільних національних завдань щодо досягнення нейтрального рівня деградації земель (далі - НРДЗ) за напрямом «Підтримання вмісту органічної речовини (гумусу) у ґрунтах», а також допоміжних заходів щодо досягнення НРДЗ;
- Стратегія зрошення та дренажу в Україні на період до 2030 року, затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.08.2019 № 688-р;
 - План заходів з реалізації Стратегії зрошення та дренажу в Україні на період до 2030 року, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21.10.2020 № 1567- р.
 - рішення Ради національної безпеки і оборони України від 23.03.2021 № 111/2021 «Про виклики і загрози національній безпеці України в екологічній сфері та першочергові заходи щодо їх нейтралізації».

Основні регіональні зобов'язання

На регіональному рівні в Чернігівській області діє низка документів, де визначені основні регіональні зобов'язання щодо охорони довкілля. Головний стратегічний документ – це стратегія сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 року. Діюча редакція Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 року затверджена рішенням XXII сесії обласної ради VIII скликання від 14.03.2025 № 3-22/VIII «Про внесення змін до Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 року». Оновлена регіональна Стратегія передбачає таку стратегічну ціль (перша): «Чернігівщина – безпечний край», що в свою чергу містить таку оперативну ціль «Екологічна безпека, адаптація до зміни клімату». В свою чергу вона складається з таких завдань:

- «Захист та відновлення навколишнього природного середовища, пом'якшення наслідків зміни клімату» (розроблення комплексної системи моніторингу територій, відновлення антропогенно змінених екосистем, збереження різноманіття та забезпечення розвитку заповідних територій, створення об'єктів ПЗФ, розчищення водойм, захист та відновлення лісових насаджень, розвиток зон зелених насаджень, інше);
- «Безпечне збирання, перевезення, відновлення і видалення відходів» (сприяння процесам екологічно безпечного збирання, перевезення, відновлення та видалення відходів, оброблення та видалення непридатних до використання ХЗР, розбудова інфраструктури управління побутовими відходами на території області, запровадження нових технологій та форм організації управління ТПВ, розробка Регіонального плану управління відходами, облаштування існуючих та створення нових кластер них полігонів ТПВ, розроблення та виконання проєктів рекультивациі місць розміщення відходів, придбання спеціальної техніки, облаштування сміттєзвалищ, будівництво об'єктів сортування ТПВ, проведення освітньо-інформаційної кампанії та ін.);
- «Створення умов для управління відходами, що утворилися у зв'язку із пошкодженням (руйнуванням) будівель та споруд внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій або проведення робіт з ліквідації їх наслідків, за підходами циркулярної економіки» (підготовка інфраструктури для збирання відходів, що утворилися на території області у зв'язку з пошкодженням (руйнуванням) будівель та споруд внаслідок бойових дій, оновлення матеріально-технічної бази щодо управління відходами, що утворилися у зв'язку з пошкодженням (руйнуванням) будівель та споруд внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій або проведенням робіт з ліквідації їх наслідків);
- «Підвищення рівня обізнаності населення щодо екологічних проблем та наслідків зміни клімату» (проведення інформаційно-роз'яснювальних кампаній щодо екологічних проблем та наслідків зміни клімату, організація освітньо-виховних заходів з формування екологічної культури та свідомості населення, проведення екологічних конкурсів, популяризація екоініціатив).

Стратегія області реалізується через програми соціально-економічного розвитку області, що розробляються та ухвалюються щорічно. Зокрема, така програма на 2025 р. містить

завдання 1.5. Екологічна безпека та адаптація до зміни клімату. Реалізувати його передбачається через низку заходів, а саме:

- Утилізація та знешкодження безхазяйних непридатних до використання хімічних засобів захисту рослин (ХЗЗР), що зберігаються на території області у незадовільних умовах;
- Розробка та затвердження Регіонального плану управління відходами Чернігівської області, організація та забезпечення екологічно безпечного збирання, зберігання, перевезення, відновлення, видалення відходів;
- Підготовка інфраструктури для збирання відходів, що утворилися на території області у зв'язку з пошкодженням (руйнуванням) будівель та споруд внаслідок бойових дій;
- Будівництво та модернізація систем водовідведення; проведення природоохоронних кампаній зі збереження біологічного та ландшафтного різноманіття;
- Розширення території природно-заповідного фонду; контроль за здійсненням заходів з поліпшення санітарного стану лісів у межах природно-заповідних об'єктів;
- Здійснення екологічного моніторингу довкілля області;
- Проведення інформаційних кампаній екологічного спрямування та реалізація природоохоронних заходів.
- За виключенням першого всі інші мають своїх відповідників на місцевому рівні – тобто в стратегії розвитку Ріпкинської громади, а також у формі програм і проектів – у Плані заходів із реалізації стратегії. Останній – засіб врахування зобов'язань щодо охорони довкілля.

В області розроблена «Програма охорони навколишнього природного середовища Чернігівської області на 2021–2027 роки. Вона затверджена рішенням третьої сесії обласної ради восьмого скликання 26 лютого 2021 року № 45-3/VIII в редакції рішення тринадцятої сесії обласної ради восьмого скликання 10 лютого 2023 року № 6-13/VII. Надалі під час воєнного стану низка змін внесено розпорядженнями начальника обласної військової адміністрації.

Мета Програми – реалізація державної політики України в галузі охорони довкілля; забезпечення екологічної безпеки, захисту життя і здоров'я населення від негативного впливу, зумовленого забрудненням навколишнього природного середовища; збереження біологічного та ландшафтного різноманіття і формування екологічної мережі; забезпечення екологічно збалансованого природокористування; підвищення рівня суспільної екологічної свідомості та досягнення гармонії взаємодії суспільства і природи.

Основними завданнями Програми є:

- зменшення антропогенного навантаження на довкілля;
- підвищення рівня очищення стічних вод та приведення показників очистки стічних вод до нормативних;
- збереження водних об'єктів та поліпшення їх санітарно-технічного стану;
- недопущення забруднення ґрунтів та підземних водоносних горизонтів;
- охорона і раціональне використання природних рослинних ресурсів, збереження об'єктів природно-заповідного фонду;
- підвищення рівня екологічної безпеки;
- запобігання та ліквідація негативного впливу господарської діяльності на навколишнє природне середовище;
- проведення моніторингових досліджень стану довкілля області;
- підвищення рівня екологічної культури та освіти населення.

У Програмі зазначено, що основною проблемою щодо охорони та раціонального використання водних ресурсів області протягом останніх років залишається питання забруднення поверхневих водних об'єктів, в основному через скиди недостатньо очищених стічних вод внаслідок неефективної роботи каналізаційно-очисних споруд, невнесення в натуру прибережних захисних смуг і водоохоронних зон, а також їх недодержання, насамперед у населених пунктах, засмічення водойм побутовими відходами.

Вагомою екологічною проблемою області визначено порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму водних об'єктів. Йдеться, насамперед, про антропогенний вплив на річки та водойми є розорювання їх прибережних захисних смуг та надходженням до них неочищеного поверхневого стоку з територій населених пунктів. Це призводить до замулювання русел, забруднення вод, порушення гідрологічного режиму та технічного стану водних об'єктів. Для вирішення вказаних проблем у Програмі передбачені заходи з реконструкції зливових каналізаційних мереж, гідротехнічних споруд, поліпшення гідротехнічного стану водойм, виготовлення проєктів землеустрою щодо організації і встановлення меж земель водного фонду та водоохоронних зон тощо

Особливо гостра виділена проблема поводження з відходами як одного з найбільших факторів забруднення довкілля. Для цього передбачені заходи з реконструкції полігонів, облаштування сміттєзвалищ, закупівлі спеціальної техніки, контейнерів.

Важливим завданням сьогодення є збереження для майбутніх поколінь цінних природних комплексів та ландшафтів, біологічного різноманіття, а також раціональне використання природних ресурсів. З цією метою збереження об'єктів природно-заповідного фонду Програмою передбачено розроблення документації із землеустрою для територій та об'єктів природно-заповідного фонду області.

Для протидії забрудненню атмосферного повітря Програма передбачає розвиток системи моніторингу його стану, а також радіаційного забруднення та стану поверхневих вод. Такі спостереження можуть проводити й окремі громади.

Програмою також передбачено низку інформаційно-просвітницьких та освітньо-виховних заходів екологічного спрямування, що спрямовані на підвищення обізнаності населення з зазначених питань.

Програма є підставою для фінансування природоохоронних заходів на території області за рахунок коштів державного, обласного та місцевих бюджетів й інших джерел фінансування, не заборонених чинним законодавством. Заходи Програми спрямовані на досягнення таких результатів:

1. зниження рівня забруднення поверхневих водних об'єктів через зменшення обсягів скидів недостатньо очищених стічних вод;
2. недопущення забруднення довкілля, в тому числі підземних водоносних горизонтів та ґрунтів;
3. поліпшення санітарно-технічного стану та ефективного використання водних об'єктів;
4. зниження рівня негативного впливу ерозійних процесів;
5. удосконалення системи управління відходами;
6. здійснення контролю за станом атмосферного повітря та поверхневих водойм області;
7. охорону і збереження об'єктів природно-заповідного фонду, біологічного та ландшафтного різноманіття;
8. підвищення рівня екологічної культури та свідомості населення.

Документи, якими встановлено на місцевому рівні зобов'язання щодо охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобігання негативному впливу на здоров'я населення

В Носівській громаді діє значна кількість програм, направлених на підтримку та покращення екологічного стану громади, здоров'я населення та безпеки життєдіяльності, зокрема 8 програм пов'язані з охороною довкілля та підтримкою його у належному стані, з енергетикою та кліматом, підтримкою інфраструктури громади, 10 програм пов'язані з медичною сферою, з питаннями здоров'я населення, здорового способу життя, із соціальними питаннями, 4 програми присвячені питанням безпеки. Моніторинг виконання Плану заходів з реалізації Стратегії на основі відстеження індикаторів щодо впровадження заходів в рамках виконання місцевих програм, включно індикаторів з метою виявлення наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення. Нижче представлено перелік цих програм:

- Програма економічного і соціального розвитку Носівської міської територіальної громади на період 2024-2027 роки
- План дій сталого енергетичного розвитку та клімату Носівської міської територіальної громади
- Місцевий (муніципальний) енергетичний план Носівської міської територіальної громади
- Програма охорони навколишнього природного середовища Носівської міської ради на 2021-2025 рр.
- Програма розвитку земельних відносин та охорони земель Носівської міської ради на 2021-2025 роки
- Програма благоустрою території населених пунктів Носівської територіальної громади на 2025-2027 роки
- Програма з будівництва, утримання та ремонту автомобільних доріг загального користування, у тому числі місцевого значення та вулиць і доріг комунальної власності Носівської територіальної громади на 2023-2025 роки
- Програма підвищення ефективності роботи КП «Носівка-Комунальник» Носівської міської ради на 2023-2025 роки
- Комплексна програма розвитку та фінансової підтримки закладів охорони здоров'я – комунальних некомерційних підприємств Носівської міської ради на 2025-2027 роки
- Програма інфекційного контролю та дотримання заходів із запобігання інфекціям, пов'язаним з наданням первинної медичної допомоги на 2023-2025 роки
- Програма «місцевих стимулів» для медичних працівників закладів охорони здоров'я – комунальних некомерційних підприємств Носівської міської ради на 2024 – 2026 роки
- Програма соціальної підтримки жителів Носівської територіальної громади на 2023–2025 роки
- Комплексна програма соціальної підтримки Захисників та Захисниць України і членів їх сімей Носівської міської територіальної громади на 2023-2025 роки
- Програма попередження дитячої безпритульності та бездоглядності, розвитку сімейних форм виховання дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, в Носівській міській територіальній громаді на 2024-2026 роки
- Програма виплати компенсації фізичним особам, які надають соціальні послуги з догляду на непрофесійній основі, на 2025-2027 роки
- Програма підтримки жителів Носівської міської територіальної громади на 2025–2027 роки
- Програма організації харчування в закладах освіти Носівської міської ради на 2025 рік
- Програма розвитку фізичної культури та спорту на 2024-2027 роки
- Програма «Забезпечення державної безпеки на території Носівської міської територіальної громади та матеріально-технічного забезпечення Управління Служби безпеки України в Чернігівській області (Ніжинського міжрайонного відділу) на 2024-2025 роки»
- Програма цивільного захисту на території Носівської територіальної громади на 2025-2027 роки
- Комплексна програма підтримки сім'ї, запобігання домашньому насильству, забезпечення рівних прав і можливостей жінок та чоловіків, та попередження торгівлі людьми на 2024-2026 роки
- Програма забезпечення пожежної безпеки на території Носівської територіальної громади на 2024-2026 роки

У рамках підготовки звіту про СЕО Стратегії розвитку Носівської міської територіальної громади національним екологічним здійснено аналіз її відповідності Стратегії державної екологічної політики України на період до 2030 року та проаналізовано врахування пріоритетів та положень державних документів та нормативних актів.

Враховуючи результати аналізу можна зробити висновок, що Стратегія розвитку Носівської міської територіальної громади на період до 2027 року та План заходів на 2025-2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Носівської міської територіальної громади на період до 2027 року відповідають встановленим на національному та регіональному рівнях цілям екологічної політики, враховують більшість з них і передбачають комплекс заходів, спрямованих на їх виконання.

VI. ОПИС НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ВТОРИННИХ, КУМУЛЯТИВНИХ, СИНЕРГІЧНИХ, КОРОТКО-, СЕРЕДНЬО- ТА ДОВГОСТРОКОВИХ (І, 3-5 ТА 10-15 РОКІВ ВІДПОВІДНО, А ЗА НЕОБХІДНОСТІ – 50-100 РОКІВ), ПОСТІЙНИХ І ТИМЧАСОВИХ, ПОЗИТИВНИХ І НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ

Відповідно до Методичних рекомендацій зі здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування, затверджених Наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 10.08.2018 року № 296, наслідки для довкілля, у тому числі для здоров'я населення – це будь-які ймовірні наслідки для флори і фауни, біорізноманіття, ґрунту, клімату, повітря, води, безпеки життєдіяльності населення та взаємодії цих факторів.

Вторинні наслідки – це вигоди, які полягають у широкому залученні громадськості до прийняття рішень та встановлення прозорих процедур їх прийняття.

Кумулятивні наслідки – це нагромадження в організмах людей, тварин, рослин отрути різних речовин внаслідок тривалого їх використання. Ймовірність того, що реалізація Стратегії Носівської громади до 2027 року та Плану дій призведе до таких можливих впливів на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності можуть мати значний сумарний (кумулятивний) вплив на довкілля, виключається.

Синергічні наслідки – це сумарний ефект, який полягає у тому, що при взаємодії двох або більше факторів їх дія суттєво переважає дію кожного окремого компоненту.

Стратегічна екологічна оцінка охоплює аналіз ймовірного впливу на стан довкілля в результаті впровадження Стратегії розвитку Носівської громади до 2027 року. Тож об'єктом аналізу є завдання та заходи Стратегії.

На території Носівської міської громади за умови дотримання та виконання захисних і охоронних заходів, що відповідають чинним нормативним вимогам, можливість виникнення кумулятивного впливу, який супроводжується негативними екологічними наслідками та понаднормативними викидами в атмосферне повітря, воду та ґрунти забруднюючих речовин, не очікується.

Зміна клімату і мікроклімату в результаті реалізації Стратегії та Плану заходів не очікується, оскільки відсутні причини, які спричиняють до їх зміни, а стратегічні цілі направлені на покращення екологічної ситуації та адаптації до зміни клімату. Особливості кліматичних умов, які сприяють зростанню інтенсивності впливів планованої діяльності на навколишнє середовище, також відсутні. Відтак настання синергічних наслідків також не очікується.

Робоча група з СЕО здійснила експертну оцінку ймовірного впливу Стратегії та Плану заходів Носівської МТГ на складові довкілля відповідно до контрольного переліку питань, наведеного в таблиці 6.1.

Таблиця 6.1. Оцінка ймовірних наслідків для довкілля від реалізації Стратегії розвитку Носівської міської територіальної громади до 2027 року та Плану заходів відповідно до контрольного переліку

Чи може реалізація Стратегії та Плану заходів спричинити:	Негативний вплив			Пом'якшення існуючої ситуації
	Так	Ймовірно	Ні	
Атмосферне повітря				
1. Збільшення забруднюючих речовин викидів від стаціонарних джерел?		+		Проведення моніторингу забруднюючих речовин після затвердження Стратегії (запровадження системи онлайн моніторингу)

2. Збільшення забруднюючих речовин викидів від пересувних джерел?			+	Проведення моніторингу забруднюючих речовин після затвердження Стратегії (запровадження системи онлайн моніторингу)
3. Погіршення якості атмосферного повітря?			+	Проведення моніторингу якості атмосферного повітря після затвердження Стратегії (запровадження системи онлайн моніторингу)
4. Появу джерел неприємних запахів?			+	Не потребує заходів пом'якшення
5. Зміни повітряних потоків, вологості, температури або ж будь-які локальні чи регіональні зміни клімату?			+	Не потребує заходів пом'якшення
Водні ресурси				
6. Збільшення обсягів скидів у поверхневі води?		+		Контроль технологічного режиму очисних споруд, періодичного контролю складу та обсягу стічних вод згідно вимог законодавства
7. Будь-які зміни якості поверхневих вод (зокрема таких показників, як температура, розчинений кисень, прозорість, але не обмежуючись ними)?			+	Контроль технологічного режиму очисних споруд, періодичного контролю складу та обсягу стічних вод згідно вимог законодавства
8. Збільшення скидання шахтних і кар'єрних вод у водні об'єкти?			+	Не потребує заходів пом'якшення
9. Значне зменшення кількості вод, що використовуються для водопостачання населенню?			+	Не потребує заходів пом'якшення
10. Збільшення навантаження на каналізаційні системи та погіршення якості очистки стічних вод?			+	Контроль технологічного режиму очисних споруд, періодичного контролю складу та обсягу стічних вод згідно вимог законодавства
11. Появу загроз для людей і матеріальних об'єктів, пов'язаних з водою (зокрема таких, як паводки або підтоплення)?			+	Не потребує заходів пом'якшення
12. Зміни напрямів і швидкості течії поверхневих вод або зміни обсягів води будь-якого поверхневого водного об'єкту?			+	Розроблення технічної документації із землеустрою щодо встановлення меж прибережної захисної смуги всіх ставків, річок в натурі (на місцевості) на території громади. Розроблення проекту водоохоронної зони ставків, річок відповідно до вимог Водного та Земельного кодексів України.
13. Порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок регіону?			+	Розроблення технічної документації із землеустрою

				щодо встановлення меж прибережної захисної смуги всіх ставків, річок в натурі (на місцевості) на території громади. Розроблення проекту водоохоронної зони ставків, річок відповідно до вимог Водного та Земельного кодексів України.
14. Зміни напрямку або швидкості потоків підземних вод?			+	Не потребує заходів пом'якшення
15. Зміни обсягів підземних вод (шляхом відбору чи скидів або ж шляхом порушення водоносних горизонтів)?			+	Посилення державного нагляду та контролю за дотриманням водоохоронного режиму у зонах санітарної охорони свердловин
16. Забруднення підземних водоносних горизонтів?			+	Посилення державного нагляду та контролю за дотриманням водоохоронного режиму у зонах санітарної охорони свердловин
Відходи				
17. Збільшення кількості утворюваних твердих побутових відходів?			+	Організація роздільного збору твердих побутових відходів із наступним використанням і утилізацією.
18. Збільшення кількості утворюваних чи накопичених промислових відходів IV класу небезпеки?			+	Зберігання відходів у відведених місцях. Запровадження системи роздільного збирання відходів.
19. Збільшення кількості відходів I-III класу небезпеки?			+	Не потребує заходів пом'якшення
20. Спорудження екологонебезпечних об'єктів поводження з відходами?			+	Не потребує заходів пом'якшення
21. Утворення або накопичення радіоактивних відходів?			+	Не потребує заходів пом'якшення
Земельні ресурси				
22. Порушення, переміщення, ущільнення ґрунтового шару?			+	Проектування та виконання будівельних та земляних робіт у чіткій відповідності до чинних норм, правил, стандартів. Планування порушених територій з максимальним збереженням існуючого ґрунтового шару.
23. Будь-яке посилення вітрової або водної ерозії ґрунтів?			+	Не потребує заходів пом'якшення
24. Зміни в топографії або в характеристиках рельєфу?			+	Проектування та виконання будівельних та земляних

				робіт у чіткій відповідності до чинних норм, правил, стандартів. Планування порушених територій з максимальним збереженням існуючого ґрунтового шару.
25. Появу таких загроз, як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози через нестабільність літогенної основи або зміни геологічної структури?			+	Не потребує заходів пом'якшення
26. Суттєві зміни в структурі земельного фонду, чинній або планованій практиці використання земель?			+	Не потребує заходів пом'якшення
27. Виникнення конфліктів між ухваленими цілями стратегії та цілями місцевих громад?			+	Не потребує заходів пом'якшення
Клімат				
28. Збільшення обсягу викидів парникових газів?			+	Не потребує заходів пом'якшення
Біорізноманіття				
29. Негативний вплив на об'єкти природно-заповідного фонду та Смарагдової мережі (зменшення площ, початок небезпечної діяльності у безпосередній близькості або на їх території тощо)?			+	Не потребує заходів пом'якшення
30. Зміни у кількості видів рослин або тварин, їхній чисельності або територіальному представництві?			+	Не потребує заходів пом'якшення
31. Збільшення площ зернових культур або сільськогосподарських угідь в цілому?		+		Розробка пакету документів із просторового планування розвитку території громади, а також ГІС громади
32. Порушення або деградацію середовищ існування диких видів тварин?			+	Не потребує заходів пом'якшення
Рекреаційні зони та культурна спадщина				
33. Будь-який вплив на кількість і якість наявних рекреаційних можливостей?			+	Стратегія передбачає проведення заходів, спеціальних заходів, спрямованих на збереження об'єктів ПЗФ на території громади
34. Будь-який вплив на наявні об'єкти історико-культурної спадщини?			+	Стратегія передбачає проведення заходів, спеціальних заходів, спрямованих на збереження об'єктів історико-культурної спадщини на території громади
35. Інші негативні впливи на естетичні показники об'єктів довкілля (перепони для публічного огляду мальовничих краєвидів, появу естетично неприйнятних місць, руйнування пам'ятників природи тощо)?			+	Розробка пакету документів із просторового планування розвитку території громади, а також ГІС громади

Населення та інфраструктура				
36. Зміни в локалізації, розміщенні, щільності та зростанні кількості населення будь-якої території?			+	Створення більш комфортних умов проживання населення, покращення інфраструктури, збільшення житлового фонду
37. Вплив на нинішній стан забезпечення житлом або виникнення нових потреб у житлі?			+	Розробка пакету документів із просторового планування розвитку території громади, збільшення житлового фонду
38. Суттєвий вплив на нинішню транспортну систему? Зміни в структурі транспортних потоків?			+	Планування будівництва/реконструкції доріг, нових транспортних маршрутів
39. Необхідність будівництва нових об'єктів для забезпечення транспортних сполучень?			+	Планування будівництва/реконструкції доріг,
40. Потреби в нових або суттєвий вплив на наявні комунальні послуги?			+	Планування будівництва/реконструкції об'єктів інфраструктури
41. Появу будь-яких реальних або потенційних загроз для здоров'я людей?			+	Відповідність державним будівельних норм (ДБН) «Захисні споруди цивільного захисту», що встановлює чіткі вимоги до проектування та будівництва нових захисних споруд, а також реконструкції та капітального ремонту вже існуючих
Екологічне управління та моніторинг				
42. Послаблення правових і економічних механізмів контролю в галузі екологічної безпеки?			+	Не потребує заходів пом'якшення
43. Погіршення екологічного моніторингу?			+	Не потребує заходів пом'якшення
44. Усунення наявних механізмів впливу органів місцевого самоврядування на процеси техногенного навантаження?			+	Не потребує заходів пом'якшення
45. Стимулювання розвитку екологічно небезпечних галузей виробництва?			+	Не потребує заходів пом'якшення
Інше				
46. Підвищення рівня використання будь-якого виду природних ресурсів?			+	Використання лічильників обсягу споживання води. Раціональне використання земельних ресурсів в межах території населених пунктів громади Рекультивация порушених територій.

47. Суттєве вилучення будь-якого невідновного ресурсу?			+	Не потребує заходів пом'якшення
48. Збільшення споживання значних обсягів палива або енергії?			+	Підвищення енергоефективності житлових та комунальних будівель. Поширення використання відновлювальних джерел енергії
49. Суттєве порушення якості природного середовища?			+	Не потребує заходів пом'якшення
50. Появу можливостей досягнення короткотермінових цілей, які ускладнюватимуть досягнення довготривалих цілей у майбутньому?			+	Не потребує заходів пом'якшення
51. Такі впливи на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності здатні викликати значний негативний екологічний ефект, що матиме значний негативний прямиий або опосередкований вплив на добробут людей?			+	Не потребує заходів пом'якшення

Керуючись сформульованим стратегічним баченням розвитку Носівської територіальної громади, стратегічними та операційними цілями, та на основі оцінок, представлених в табл. 6.1, можна зробити наступні висновки щодо ймовірних наслідків для довкілля від реалізації Стратегії та Плану заходів.

Атмосферне повітря. Стратегія містить оперативні цілі 2.2..«Ефективний агропереробний сектор громади», 3.1.«Забезпечення умов для надання сучасних доступних послуг», 3.3. «Комфортний інклюзивний простір» та 3.4.«Охорона довкілля та адаптація до змін клімату», які включають завдання щодо виконання заходів стосовно запобігання і ліквідації негативного впливу господарської та іншої діяльності на навколишнє природне середовище, збереження природних ресурсів на території Носівської громади. Цілі спрямовані на вирішення декількох завдань: заходи з енергоефективності об'єктів комунальної власності громади, модернізацію інженерних мереж, енергоефективну модернізацію мереж зовнішнього освітлення, впровадження сучасної системи управління відходами, ремонт дорожньо-транспортної інфраструктури, що знизить негативний вплив на атмосферне повітря. Завдання в рамках низки цілей включають встановлення альтернативних джерел енергії на об'єктах громади. Скорочення шкідливих викидів та поліпшення якості повітря відповідно до санітарних норм включено до завдань оперативної цілі 3.4.

Водні ресурси. Реалізація завдань в рамках оперативної цілі 3.1.«Забезпечення умов для надання сучасних доступних послуг» включає модернізацію та забезпечення безперебійної роботи стратегічних об'єктів з водопостачання громади та очисних споруд шляхом їх модернізації, реконструкцію системи тепlopостачання, що позитивно впливатиме на санітарно-екологічний стан водних ресурсів - як поверхневих вод, так і підземних, шляхом покращення стану водозаборів та стічних вод. Тобто можна очікувати, що реалізація Плану заходів з виконання Стратегії буде позитивно впливати на стан ґрунтів і водних ресурсів, сприятиме відновленню, підтриманню сприятливого санітарно-екологічного стану річок, інших водойм на території.

Також внеском для нормалізації стану водних ресурсів може слугувати виконання завдань оперативної цілі 3.4.«Охорона довкілля та адаптація до змін клімату», яка спрямована на безпосередні дії мешканців громади з очищення водойм та прибережних територій, а також на дотримання європейських стандартів просторового розвитку і комплексно впливає на стан природних ресурсів в громаді та зниження антропогенного впливу на них.

Стратегія та План заходів не передбачають започаткування підприємницької діяльності, яка може спричинити збільшення обсягів скидів забруднених вод у поверхневі води. Тому реалізація Стратегії та Плану заходів не має призвести до погіршення стану водних ресурсів.

Земельні ресурси. Очікується, що запровадження Стратегії позитивно відобразиться на стані земельних ресурсів громади. Оперативна ціль 2.2. «Ефективний агропереробний сектор громади» та виконання її завдань зорієнтовані на впровадження екологічних та інноваційних технологій у сільському господарстві, що у перспективі призведе до більш ощадного і раціонального використання існуючих площ сільськогосподарських земель. Орієнтування на ведення органічного сільського господарства дозволить мінімізувати використання хімічних добрив, пестицидів, регуляторів росту рослин, кормових добавок. Крім того, в межах цілі 2.4. «Туристично приваблива та гостинна громада» передбачено облаштування рекреаційних зон, що позитивно вплине на збереження локального природного біорізноманіття, а майже всі завдання цілі 3.4. «Охорона довкілля та адаптація до змін клімату» направлені на поліпшення стану природного навколишнього середовища шляхом виконання різноманітних заходів, в тому числі з покращення стану ґрунтів, лісосмуг, очищення прибережних зон водойм, охорони лісів та нових насаджень, і має на меті більш активне залучення громадськості у цьому процесі.

Оперативна ціль 3.3. «Комфортний інклюзивний простір, безбар'єрність та безпека» передбачає виконання завдань щодо створення комплексного плану просторового розвитку громади з урахуванням європейських стандартів просторового розвитку, паперової та електронної бази документів з землекористування та містобудування, проведення інвентаризації земель, у тому числі земель лісового фонду, природно-заповідного фонду, водно-болотних угідь, територій національної екологічної мережі, Смарагдової мережі.

Розвиток системи управління відходами (зокрема, ліквідація несанкціонованих сміттєзвалищ), який планується у межах реалізації оперативних цілей 3.1. «Забезпечення умов для надання сучасних доступних послуг» та 3.4. «Охорона довкілля та адаптація до змін клімату» дозволить знизити обсяг токсичних речовин, які потрапляють у ґрунт внаслідок перегнивання сміття або наявності у відходах небезпечних речовин. Розвиток системи водовідведення, передбачений оперативною ціллю 3.1., також дасть змогу уникнути негативного впливу на ґрунти, адже передбачає будівництво та реконструкцію каналізаційних мереж та очисних споруд. Це прямо сприятиме зменшенню обсягів каналізаційних стоків, які потрапляють у ґрунти. Виникнення небезпечних інженерно-геологічних процесів і явищ та інших чинників, які негативно впливають на стан ґрунтів, не прогнозується. Оцінка фактичного впливу здійснюватиметься на підставі та з урахуванням результатів моніторингу стану навколишнього природного середовища щодо реалізації господарської діяльності.

Відходи. Реалізація завдань цілей 3.1. «Забезпечення умов для надання сучасних доступних послуг» та 3.4. «Охорона довкілля та адаптація до змін клімату» позитивно вплине на ситуацію з відходами у Носівській територіальній громаді. Завдання націлені на вирішення проблем громади системно і включають просвітницьку діяльність в напрямку підвищення екологічної культури мешканців; поширення сортування сміття. А заходи в рамках оперативних цілей передбачають впровадження системи збору та вивезення сміття, побудову очисних споруд, сміттєсортувальної та компостувальної станцій, ліквідацію стихійних сміттєзвалищ, забезпечення якісного благоустрою в громаді із залученням мешканців та їх ініціатив.

На території громади заплановано будівництво об'єктів управління відходами, тому відповідно до пункту 11.2.2 ДБН Б.2.2-12:2019 «Планування та забудова територій», об'єкти сортування та утилізації побутових відходів будуть розміщені в промислових та комунально-складських зонах населених пунктів та за їх межами або на території полігону твердих побутових відходів за умови організації санітарно-захисної зони відповідно до вимог санітарного законодавства. Розташування об'єктів сортування та утилізації побутових відходів на рекреаційних територіях, у зонах санітарної охорони джерел водопостачання та прибережних смугах водойм, охоронних зон курортів не передбачено. В процесі будівництва

будуть дотримані вимоги ДБН В.2.4-2-2005 «Полігони твердих побутових відходів. Основні положення проектування. Зі Змінами № 1 та № 2».

Визначення місць розташування відповідних об'єктів управління відходами буде здійснюватися з урахуванням пріоритету вимог екологічної безпеки (відповідно до статті 3 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» та статті 3 Закону України «Про охорону земель»), збереження цінних природоохоронних територій та об'єктів, забезпечення дотримання вимог природоохоронного та іншого законодавства, а також затвердженої у встановленому порядку містобудівної документації.

Кліматичні умови. Стратегія та План заходів не передбачають започаткування підприємницької діяльності, яка спричинить до збільшення обсягів викидів парникових газів, що можуть сприяти глобальному потеплінню. Тому реалізація Стратегії та Плану заходів не має призвести до негативного впливу на клімат. Натомість, реалізація завдань у межах різних оперативних цілей, а саме завдань цілей 2.2..«Ефективний агропереробний сектор громади», 3.1.«Забезпечення умов для надання сучасних доступних послуг» та 3.4.«Охорона довкілля та адаптація до змін клімату» в комплексі дозволить знизити викиди CO₂ в атмосферу, сприятиме збалансованому та більш сталому споживанню ресурсів. Зокрема, впровадження у громаді заходів з енергоефективності у середньо- та довгостроковій перспективі сприятимуть зниженню залежності (зокрема, комунальних установ) від палива, яке може продукувати парникові гази, а також зменшенню емісії CO₂.

Біорізноманіття. У Стратегії та Плані заходів не передбачається реалізація завдань, які можуть призвести до негативного впливу на біорізноманіття, рекреаційні зони та наявні у громаді об'єкти природно-заповідного фонду, Смарагдової мережі. Водночас, покращенню стану біорізноманіття може сприяти реалізація завдання 3.4.«Охорона довкілля та адаптація до змін клімату».

Природно-заповідний фонд та культурна спадщина. У Стратегії та Плані заходів не передбачається реалізація завдань, які можуть спричинити негативний вплив на наявні у громаді об'єкти природно-заповідного фонду, яких у громаді налічується 12 – це заказники місцевого значення (ботанічного типу – 3, лісового типу – 3, гідрологічного типу – 5) та ботанічна пам'ятка природи. На території громади знаходиться об'єкт, запропонований до включення до Смарагдової мережі: UA0000469 «Частини долини річки Остер» загальною площею 37531,51 га. Передбачено розробку заходів щодо створення нових та збереження існуючих територій та об'єктів природно-заповідного фонду, а також територій Смарагдової мережі, формування екомережі.

Носівська міська територіальна громада має потужний потенціал для розвитку туристичної діяльності (сприятливі природно-кліматичні умови, історико-культурний потенціал, архітектурні пам'ятки, об'єкти природно-заповідного фонду тощо). Розвиток цього напрямку передбачений у межах реалізації завдань оперативної цілі 2.4. «Туристично приваблива та гостинна громада», що включає завдання щодо створення та облаштування туристичної інфраструктури, туристичних маршрутів, рекреаційних зон, сприяння розвитку активного сільського (зеленого) туризму та екотуризму з урахуванням законодавчо визначених санітарних та екологічних норм, питань охорони довкілля та сталого розвитку. Дана ціль також включає завдання щодо культурної спадщини громади, а саме забезпечення обліку, відновлення існуючих об'єктів історико-культурної спадщини, створення каталогу об'єктів, отримання необхідних охоронних документів.

Тобто можна констатувати, що впровадження Стратегії та Плану заходів сприятиме розвитку рекреаційних зон в громаді та осередків дозвілля з урахуванням заходів щодо збереження культурної та природної спадщини на території громади.

У процесі реалізації Стратегії не передбачається негативного впливу на наявні об'єкти природно-заповідного фонду.

Населення та інфраструктура. Виконання завдань в рамках оперативних цілей 1.1. «Розбудова простору для розвитку особистості», 1.3. «Розбудова простору для змістовного дозвілля», 3.2. «Модернізація закладів охорони здоров'я. Доступність і якість послуг з охорони здоров'я», а також окремих завдань цілей 2.1. «Сприятливі умови для розвитку

бізнес середовища в громаді», 2.3. «Інвестиційно активна громада», 3.1. «Забезпечення умов для надання сучасних доступних послуг», 3.3. «Комфортний інклюзивний простір, безбар'єрність та безпека» має призвести до покращення стану здоров'я населення громади, підвищення рівня соціального захисту пільгових категорій населення, популяризації і пропагування здорового способу життя, а також всебічного розвитку населення всіх вікових категорій та населених пунктів громади.

Завдання оперативної цілі 3.2. «Модернізація закладів охорони здоров'я. Доступність і якість послуг з охорони здоров'я» передбачають розроблення аналітичного модуля «Захворюваність населення» з метою автоматичного формування статистичних звітів про стан захворюваності населення громади на інфекційні та неінфекційні хвороби та оцінку стану здоров'я населення громади в цілому, закупівлю сучасного обладнання для забезпечення більш точної та швидкої діагностики захворювань, модернізацію комунального закладу охорони здоров'я, створення реабілітаційного відділення.

Завдання оперативної цілі 3.1 «Забезпечення умов для надання сучасних доступних послуг» передбачають осучаснення системи соціальних послуг населення шляхом створення мобільної соціальної служби.

Реалізація завдань оперативної цілі 1.2. «Розбудова простору для самореалізації» дозволить створити умови для всебічного розвитку особистості, розвитку творчих здібностей, перетворення закладів культури у сучасні креативні простори, а завдань оперативної цілі 2.1. «Сприятливі умови для розвитку бізнес середовища в громаді» буде сприяти самореалізації та самозайнятості молоді та жінок, зокрема у сільській місцевості, розвитку жіночого підприємництва.

Важливо зазначити: процес розробки Стратегії та Плану заходів відбувався публічно та прозоро. Через офіційний веб-сайт та офіційні сторінки селищної ради в соціальних мережах було повідомлено про початок роботи над проектом Стратегії та Плану заходів, визначено строки і форми подання пропозицій до них від зацікавлених сторін, проведено відкриті розширені засідання Робочої групи, оприлюднено на офіційному веб-сайті селищної ради проекти Стратегії та Плану заходів, організовано їх громадське обговорення. Зважаючи на зазначене, у громаді відсутні підстави для виникнення соціальних конфліктів унаслідок реалізації Стратегії та Плану заходів. Натомість Стратегія та План заходів є документами, що враховують спільні інтереси та бачення поступального розвитку громади, та зорієнтовані на забезпечення економічного розвитку громади і покращення рівня життя усіх її мешканців.

Екологічне управління, моніторинг та інше. Стратегія не передбачає послаблення правових і економічних механізмів контролю в галузі екологічної безпеки. Водночас у Стратегії та Плані заходів з її реалізації на 2025-2027 роки закладено завдання та заходи з розвитку системи управління відходами та підвищення культури мешканців громади щодо поводження із ТПВ, зміцнення екологічної безпеки та захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, заходи з підвищення рівня енергоефективності комунальних будівель, а також заходи з адаптації до змін клімату і покращення навколишнього середовища та екологічного стану громади.

У разі прийняття Стратегії характеристики стану довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я у короткостроковому періоді в гіршу сторону не зміняться. Навпаки, в середньо- і довгостроковій перспективі очікується покращення стану довкілля, умов життєдіяльності та стану здоров'я мешканців громади. Зокрема, до оперативної цілі 3.2. «Модернізація закладів охорони здоров'я. Доступність і якість послуг з охорони здоров'я» - завдання щодо впровадження системи для профілактики хвороб та діагностики з метою їх раннього виявлення, розбудову сучасної системи громадського здоров'я в громаді, ефективної мережі медичних послуг, створення сучасної інфраструктури для сфери медицини та профілактики здоров'я мешканців громади.

Оперативні цілі 2.2. «Ефективний агропереробний сектор громади», 3.1. «Забезпечення умов для надання сучасних доступних послуг» та 3.4. «Охорона довкілля та адаптація до змін клімату» передбачають виконання завдань щодо:

- забезпечення раціонального використання природних ресурсів і територій шляхом впровадження сучасних підходів до управління з урахуванням впливу на довкілля;
- запровадження системи поводження з відходами;
- розробки заходів з ресурсозбереження та енергоефективності;
- модернізації водопровідної та каналізаційної систем;
- стимулювання підприємців та населення до використання та вироблення альтернативної енергії;
- стимулювання підприємців та населення до використання та вироблення органічних добрив.

А виконання завдань вищезазначеної оперативної цілі 3.4. та оперативних цілей 4.1. «Розбудоване, свідоме і дієве громадянське суспільство», 4.2. «Ефективна взаємодія влади з громадськістю» передбачено запровадження е-врядування та залучення громадськості до управління громадою, а також участь мешканців та громадськості у практичному впровадженні ідей щодо сталого розвитку та покращення стану довкілля в громаді.

Кумулятивний вплив: ймовірність того, що реалізація Стратегії призведе до таких можливих впливів на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності матимуть значний сумарний (кумулятивний) вплив на довкілля, відсутня.

Транскордонний вплив під час реалізації заходів Стратегії відсутній. Таким чином, реалізація Стратегії має супроводжуватися появою нових негативних наслідків для довкілля.

Синергічні наслідки також відсутні.

Зміна клімату і мікроклімату в результаті реалізації Стратегії не очікується, оскільки відсутні причини, які призводять до їх зміни. Особливості кліматичних умов, які сприяють зростанню інтенсивності впливів планованої діяльності на навколишнє середовище, відсутні.

Реалізація багатьох заходів та завдань Стратегії може призвести до покращення екологічної ситуації в громаді, зокрема в довгостроковому періоді, тому є позитивні очікування щодо довгострокових наслідків реалізації Стратегії.

Стратегія та План заходів були розроблені із широким залученням громадськості до прийняття рішень та встановлення прозорих процедур їх прийняття, тому вторинні наслідки у вигляді вигоди очікуються протягом періоду дії Стратегії та у середньо- і довгостроковій перспективі.

Спираючись на наведений аналіз ймовірного впливу, можна зробити висновок, що на території Носівської громади при дотриманні та виконанні захисних і охоронних заходів, що відповідають діючим нормативним вимогам, можливість виникнення кумулятивного впливу, який супроводжується негативними екологічними наслідками та понаднормативними викидами забруднюючих речовин, не очікується. Ймовірність того, що реалізація Стратегії призведе до таких можливих негативних впливів на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності матимуть кумулятивний чи синергійний вплив, відсутня. У разі реалізації запланованих заходів Стратегії можна очікувати позитивного кумулятивного і синергійного ефектів покращення стану довкілля та здоров'я населення у середньо- і довгостроковій перспективі

Таким чином, реалізація Стратегії розвитку Носівської міської територіальної громади на період до 2027 року та Плану заходів на 2025-2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Носівської міської територіальної громади на період до 2027 року не супроводжуватиметься появою нових негативних наслідків для довкілля. Навпаки, реалізація усіх оперативних цілей Стратегії та Плану заходів сприятиме покращенню екологічної ситуації у територіальній громаді.

VII. ЗАХОДИ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ ВЖИТИ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ, ЗМЕНШЕННЯ ТА ПОМ'ЯКШЕННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ СТРАТЕГІЇ

Реалізація Стратегії розвитку Носівської міської територіальної громади на період до 2027 року та Плану заходів передбачає виконання заходів та проєктів, пов'язаних з будівництвом, енергозбереженням та раціональним використанням природних ресурсів, виконання яких є невід'ємною складовою при створенні сприятливого в екологічному контексті середовища життєдіяльності мешканців та гостей громади. На основі пропозицій, наданих членами Робочої групи з проведення Стратегічної екологічної оцінки Стратегії та Плану заходів, для зменшення та пом'якшення можливих негативних наслідків виконання Стратегії та Плану заходів пропонується реалізація комплексу заходів в розрізі компонентів довкілля. Зокрема:

Атмосферне повітря і клімат. Для зменшення впливу викидів шкідливих речовин (у т. ч. генерованих автомобільним транспортом) в атмосферу на якість повітря та клімат, доцільно:

- створити території зелених насаджень та відновити ліси/висадити нові ліси;
- стимулювати заходи з підвищення енергетичної ефективності і енергозбереження у всіх галузях економіки громади;
- встановлювати відновлювальні джерела енергії в комунальних закладах громади.

Водні ресурси. Для забезпечення екологічної безпеки водних ресурсів у громаді та запобігання потрапляння стічних вод домогосподарств та підприємств у ґрунт та поверхневі води необхідно:

- здійснити поступову заміну зношених інженерних систем водопостачання та водовідведення;
- здійснити ремонт/модернізацію/будівництво очисних споруд із застосуванням новітнього обладнання та технологій;
- здійснювати постійний моніторинг та контроль за дотриманням норм водоохоронного законодавства;
- провадити регулярне очищення водних об'єктів громади.

Земельні ресурси. Для запобігання забрудненню ґрунтів та зниженню їхньої родючості слід:

- здійснити рекультивацію земель сільськогосподарського призначення, які зазнали негативного екологічного впливу;
- створювати лісові захисні насадження на еродованих землях, вздовж водних об'єктів та полезахисних смуг;
- запровадити громадський контроль за веденням лісового господарства на території громади;
- здійснювати масово-роз'яснювальну роботу для попередження підпалів сухою та незаконної вирубки лісів;
- здійснювати ліквідацію аварійних, фаутичних дерев та сухою;
- провести закупівлю та висадку саджанців дерев і квітів, розбивку клумб, квітників тощо в громадських місцях;
- своєчасно проводити викошування узбіч, зон зелених насаджень, парків, скверів, місць загального користування.

Поводження з відходами. Для запобігання забрудненню території громади ТВП, у т. ч. появи несанкціонованих сміттєзвалищ, необхідно:

- регулярно проводити моніторинг появи стихійних сміттєзвалищ в місцях скупчення населення (громадські простори, осередки дозвілля та рекреації) та своєчасно їх ліквідувати;
- встановити контейнери для сортування сміття (скло, папір, пластикові пляшки та змішані відходи) в населених пунктах громади;
- вдосконалити систему збирання та вивезення сміття (графіки вивезення) на усій території громади;
- посилити просвітницьку діяльність щодо формування екологічної культури місцевих мешканців не лише серед дітей, але й серед осіб зрілого віку.

Природно-заповідний фонд. Для підтримки у належному стані природно-заповідного фонду громади потрібно:

- щонайменше два рази на рік в рамках моніторингу виконання Стратегії та Плану заходів оприлюднювати перелік об'єктів природно-заповідного фонду та/або його оновлювати;
- утримувати у належному стані об'єкти природно-заповідного фонду та проводити природоохоронні заходи відповідно до чинного законодавства України;
- відслідковувати стан потенційних територій Смарагдової мережі, що знаходяться у громаді;
- розробити заходи щодо створення нових та збереження існуючих територій та об'єктів природно-заповідного фонду, а також територій Смарагдової мережі, формування екомережі.

Культурна спадщина. Для забезпечення охорони культурної спадщини громади рекомендується:

- створити каталог об'єктів культурної спадщини;
- отримати охоронні документи на об'єкти, що не мають таких документів;
- проводити інформаційно-просвітницькі заходи з питань культурної спадщини.

Здоров'я населення. Для покращення стану здоров'я населення необхідно:

- розбудувати сучасну мережу медичних закладів, в тому числі мобільну клініку для своєчасного та якісного надання послуг населенню сільських територій;
- актуалізувати медичні послуги у громаді;
- розробити аналітичний модуль “Захворюваність населення” з метою автоматичного формування статистичних звітів про стан захворюваності населення громади на інфекційні та неінфекційні хвороби та оцінку стану здоров'я населення громади в цілому;
- проводити імунізацію населення;
- розбудувати сучасний безбар'єоний простір (зони, приміщення);
- привести у відповідність до санітарно-гігієнічних норм стан закладів громади.

Окрім зазначеного, доцільно в перспективі налагодити співпрацю громадських організацій та органів місцевого самоврядування громади з міжнародними організаціями та фондами, що співфінансують проекти у сферах екології та охорони довкілля, залучити бізнес до реалізації місцевих екологічних програм і проектів.

Переважна більшість заходів, рекомендованих Робочою групою з проведення Стратегічної екологічної оцінки Стратегії Носівської міської територіальної громади на період до 2027 року та Плану заходів до Стратегії для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Стратегії, були враховані під час підготовки завдань з реалізації оперативних цілей Стратегії.

На всіх етапах реалізації Стратегії заплановані заходи будуть здійснюватися у відповідності до норм і правил охорони навколишнього середовища і вимог екологічної безпеки, в тому числі відповідно до вимог Водного кодексу України, Законів України «Про охорону земель», «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про охорону атмосферного повітря», «Про природно-заповідний фонд України» та інших.

VIII. ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ВИПРАВДАНИХ АЛЬТЕРНАТИВ, ЩО РОЗГЛЯДАЛИСЯ, ОПИС СПОСОБУ, В ЯКИЙ ЗДІЙСНЮВАЛАСЯ СТРАТЕГІЧНА ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА, У ТОМУ ЧИСЛІ БУДЬ-ЯКІ УСКЛАДНЕННЯ

Стратегія розвитку Носівської міської територіальної громади на період до 2027 року та План заходів на 2025-2027 роки з реалізації Стратегії розроблені на середньостроковий період і є плановими документами. Оцінка ймовірних наслідків для довкілля від реалізації Стратегії та Плану заходів вказує на те, що їх реалізація позитивно вплине на стан атмосферного повітря, водних об'єктів, на ситуацію з відходами, земельні ресурси, біорізноманіття, кліматичні умови. Це означає, що Стратегія та План заходів спрямовані на екологічно збалансований сценарій розвитку і не потребують розгляду альтернатив.

Під час підготовки Звіту про стратегічну екологічну оцінку визначено доцільність і прийнятність планованої діяльності і обґрунтування економічних, технічних, організаційних, державно- правових та інших заходів щодо забезпечення безпеки довкілля.

У контексті стратегічної екологічної оцінки Стратегії та Плану заходів може бути розглянутий і інший сценарій розвитку: *гіпотетичний «нульовий»*, за яким Стратегія та План заходів не затверджуються, а більшість зовнішніх загроз і багато внутрішніх проблем з високою ймовірністю погіршать існуючу екологічну ситуацію. Гіпотетичний сценарій пов'язаний із збереженням нинішнього стану громади, тобто такий, коли зміни практично не відбуватимуться. При цьому, якісні показники розвитку будуть залишатись «малорухомими», а це стримує процеси збалансованого (сталого) розвитку громади. Реалізація гіпотетичного «нульового» сценарію ілюструє загострення екологічних проблем, що будуть значною перешкодою для набуття комфортних умов життя та добробуту населення. Відтак, за результатами аналізу, визначено, що в рамках гіпотетичного сценарію подальший сталий розвиток Носівської міської громади є ускладненим, і цей сценарій призводить до погіршення екологічної ситуації в межах її території.

Натомість, у Стратегії розглянуто два сценарії можливого розвитку громади, які є описом послідовності подій від теперішнього до майбутнього стану розвитку територіальної громади, що ґрунтується на припущеннях песимістичного та стримано оптимістичного розвитку.

Сценарії розвитку Носівської громади можна розглядати як похідні від:

- (I) **розгортання воєнної ситуації** в Україні, яка знаходиться під впливом змін у світовій геополітиці
- (II) **стану донорської підтримки** під час війни та у повоєнному відновленні,
- (III) **стану децентралізації**.

При цьому фактори впливу на сценарне моделювання є певною мірою взаємозалежними.

(I) Воєнна ситуація в Україні може розгортатися за двома базовими векторами.

(1) Війна продовжується в активній фазі або переходить у заморожений стан з періодичними спалахами активності на окупованих, суміжних та прикордонних територіях. За цим вектором необхідно врахувати такий перелік факторів:

- Здійснюються перманентні бомбардування росією об'єктів інфраструктури, ситуація щодо вторгнення зі сторони білорусі залишається напруженою. Кількість атак може бути більш або менш інтенсивною. Можлива активізація бойових дій з боку росії, в тому числі відкриття нових ліній фронту.
- Заміновані території (ліси та землі), особливо ті, що знаходяться ближче до кордонів з росією та білоруссю, залишаються виведеними з господарського обігу та використання.
- Відбулося виключення частини території України з господарської діяльності через окупацію, мінування територій, забруднення земель (зокрема с/г) через хімічні та вибухові ураження тощо. Це створює більш інтенсивне економічне навантаження на інші, придатні до ведення господарської діяльності території.

- Прослідковуються тенденції втрати економічного потенціалу регіонів, деіндустріалізація східних регіонів, різкі зміни в системі розміщення господарської діяльності.
- Значна частина населення, що виїхала на початку повномасштабного вторгнення, продовжує перебувати за кордоном. Оскільки це, в основному, жінки з дітьми, це спричинює демографічні викривлення, впливає на потенціал розвитку людського капіталу. Прослідковується тенденція зміни міграційної політики щодо біженців в ЄС, що може спричинити повернення певної частини біженців. Це збільшить навантаження на соціальну інфраструктуру.
- Значна концентрація ВПО в обласних центрах та містах обласного значення, необхідність їхньої інтеграції в економічне та соціальне життя громад, що їх приймають з причини неможливості повернення в місця проживання.
- Рівень економічної спроможності більшості територіальних громад та регіонів України знижений (через вилучення територій з господарської діяльності, релокацію бізнесу та переміщення трудового ресурсу, розірвання логістичних ланцюгів, втрату експортних можливостей тощо); розширено території, які потребують державної підтримки. В той же час окремі території отримали приріст трудового потенціалу за рахунок ВПО.
- Втрати транзитного потенціалу більшістю регіонів внаслідок бойових дій.
- Мобілізація спричинює втрату фахівців, людський капітал потребує вкладання коштів у відновлення як психічного, так і фізичного здоров'я.
- Зниження доходів бюджету на тлі зростання видатків на утримання армії та ВПК, також зниження надходжень до місцевих бюджетів внаслідок перерозподілу ПДФО.
- ВВП країни досягнуло мінімального рівня за останні 30 років. Тенденцій відновлення економічної активності є слабкими та нестійкими.
- Проведення мобілізації до лав ЗСУ впливатиме на стан трудових ресурсів.
- Паралельно з війною розгортаються процеси Євроінтеграції.

(2) Якщо війна буде припинена, тоді перелік факторів для врахування може бути таким:

- Частина територій (ті, що знаходяться в близькості до кордонів та окупованих територій) продовжує бути замінованою з огляду на ризики розгортання активних бойових дій на тлі постійної загрози наступної війни з боку росії, частина територій може підлягати розмінуванню.
- Частина території України продовжує бути виключеною з господарської діяльності через окупацію, мінування територій, забруднення земель (зокрема с/г) через хімічні та вибухові ураження тощо, частина забруднених територій поступово повертається до господарського обігу.
- Частина біженців, що покинули територію України під час повномасштабного вторгнення, поступово повертаються додому, що позитивно впливатиме на стан трудових ресурсів, зможе уповільнити розгортання потужної демографічної кризи. В той же час вони потребують соціальної підтримки при поверненні, реінтеграції в суспільне життя, забезпечення робочими місцями тощо.
- ВПО, які не зможуть повернутися в свої постійні місця проживання, потребуватимуть інтеграції в економічне та соціальне життя громад.
- Велика кількість інвалідів серед військового та цивільного населення потребуватиме зміни підходів до медичного обслуговування та реабілітації, впровадження стратегій та планів безбар'єрності, напрацювання нових підходів до включення цієї частини населення в економічно активне життя та вибудовування нових моделей соціальної підтримки.
- Потреби планування відновлення та реалізації цих планів по регіонах потребуватимуть потужної управлінської спроможності територіальних громад, набуття нових компетентностей щодо управління проектами, залучення грантового фінансування. Потребує врегулювання відшкодування збитків від російської агресії, впровадження механізмів такого відшкодування.
- ВВП країни починає поступово зростати, спостерігається нерівномірність економічного зростання багатьох регіонів, постає необхідність підтримки деокупованих та найбільш

- постраждалих територій за рахунок тих, що постраждали незначно та змогли активізувати економічний потенціал розвитку.
- Відбувається переосмислення безпекових питань та питань забезпечення стійкості протидії загрозам на регіональному та місцевому рівні. Зміна підходів до посилення воєнної готовності, нарощування обороноздатного потенціалу країни визначатиме пріоритети розвитку галузей промисловості, що впливатиме на економічні можливості громад також та може спричинити конкуренцію за розташування тих чи інших промислових об'єктів, або навпаки, викликати спротив з боку населення щодо розвитку в громадах тих чи інших напрямів.
 - Значна потреба у людському капіталі для повоєнного відновлення, а також зростання масштабу проблем з фізичним та психічним здоров'ям населення внаслідок інвалідності, поширення ПТСР тощо, потребуватиме значних зусиль з боку місцевої влади для якісного надання медичних послуг.
 - Відкриття кордонів для всіх категорій населення внаслідок припинення війни може спричинити нову значну хвилю міграції, що не компенсуватиметься кількістю тих, хто планує повернутися з-за кордону, перебуваючи там зараз в статусі біженця. З іншого боку, можна очікувати стрімке зростання інвестицій в Україну з боку тих підприємців, які вивели свої капітали за кордон під час війни.
 - Може спостерігатися значний приплив іноземних інвестицій в Україну з причини бажання заробити на відновленні, що базується на розумінні масштабів необхідних для відбудови та відновлення матеріалів, продуктів та послуг – зокрема, для будівельної промисловості.
 - Брак кваліфікованих кадрів може викликати перетікання їх між громадами, зокрема до обласних центрів, де можуть бути запропоновані фахівцям кращі умови. Це призведе до значного дефіциту кадрів в громадах, особливо тих, що мають низьку фінансову спроможність та низьку економічну активність, слабкий розвиток бізнесу.
 - Ключовими викликами більшості невеликих громад залишиться відтік людей, молодь активно залишатиме ті місця, де не бачитиме перспектив для розвитку, тому для багатьох постане питання залучення мігрантів з інших країн для розвитку людського капіталу.
 - Неприділення уваги інноваційному розвитку гальмуватиме економічне зростання громад, а євроінтеграційні процеси зроблять місцевий бізнес вразливим до конкуренції з боку європейських виробників. У той же час та частина людей, що повертатимуться з країн Європи та інших країн додому, матимуть інші ментальні моделі, де вимоги до влади та бізнесу будуть набагато більш жорсткими.

(II) Стан донорської підтримки. Можна прогнозувати *три можливі напрями розгортання подій*:

- (1) Потужна донорська підтримка у зв'язку з припиненням війни та направленням коштів на відновлення України з боку західних партнерів для створення базису для інвестицій та використання можливостей економічного зростання для власного бізнесу. Це відбудеться за умови виконання Україною вимог до судової системи та верховенства права, боротьби з корупцією, також залежатиме від стану переговорів щодо вступу України в ЄС. Вірогідність надання Україні значних коштів на відновлення з припиненням війни є високою. Можна припустити сильний вплив донорської спільноти на формування планів розвитку громад, територій та держави в цілому, але при цьому може зрости й конкуренція між інвестиційними спільнотами за привабливі ресурси – землі з вигідним розташуванням або ті, що не забруднені та слабо забруднені, інвестиційні об'єкти промислового характеру тощо. Збільшення донорської допомоги та фінансування відновлення в цілому означатиме також посилення уваги до прозорості та ефективності процесів її використання. Використання системи DREAM місцевою та регіональною владою дасть можливість донорам та інвесторам бачити рівень проектного управління та ефективності використання коштів громадами, що може вплинути на можливості залучення фінансування з боку громад як в кращий бік, так і навпаки.
- (2) Зниження донорської підтримки за ситуації продовження війни внаслідок виснаження партнерів щодо допомоги Україні, також тиск з боку власних суспільств на політиків щодо

переорієнтації фінансових потоків до вирішення внутрішніх проблем, з'явлення інших пріоритетів зовнішньої допомоги для країн світу внаслідок розгортання воєнних конфліктів на інших територіях та геополітичних тисків. Згортання донорської підтримки ускладнить ситуацію щодо отримання донорських коштів громадами; ці можливості зможуть використати тільки ті громади, які досить активно будуть залучені в процеси горизонтальної комунікації та співробітництва між регіонами та громадами різних країн, а також показуватимуть високий рівень готовності до освоєння донорської допомоги з точки зору компетентності та управлінської спроможності, наявності необхідної ресурсної бази.

- (3) Третім можливим варіантом, який стосується ситуації припинення війни, може бути виділення коштів на відновлення України з боку урядів та міжнародних донорів в значно менших обсягах ніж очікувані, що потребуватиме дуже ретельного обґрунтування пріоритетів та сильної аргументації щодо надання коштів на певні проєкти. Це зробить темпи відновлення громад дуже повільними, і знизить можливості реалізації планів. В той же час це змушуватиме громади шукати внутрішні резерви для фінансування тих чи інших програм, та ставить їх перед необхідністю активізувати бізнеси в громадах.

(III) Процеси децентралізації. Децентралізація певною мірою залежить від того, яким чином розгортатимуться воєнні події. Тут можливо два напрями: або відхід від неї та посилення централізації у відповідь на виклики воєнного стану, або за умови припинення війни та просування в напрямі виконання умов щодо кандидатства в члени ЄС – посилення децентралізації, субсидіарності, патрисиципативності та інклюзії.

- (1) В умовах воєнного стану спостерігається згортання децентралізації та повернення до централізованого управління. Надмірна централізація у відповідь на виклики воєнного стану означає існування ризику переведення громад в режим ручного управління, певним запобіжником чого можуть слугувати вимоги донорів у політичній та правовій площинах як умова надання підтримки Україні, але за суттєвого зниження донорського фінансування тиск на громади з боку центральних органів влади може посилитися, і призвести згодом до політичного напруження та дестабілізації. Деякі громади, які довели свою суб'єктність під час війни, матимуть більший вплив на прийняття рішень на регіональному та державному рівні навіть під час воєнного стану. Але є ризик перетворення більшості громад в органи виконання центральних розпоряджень на місцях та скидання на них повноважень реалізації соціальних функцій. Деякі громади можуть виявитися неспроможними щодо забезпечення утримання закладів освіти, медицини, культури та соціальної сфери, що результуватиме в деградації та занепаді територій.
- (2) Якщо тенденції децентралізації з припиненням війни посиляться, це може відкрити для активних громад потужні перспективи власного розвитку. Громади швидко набудуть компетентності залучення та управління грантовими коштами, активно використовуючи грантові можливості для вирішення проблем громад та розвитку. Війна змусила багато громад швидко навчитися самостійності у прийнятті рішень та відповідальності за мешканців, а також сприяла розвитку волонтерської активності та громадянського суспільства, що позитивно позначатиметься в подальшому на ефективності управління в громаді.

На основі вищезазначеного аналізу розглянутл **два сценарії розвитку Носівської міської територіальної громади.**

Інерційний (песимістичний) сценарій розвитку територій формується за комплексу припущень, що тривкий у часі (горизонті планування) баланс зовнішніх і внутрішніх факторів впливу на стан громади як соціально-економічної системи залишається незмінним або може погіршуватися, з огляду на продовження війни (до 2025 року) та її перехід у заморожений стан, що не дозволяє сформувати стимули для розвитку країни, регіону, громади. Це означає, що не відбуватиметься значного притоку капіталу в країну. Інвестиційні потоки відкладаються в часі до завершення війни.

Хід песимістичного сценарію результуватиметься низкою наслідків на довкілля та стан здоров'я населення громади:

- Тривала війна та поглиблення кризових явищ у вітчизняній економіці може спричинити зменшення інвестицій (капіталовкладень) в територіальній громаді. Якщо донорська підтримка буде скорочена, то частина соціальних та економічних видатків, які фінансувалися з державного бюджету, може виявитися недофінансованою. Скорочення надходжень в місцеві бюджети спричинить необхідність переосмислення пріоритетів щодо реалізації запланованих програм та планів. Соціальні питання та вирішення проблем, пов'язаних з воєнною ситуацією, будуть мати перевагу над розвитковими проєктами. В гіршому випадку може розгорнутися криза бюджетних неплатежів. Натомість питання модернізації і розвитку комунальних мереж, збереження навколишнього природного середовища буде відкладене у часі.
- Через високе навантаження соціальною складовою бюджет громади не в змозі фінансувати програми з впровадження енергоощадних технологій, розвитку туристичної інфраструктури, створення місць для проведення дозвілля, розвитку дорожньої та соціальної інфраструктури. Сільські території занепадають, дороги ремонтуються «ямковим методом». Проблеми поводження з відходами не вирішуватимуться внаслідок пріоритетності інвестування в розв'язання більш нагальних проблем, зумовлених війною, та необхідності залучення значного обсягу інвестицій в розвиток сміттєпереробних потужностей, що є дуже малоімовірним під час війни.
- Демографічна ситуація в громаді буде погіршуватися у зв'язку з мобілізацією значної частини чоловічого населення, міграцією жінок з дітьми в більш безпечні регіони у випадку ескалації воєнних дій. Також війна суттєво погіршить стан фізичного та психічного здоров'я населення
- Суттєве скорочення/зміна логістичних ланцюгів та експорту продукції місцевих підприємств може мати наслідком зменшення податкових доходів. Ризики, які виникли у сільськогосподарському секторі та зумовлені війною, матимуть більш негативний вплив на розвиток малих фермерських господарств, у яких менший запас міцності порівняно з великими агрохолдингами, і загрожують їх існуванню. Наслідком цього, імовірно, є втрата громадою перспективного напрямку економічної діяльності. Стан земель в громаді продовжуватиме погіршуватися. Стан земель в громаді продовжуватиме погіршуватися.
- Відсутність сучасних природоохоронних заходів та неспроможність місцевої влади ефективно впроваджувати нові підходи до управління відходами, передусім через брак фінансових ресурсів, не дозволять гарантувати збереження довкілля на нинішньому рівні, через що виснажуватимуться лісові та земельні ресурси, а площі деградованих/малопродуктивних земель зростатимуть. Зростатиме й рівень залісненості чагарниками деградованих/малопродуктивних земель.

Модернізаційний сценарій (оптимістичний) базується на припущеннях, за яких формуються більш сприятливі зовнішні (глобальні та національні) та внутрішні (ті, які громада здатна створити самостійно) фактори впливу. Модернізаційний сценарій полягає в тому, що Носівська громада активно використовує власні сильні сторони (конкурентні переваги) та можливості з метою нівелювання ризиків в умовах швидкого суспільно-економічного відновлення, відбудови та модернізації України.

Хід стримано-оптимістичного сценарію результуватиметься низкою наслідків на довкілля та стан здоров'я населення громади:

- У Носівській громаді відбувається поживлення міграційних процесів внаслідок повернення частини біженців, що перебувають в інших країнах, в Україну, а також переселення сюди нових мешканців, що є результатом її вигідного місцезонашування з точки зору транспортного сполучення та доступу до обласного центру та столиці України міста Києва. Збільшення кількості населення у громаді забезпечує зростання попиту на адміністративні і соціальні послуги (дошкільної та загальної середньої освіти, охорони здоров'я тощо), що стимулює органи місцевого самоврядування забезпечити повсюдність отримання та покращити якість надання цих послуг.

- Шлях України як країни-кандидата на вступ до Європейського Союзу сприятиме впровадженню інноваційних моделей та рішень, а також посилить вимогливість до якості надання послуг з боку органів влади та вплине на очікування щодо прозорості та підзвітності громади перед населенням. Це, а також розвиток волонтерського руху та громадської активності в громаді призведе до формування дієвих механізмів взаємодії влади, бізнесу, громадськості щодо обговорення та вирішення проблем. Процеси відновлення, що супроводжуватимуться розвитком трудового потенціалу (в т.ч. і його якісного поліпшення через розвиток професійно-технічної освіти), створенням нових робочих місць, забезпечать активізацію економічних процесів в громаді.
- Активізація в Україні діяльності міжнародних фондів та організацій дозволяє громаді працювати над залученням «зеленого» фінансування та інвестицій для заходів щодо запобігання та адаптації до зміни клімату, побудови циркулярної економіки та збереження довкілля, що, серед іншого, сприяє підвищенню рівня екологічної свідомості населення. Маючи чіткий план модернізації інженерної та соціальної інфраструктури у середньостроковій перспективі, органи місцевого самоврядування використовують усі можливості для залучення фінансового ресурсу ззовні, це дає змогу значно підвищити рівень комфорту для мешканців, покращити стан доріг в громаді та рівень надання адміністративних і соціальних послуг.
- Громада націлена на вирішення питання нерівномірності розвитку населених пунктів, що вимагає забезпечення рівного доступу населення до соціальних послуг високої якості та ринку праці. Для цього громада прагне активно впроваджувати численні інфраструктурні проєкти (ремонт доріг, модернізацію комунальної інфраструктури та інженерних мереж), завдяки чому покращиться якість довкілля та рівень захисту навколишнього середовища, впроваджуватимуться нові підходи до поводження з побутовими та небезпечними відходами, упроваджуватимуться високотехнологічні способи їх утилізації з врахуванням кращих міжнародних практик. Запроваджено систему роздільного сортування сміття у всіх населених пунктах громади.
- Багата історична спадщина, природно-заповідний фонд є базисом розбудови в громаді готельно-туристичної сфери, чому сприятимуть також наявність вільних земельних ділянок під забудову, а також дух та налаштованість мешканців на перетворення громади на привабливе та відоме місце.
- Громада реалізує потужний потенціал розвитку сільського та лісового господарства, забезпечуючи при цьому управління земельними ресурсами на засадах сталого розвитку. Громада активно підтримує фермерський рух на своїй території, налагоджується виробництво і переробка органічно та екологічно чистої продукції. Формуються місцеві продуктивні бренди. Повернення до вирощування традиційних для регіону сільськогосподарських культур (льон, цукрові буряки, коноплі) дозволить диверсифікувати місцеву економіку та сприятиме відновленню іміджу України як передової за даними напрямками сільського господарства.
- Налагодження співпраці з інноваційними екосистемами національного рівня та розвиток міжнародної співпраці дає можливість сформувати навколо Носівки інноваційну екосистему зі спеціалізацією на сільському господарстві та переробній промисловості. Цьому сприятиме і модернізація дослідницької станції на засадах партнерства з науковими та освітніми установами національного рівня. Все це сприятиме активному формуванню іміджу інвестиційно-привабливої громади, що невдовзі результоватиме у залученні значних обсягів інвестицій в громаду.
- Носівка як центр громади може стати осередком забезпечення інноваційності та професійної досконалості в громаді, впровадження нових моделей господарювання (заснованих на кластерному та кооперативному русі, соціальних інноваціях). Створення в Носівській громаді ініці, що забезпечує та підтримує проєктну діяльність, а також відповідне навчання, сприятиме розвитку спроможності щодо залучення грантового фінансування, інвестицій та коштів донорів для реалізації проєктів, особливо за умови надання донорами заявленої підтримки Україні. Це відкриє для громади можливості

реалізації значної кількості амбітних проєктів, які будуть зорієнтовані на сталий розвиток та покращувати екологічний стан громади, що позитивно впливатиме і на здоров'я населення.

Описаний сценарій є базою для формулювання стратегічного бачення громади на довгострокову перспективу, а також для вибору моделі розвитку громади.

На основі Модернізаційного сценарію була обрана модель розвитку Носівської громади, яка поєднує риси трьох моделей:

- **Модель сталого розвитку**, яка передбачає збалансований підхід, що поєднує економічний розвиток, соціальний прогрес, дотримання екологічних пріоритетів і врахування інтересів майбутніх поколінь під час ухвалення будь-яких рішень громади.
- **Модель агропромислового розвитку**, яка фокусує увагу на агропереробці як основі місцевої економіки.
- **Модель смарт-розвитку**, пріоритетом якої виступає розумне використання наявних ресурсів громади на основі сучасних цифрових технологій для досягнення найкращих з можливих результатів місцевого розвитку.

Стратегія поряд з економічними та соціальними цілями містить декілька цілей, які передбачають виконання завдань щодо покращення екологічного стану громади, а також здоров'я населення, просвітницькі заходи з цих питань. Зокрема оперативна ціль 3.2 «Модернізація закладів охорони здоров'я. Доступність і якість послуг з охорони здоров'я» передбачає розбудову сучасної системи громадського здоров'я в громаді. Оперативні цілі 3.1 «Забезпечення умов для надання сучасних доступних послуг», 3.3. «Комфортний інклюзивний простір, безбар'єрність та безпека» та 3.4 «Охорона довкілля та адаптація до змін клімату» включають значну кількість заходів щодо планування територій з урахуванням сучасних міжнародних стандартів та сталого розвитку, енергоефективності, модернізації системи водопостачання та водовідведення, запровадження сучасної системи управління відходами, охорони лісів, та здійснюють безпосередній вплив на покращення стану довкілля шляхом забезпечення раціонального використання природних ресурсів і територій, стимулювання мешканців до дотримання умов чистоти довкілля шляхом організації різноманітних екологічних акцій.

Включення даних оперативних цілей означає, що Стратегія та План заходів спрямовані на екологічно збалансований розвиток, і тому не потребують альтернативних цілей та пріоритетів, а також альтернативних варіантів розвитку.

В інтересах ефективного та сталого розвитку громади та підвищення якості життя населення найсприятливішим варіантом буде затвердження запропонованих Стратегії розвитку Носівської ТГ та Плану заходів з її реалізації на 2025-2027 роки. Жодні ускладнення у ході виконання СЕО для Робочої групи (у тому числі щодо недостатності інформації та технічних засобів під час здійснення такої оцінки) не виникали.

Опис способу, в який здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, у тому числі будь-які ускладнення

Зміст звіту про СЕО визначався змістом та характером пропозицій, сформованих під час розробки Стратегії розвитку Носівської селищної територіальної громади до 2027 роки та її ПЗР на 2025–2027 роки з урахуванням сучасних знань і методів оцінювання.

З огляду на стратегічний характер такого виду документа державного планування, ключове значення у виконанні СЕО проєкту такого документу мали методи стратегічного аналізу. Насамперед, доречним виявилось застосування аналізу контексту стратегічного планування, що передбачає встановлення зв'язків з іншими документами державного планування. Відповідність пропозицій проєкту загальним цілям охорони довкілля та забезпечення

безпечного для здоров'я населення середовища існування дозволило встановити застосування цільового аналізу при проведенні СЕО.

Також проведено аналіз та оцінку ймовірних наслідків виконання цілей, як на окремі компоненти довкілля, так і на вплив на здоров'я населення.

Для здійснення СЕО був обраний метод експертних оцінок, суть якого полягає у визначенні майбутнього на основі думок кваліфікованих спеціалістів-експертів, та метод екстраполяції, адже цей метод полягає в перенесенні встановленого характеру розвитку певної території чи процесу в майбутнє й ґрунтується на вивченні кількісних та якісних параметрів досліджуваного об'єкта за попередні роки, з подальшим логічним продовженням, окресленням тенденцій його розвитку.

При цьому здійснювалось:

- збір та аналіз інформації про поточний стан складових довкілля, включаючи значення ключових екологічних показників;
- визначення можливих чинників змін антропогенного та природного характеру;
- проведення оцінки потенційного впливу цілей на складові довкілля та на стан здоров'я й добробут населення.

В процесі аналізу стану навколишнього середовища були використані статистичні дані та офіційні дані обласних органів виконавчої влади, що реалізують державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища та реалізують державну політику у сфері охорони здоров'я. Також були проаналізовані доступні дані моніторингових спостережень, що здійснюються в рамках програм державного моніторингу навколишнього середовища на національному та регіональному рівні.

Серед факторів, що ускладнили проведення стратегічної екологічної оцінки можна виділити наступні:

- відсутність деяких статистичних відомостей та інших характеристик, зокрема для кожного окремого населеного пункту громади;
- відсутність методик, що дозволяють здійснювати довгострокові прогнози впливу Стратегії на довкілля.

ІХ. ЗАХОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

Моніторинг реалізації Стратегії розвитку Носівської територіальної громади покликаний відстежувати досягнення цілей Стратегії. У процесі моніторингу також проводиться оцінювання результативності реалізації Стратегії на основі системи розроблених показників.

Важливим аспектом виконання Стратегії Носівської міської територіальної громади на період до 2027 року та Плану заходів з виконання Стратегії на 2025-2027 роки є проведення своєчасного та всебічного моніторингу наслідків їх реалізації у контексті впливу на довкілля та здоров'я населення громади. Законом України «Про стратегічну екологічну оцінку» визначено необхідність здійснення моніторингу наслідків виконання документу державного планування для довкілля з метою:

- порівняння очікуваних і фактичних наслідків, що дозволяє отримати інформацію про стан довкілля, умови життєдіяльності населення та стан його здоров'я у ході реалізації Стратегії;
- отримання інформації, яка може бути використана для поліпшення майбутніх оцінок (моніторинг як інструмент контролю якості СЕО);
- перевірки дотримання екологічних вимог, встановлених відповідними органами влади;
- перевірки того, чи Стратегія виконується відповідно до затвердженого документу, включаючи передбачені заходи із запобігання, скорочення або пом'якшення несприятливих наслідків.

Відповідно до статті 17 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» моніторинг наслідків виконання документу державного планування, у тому числі для здоров'я населення, оприлюднюється один раз на рік органом місцевого самоврядування на своєму офіційному веб-сайті у мережі Інтернет. У разі виявлення не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку негативних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, органи місцевого самоврядування вживають заходів для їх усунення.

Наказом Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України від 21.12.2022 №265 затверджено Методичні рекомендації щодо порядку розроблення, затвердження, реалізації, проведення моніторингу та оцінювання реалізації стратегій розвитку територіальних громад. Відповідно до вказаного документу моніторинг реалізації Стратегії та Плану заходів проводиться з метою відстеження та аналізу динаміки і структурних змін, що відбуваються у громаді відповідно до стратегічних, оперативних цілей та завдань, визначених у Стратегії.

Моніторинг наслідків для довкілля проводиться відповідно до Порядку здійснення моніторингу наслідків виконання документу державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 16.12.2020 р. №1272 (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 430 від 02.05.2023). Порядок визначає основні вимоги організації та здійснення моніторингу наслідків виконання документу державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення. Моніторинг здійснюється з метою виявлення наслідків виконання документу державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, забезпечення здійснення заходів із запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документу державного планування, а також у разі виявлення негативних наслідків, не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку, вжиття заходів для їх усунення.

Відповідно до пункту 5 Порядку для забезпечення систематичності та об'єктивності спостережень за змінами стану довкілля визначено:

1. Зміст заходів для здійснення моніторингу та строки їх виконання. Моніторинг фактичного впливу на довкілля, на умови життєдіяльності населення та стан його здоров'я під час реалізації документу державного планування буде здійснюватися структурним

підрозділом Носівської міської ради, яка визначатиме періодичність моніторингу, перелік індикаторів, та забезпечить доступ до вихідних даних та результатів моніторингу.

Для проведення моніторингу буде здійснено низку заходів:

- збір та аналіз інформації про поточний стан складових довкілля, включаючи значення ключових екологічних показників, зокрема порівняння фактичного стану компонентів довкілля з минулорічними показниками – 1 раз на рік на підставі результатів державного статистичного спостереження (у разі виявлення перевищень минулорічних показників провести аналіз на предмет зв'язку з реалізацією заходів Стратегії та Плану заходів);
- порівняння захворюваності населення з минулорічними показниками – 1 раз на рік на підставі результатів державного статистичного спостереження (у разі виявлення перевищень минулорічних показників провести аналіз на предмет зв'язку з реалізацією заходів Стратегії та Плану заходів).

Здійснення таких заходів забезпечує можливість:

- виявлення наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, а саме вторинних, кумулятивних, синергічних, коротко-, середньо- та довгострокових (на один, три-п'ять, 10-15 років, 50-100 років відповідно), постійних і тимчасових, позитивних і негативних наслідків;
- запобігання, зменшення та компенсації негативних наслідків, зумовлених виконанням документа державного планування;
- виявлення непередбачених звіт про стратегічну екологічну оцінку негативних наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.

Оскільки Стратегія Носівської міської територіальної громади на період до 2027 року та План заходів є документами державного планування з обмеженим терміном дії, пропонується здійснювати моніторинг виконання, обмежившись періодом року прийняття Стратегії та Плану заходів до кінця строку дії (2027 рік). Моніторинг виконання Плану заходів з реалізації Стратегії здійснюється двічі на рік на основі відстеження виконання визначених індикаторів результативності впровадження проектів місцевого розвитку та заходів в рамках виконання місцевих програм, в тому числі моніторинг індикаторів з метою виявлення наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, які можуть виникати при виконанні Плану заходів.

Слід зазначити, що окремі індикатори дозволяють оцінити прямі наслідки впливу реалізації заходів Стратегії на довкілля, окремі – опосередковані. Для якісного проведення моніторингу необхідне забезпечення регулярності збору моніторингових даних за визначеними індикаторами та їх аналіз для врахування під час прийняття рішень щодо планування комплексу природоохоронних заходів у майбутньому.

Для моніторингу даних впливів пропонується використання таких екологічних показників (індикаторів) в розрізі компонентів довкілля:

Атмосферне повітря і клімат:

- викиди забруднюючих речовин у атмосферне повітря від стаціонарних джерел;
- викиди забруднюючих речовин у атмосферне повітря від пересувних джерел;
- обсяг споживання енергоресурсів установами комунальної власності;
- обсяг споживання енергоресурсів населенням на 1 тис. мешканців;
- кількість об'єктів, на яких використані сучасні енергозберігаючі технології та матеріали.

Водні ресурси:

- частка житлового фонду, підключеного до централізованої системи водопостачання; частка житлового фонду, забезпеченого водовідведенням;
- обсяги забору та використання води;
- обсяг скидання зворотних вод у водні об'єкти у водні об'єкти;
- обсяги скидання очищених і недостатньо очищених вод у водні об'єкти;
- протяжність очищених прибережних смуг річок та водойм;

- кількість проведених ремонтів/модернізацій мереж водопостачання і водовідведення;
- кількість водогонів в стані будівництва/введення в експлуатацію;
- якість питної води;
- якість води у річках громади.

Біорізноманіття:

- частка прибраних узбіч, парків, скверів, місць загального користування;
- кількість заходів з ліквідації аварійних, фаутичних дерев та сухоостою, обрізки дерев;
- кількість висаджених саджанців дерев і квітів, розбитих клумб, квітників тощо в громадських місцях;
- площа території громади, очищена від борщівника Сосновського, амброзії.

Земельні ресурси та ґрунти:

- площа рекультивованих земель сільськогосподарського призначення, які зазнали негативного екологічного впливу, тис. га;
- кількість лісових захисних насаджень на еродованих землях, вздовж водних об'єктів та полезахисних смуг, од;
- частка площі сільськогосподарських угідь екстенсивного використання (сіножатей, пасовищ) у загальній території громади, %;
- частка площі деградованих земель у загальній площі території громади, %;
- вміст органічного вуглецю (гумусу) у ґрунтах сільськогосподарських угідь, %;
- частка зелених насаджень від загальної площі населеного пункту, %;
- площа лісового фонду, тис. га та лісистість території громади, %;
- площа території екологічної мережі, тис. га;
- кількість територій та об'єктів природно-заповідного фонду, од.;
- площа земель територій та об'єктів природно-заповідного фонду, тис. га;
- площа водно-болотних угідь, тис. га.

Відходи:

- обсяг утворення ТПВ на території громади;
- обсяг утворення промислових відходів на території громади;
- кількість встановлених контейнерів для сортування сміття;
- частка мешканців громади, які уклали угоди на вивезення ТПВ;
- частка ліквідованих стихійних сміттєзвалищ у загальній кількості таких сміттєзвалищ;
- кількість організованих пунктів прийому вторинної сировини;
- кількість мешканців громади, залучених до просвітницьких заходів з належного поводження з ТВП.

Здоров'я населення:

- зростання/зменшення звернень мешканців до закладів охорони здоров'я;
- коефіцієнт смертності від основних хвороб;
- стан захворюваності населення громади на інфекційні та неінфекційні хвороби;
- природний приріст (скорочення) населення громади;
- частка оновленої матеріально-технічної бази закладів охорони здоров'я у громаді;
- рівень радіаційного фону;
- кількість осіб, залучених до заходів з питань підвищення екологічної культури та профілактики здоров'я у громаді.

2. Кількісні та якісні показники, одиниці їх вимірювання та цільові значення таких показників відповідно до кожного з визначених у звіті про стратегічну екологічну оцінку наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення. Перелік показників (індикаторів) для здійснення моніторингу наслідків виконання Стратегії та Плану заходів, в т. ч. для довкілля та здоров'я населення, в розрізі реалізації завдань в рамках досягнення стратегічних та оперативних цілей Стратегії наведено в таблиці 9.1.

Таблиця 9.1. Система показників для моніторингу стану реалізації Стратегії розвитку Носівської міської територіальної громади до 2027 року

Оперативна ціль, на досягнення якої спрямований проєкт	ІНДИКАТОРИ	Одиниці виміру	ДЖЕРЕЛО ДАНИХ
1.1. Розбудова простору для розвитку особистості	Осучаснено освітній простір. Заклади освіти облаштовано та забезпечено їхню діяльність відповідно до умов законодавства України	Кількість приміщень одиниць Кількість закладів, одиниць Кількість встановлених джерел відновлювальної енергії, одиниць Обсяги витрат – грн	Носівська міська рада
	Умови здорового харчування в закладах освіти осучаснено	Відповідність санітарним нормам Кількість закладів, одиниць Обсяги витрат, грн	Носівська міська рада
	Розширено доступ до STEM-освіти учасників освітнього процесу	Кількість закладів, одиниць Кількість осіб Обсяги витрат, грн	Носівська міська рада
	Розбудоване ефективне цифрове середовище в закладах освіти	Кількість закладів, одиниць Отримано доступ до програмного забезпечення Кількість осіб, що мають доступ, Обсяги витрат, грн	Носівська міська рада
	Створено умови для підвищення рівня цифрової грамотності населення	Кількість осіб, що мають доступ Кількість осіб навчено Кількість облаштованих приміщень, одиниць Кількість Кількість навчальних програм/ навчальних модулів або курсів, Кількість тренінгів Обсяги витрат, грн	Носівська міська рада
	Підвищено якість та ефективність профорієнтаційної роботи в закладах освіти	Кількість залучених закладів, одиниць Кількість охоплених учнів, осіб (у тому числі чоловіків, жінок) Кількість педагогів, що пройшли навчання Кількість профорієнтаційних заходів Розроблена профорієнтаційна програма Обсяги витрат, грн	Носівська міська рада
1.2. Розбудова простору для самореалізації	Модернізовано заклади культури., Створені / облаштовані сучасні креативні простори на базі закладів культури	Кількість облаштованих приміщень, одиниць Кількість осіб, що мають доступ Створений культурний контент Обсяги витрат, грн	Носівська міська рада
	Створено рівний доступ до розвитку творчих здібностей	Кількість охоплених/ залучених осіб Кількість установ, одиниць Облаштований простір для розвитку творчих здібностей, одиниць Кількість проведених заходів Обсяги витрат, грн	Носівська міська рада
	Підвищено обізнаність про можливості соціального підприємництва, навички фінансової та цифрової грамотності, проєктного менеджменту	Кількість навчених осіб (у тому числі чоловіків, жінок) Кількість навчальних програм Кількість проведених освітньо-комунікаційних заходів Обсяги витрат, грн	Носівська міська рада
	1.2.4. Навчання протягом життя	Кількість навчених осіб (у тому числі чоловіків, жінок; вікових категорій) Кількість навчальних програм Кількість проведених освітньо-комунікаційних заходів Обсяги витрат, грн	Носівська міська рада

1.3. Розбудова простору для змістовного дозвілля	Осучаснено простір для змістовного дозвілля жителів громади	Кількість облаштованих просторів, одиниць Кількість осіб, що мають доступ Кількість проведених заходів Обсяги витрат – грн	Носівська міська рада
	Забезпечено умови для розвитку рухової активності та фізичної культури населення. Підвищено обізнаність про активний і здоровий спосіб життя	Кількість облаштованих приміщень/ закладів, одиниць Облаштовано безбар'єрний доступ Кількість осіб, що мають доступ Розроблена навчальна програма Кількість проведених навчальних заходів, одиниць Кількість осіб, що пройшли навчання/ ознайомлені Обсяги витрат – грн	Носівська міська рада
	Створено безбар'єрні простори для чутливих категорій населення	Кількість облаштованих просторів/ зон, одиниць Облаштовано безбар'єрний доступ Кількість осіб, що мають доступ, у тому числі ветеранів Кількість осіб, що отримали послуги, у тому числі ветеранів Обсяги витрат, грн	Носівська міська рада
2.1. Сприятливі умови для розвитку бізнес середовища в громаді	Створити простір підтримки і супроводу для розвитку бізнесу	Створений простір для розвитку бізнесу Кількість проведених навчальних заходів Підвищено обізнаність, у тому числі ветеранів і членів їхніх сімей, осіб Кількість зареєстрованих нових суб'єктів підприємництва, одиниць Реалізовані нові бізнес-ідеї Проведені комунікаційні заходи бізнесу з органами влади, одиниць Обсяги витрат, грн	Носівська міська рада
	Створити майданчик для діалогу з бізнесом	Кількість проведених консультацій, одиниць Кількість проведених комунікаційних заходів бізнесу з органами влади Кількість молодих спеціалістів (у тому числі чоловіків, жінок), що працюють в громаді, осіб Обсяги витрат, грн	Носівська міська рада
	Сприяти розвитку жіночого підприємництва	Кількість проведених навчально-комунікаційних заходів Кількість навчених осіб, Кількість жінок-підприємців у громаді, осіб Кількість реалізованих жінками бізнес-ідей Обсяги витрат, грн	Носівська міська рада
2.2. Ефективний агропереробний сектор громади	Підвищено рівень і якість матеріально-технічної бази підприємств аграрного та переробного сектору, в тому числі за рахунок державних програм	Кількість проведених консультаційних та комунікаційних заходів Кількість охоплених осіб, у тому числі ветеранів і членів їхніх сімей Обсяги залучених коштів, у тому числі державних і приватних, грн Кількість суб'єктів аграрного та переробного сектору, які підвищили свою матеріально-технічну базу	Носівська міська рада
	Запроваджено нові технології та обладнання для переробки с/г сировини	Кількість суб'єктів господарювання, що запровадили нові технології Кількість суб'єктів господарювання, що впровадили/ модернізували обладнання для переробки с/г сировини Обсяги залучених коштів, грн	Носівська міська рада
	Забезпечено умови для розвитку галузі тваринництва, садівництва, ягідництва, овочівництва в особистих	Кількість проведених освітньо-комунікаційних заходів Кількість проведених консультацій Обсяги залучених коштів, грн	Носівська міська рада

	селянських та фермерських господарствах та розвитку бджільництва в громаді	Кількість суб'єктів господарювання, що здійснюють діяльність/ розпочали діяльність у відповідних галузях, одиниць	
	Налагоджене систематичне інформування аграріїв про можливості державної підтримки	Кількість інформаційно-консультативних заходів Кількість охоплених осіб Обсяг витрат, грн Обсяг залучених коштів державної підтримки, грн. Кількість суб'єктів, що скористалися державною підтримкою	Носівська міська рада
2.3. Інвестиційно активна громада	Сформовано позитивний інвестиційний імідж Носівської міської територіальної громади	Розроблено бренд і логотип громади Кількість інформаційно-комунікаційних заходів Охоплена цільова аудиторія, осіб Кількість залучених осіб до комунікаційних заходів Обсяг витрат, грн	Носівська міська рада
	Створено організаційно правові умови для залучення інвестицій у розвиток локальної економіки громади	Розбудовано індустріальний парк Започатковане публічно-приватне партнерство Обсяг витрат, грн Обсяг залучених інвестицій, грн	Носівська міська рада
	У громаді дістали розвиток різні форми партнерств суб'єктів господарювання	Кількість суб'єктів господарювання, залучених до партнерств, одиниць Кількість проведених інформаційно-комунікаційних заходів.	Носівська міська рада
	Підвищено рівень кооперації та кластерних ініціатив у громаді	Кількість суб'єктів господарювання, залучених до партнерств, одиниць Кількість суб'єктів господарювання, залучених до кластерних ініціатив, одиниць Кількість проведених інформаційно-комунікаційних заходів.	Носівська міська рада
	Створений простір для генерування, обговорення та просування стартапів, бізнес та проектних ініціатив	Кількість облаштованих приміщень Обладнано робочі місця для підприємців, щонайменше 10 місць Кількість і види наданих аутсорсингових послуг Кількість осіб, які отримали доступ до послуг Навчально-комунікаційні заходи Обсяг витрат, грн	Носівська міська рада
2.4. Туристично приваблива та гостинна громада	Розбудовані туристичні маршрути, облаштовані зони рекреації, створені умови для розвитку активного сільського (зеленого) туризму та екотуризму	Кількість проведених тренінгів Облаштовано території для прийому туристів Облаштована туристична інфраструктура Відповідність санітарним вимогам Відповідність екологічним нормам Кількість туристичних маршрутів Кількість туристичних продуктів Кількість туристів, осіб Туристичний бренд Започатковане публічно-приватне партнерство Охоплена аудиторія промоційними заходами, осіб Кількість облаштованих паркових зон, зон відпочинку, зон активного відпочинку, рекреаційних зон відпочинку, сімейних парків з альтанками, зон барбекю, зон з вуличними тренажерами, одиниць Зростання зайнятості в сфері гостинності, % Обсяг витрат, грн	Носівська міська рада

	Організовані і проведені унікальні місцеві фестивалі	Облаштована територія для проведення фестивалів Розроблені сценарії Розроблено положення про проведення місцевих фестивалів Кількість відвідувачів/ глядачів, осіб Кількість фестивалів Кількість залучених до проведення фестивалів суб'єктів господарювання	Носівська міська рада
	Забезпечено облік, відновлення існуючих об'єктів історико-культурної спадщини, які відіграють роль чинників розвитку туризму в економіці громади	Каталог об'єктів історико-культурної спадщини Кількість охоронних документів Кількість відновлених об'єктів історико-культурної спадщини Кількість проведених інформаційно-комунікаційних заходів Кількість поінформованих осіб Обсяг витрат, грн	Носівська міська рада
3.1. Забезпечення умов для надання сучасних доступних послуг	Населення забезпечене якісною водою. Проведена реконструкція мережі водопостачання та водовідведення	Кількість населення, яке має доступ до якісної води Відповідність показників води до санітарних норм Довжина реконструйованих мереж водопостачання та водовідведення, км Зменшено втрати води, м ³ , % Кількість встановлених джерел відновлювальної енергії, одиниць Обсяг витрат, грн	Носівська міська рада
	Проведена реконструкція системи теплопостачання	Кількість населення, яке має доступ до системи теплопостачання Реконструйовано об'єкти теплопостачання, одиниць Зменшено втрат теплової енергії, % Зменшення витрат на оплату енергоносіїв, грн, % Покращення температурного режиму в приміщеннях (відповідно до санітарних норм) Обсяг витрат, грн	Носівська міська рада
	Актуалізовано адміністративні послуги відповідно до вимог часу та потреб населення	Кількість і види адміністративних послуг для населення Кількість населення, для якого доступні адміністративні послуги	Носівська міська рада
	Осучаснена система соціальних послуг населенню	Кількість і види соціальних послуг для населення Кількість осіб, для яких доступні соціальні послуги (у тому числі, чоловіків, жінок; ветеранів, ВПО, вразливих верств за категоріями) Кількість надавачів соціальних послуг Охоплена цільова аудиторія інформаційними заходами про соціальні послуги, осіб	Носівська міська рада
3.2. Модернізація закладів охорони здоров'я. Доступність і якість послуг з охорони здоров'я	Створені комфортні та безпечні умови для медичного обслуговування населення в закладах охорони здоров'я	Кількість закладів, де покращено умови медичного обслуговування, одиниць Зниження витрат на експлуатацію приміщень та економія коштів від покращення енергоефективності, грн, % Безбар'єрний доступ до медичних закладів Кількість встановлених джерел відновлювальної енергії, одиниць Обсяг витрат, грн	Носівська міська рада
	Актуалізована якість медичних послуг до сучасних вимог	Кількість актуалізованих медичних послуг Кількість осіб, які мають доступ до медичних послуг	Носівська міська рада
	Розроблено аналітичний модуль	Стан захворюваності населення громади	Носівська

	“Захворюваність населення” з метою автоматичного формування статистичних звітів про стан захворюваності населення громади на інфекційні та неінфекційні хвороби та оцінку стану здоров'я населення громади в цілому	на інфекційні та неінфекційні хвороби, % Кількість осіб, які хворіють інфекційними/неінфекційними хвороби	міська рада
	Створені умови для залучення молодих спеціалістів в заклади охорони здоров'я	Кількість залучених молодих спеціалістів, у тому числі чоловіків, жінок; у розрізі спеціальностей Кількість проведених інформаційних кампаній Кількість осіб, охоплених інформуванням, осіб Кількість пропозицій житла, запропонованих для молодих спеціалістів	Носівська міська рада
	Розбудована мережа профілактичної медицини	Наявність «Мобільної клініки» Кількість виїздів «Мобільної клініки» Кількість населення, охопленого додатковими медичними послугами, осіб Кількість відвідувань «Мобільної клініки» Виявлено небезпечних хвороб на ранній стадії, осіб Рівень колективного імунітету (охоплення щепленням) Кількість інформаційно-комунікаційних заходів щодо профілактики захворювань	Носівська міська рада
3.3. Комфортний інклюзивний простір, безбар'єрність та безпека	Розроблений комплексний план просторового розвитку території Носівської міської громади	Комплексний план просторового розвитку громади Містобудівна документація Кількість населених пунктів, для яких розроблено містобудівну документацію Покращення екологічних умов Покращені економічні умови (кількість робочих місць, кількість залучених інвесторів, доходи бюджету громади) Обсяг витрат, грн	Носівська міська рада
	Зклади громади облаштовані захисними спорудами цивільного захисту	Кількість облаштованих приміщень, одиниць Кількість захисних споруд, одиниць Кількість осіб, які забезпечені захистом/мають доступ до захисних споруд Обсяг витрат, грн	Носівська міська рада
	Розширена мережа пожежної безпеки громади	Придбана пожежна машина, одиниць Придбане протипожежне обладнання, одиниць Відремонтоване пожежне депо Зменшення рівня шкоди/ втрат від пожеж, осіб, грн, % Територія, охоплена пожежною охороною, км ² Кількість мешканців, охоплених пожежною охороною Кількість населених пунктів, охоплених пожежною охороною Обсяг витрат, грн	Носівська міська рада
	Забезпечена безбар'єрність та інклюзивність місць загальногромадського користування в громаді	Кількість безбар'єрних та облаштованих інклюзивних місць, одиниць Протяжність безбар'єрного маршруту, км Кількість паркомісць для людей з інвалідністю Обсяг витрат, грн	Носівська міська рада
	Створене комфортне, інклюзивне, безбар'єрне середовища для жителів	Кількість учнів з особливими освітніми потребами, для яких доступні заклади освіти з інклюзивним і безбар'єрним	Носівська міська рада

	громади	простором Кількість закладів освіти з інклюзивним і безбар'єрним простором Облаштовані ресурсні кімнати, одиниць Наявні пандуси, одиниць Освітнє середовище у відповідності до санітарно-гігієнічних вимог Інформаційно-комунікаційна кампанія щодо інклюзивної освіти Охоплена цільова аудиторія, осіб Обсяг витрат, грн	
	Створені сучасні умови мобільності та комунікації в громаді	Протяжність відремонтованого/ відновленого дорожнього полотна, км Наявні паркувальні кармани, одиниць Паркомісця для людей з інвалідністю, одиниць Дотримання вимог безпеки, інклюзивності, безбар'єрності Обсяг витрат, грн	Носівська міська рада
	Забезпечене якісне освітлення простору громади	Протяжність освітлених вулиць, км Кількість населених пунктів з освітленням вулиць Зменшення кількості ДТП, травматичності Підвищення безпеки і правопорядку Економія енерговитрат через застосування таймерів, грн, % Обсяг витрат, грн	Носівська міська рада
	Якісний благоустрій в громаді	Проведено конкурс на краще подвір'я Кількість учасників конкурсу, дворів, осіб Покращення естетичного вигляду й доглянутості в громаді (кількість схвальних відгуків і фото громади)	Носівська міська рада
3.4. Охорона довкілля та адаптація до змін клімату	Розбудовано комфортний (безпечний) та екологічний простір	Скорочення шкідливих викидів, % Збережено лісів, га, % Нові насадження лісів, га Поліпшення якості повітря відповідно до санітарних норм, % Використання відновлювальних джерел енергії, кількість користувачів Розумне використання води в с/г (крапельне зрошення), кількість суб'єктів Покращення гідрологічного режиму, % Зменшення загрози повеней, % Покращення екологічного стану та умов для риболовлі, % Очищені прибережні зони, м ² Кількість осіб, які взяли участь в толоках щодо очищення водойм і територій Очищено дно водойм, м ² Наявна система збору та вивезення сміття Виготовлена ПКД Збудовані очисні споруди, об'єктів Зменшення біологічного споживання кисню, % Покращення фізико-хімічних показників води, % Збудовані сміттесортувальна і компостувальна станції Покращення стану ґрунту, % Вироблено органічних добрив, тон Інформаційна кампанія (кількість охоплених осіб) Вся територія громади очищена від стихійних сміттєзвалищ Розроблені правила дотримання	Носівська міська рада

		<p>екологічних вимог щодо спалення опалого листя</p> <p>Проведена інформаційна кампанія щодо поводження з опалим листям (кількість охоплених осіб)</p> <p>Покращення якості повітря відповідно до екологічних норм, %</p> <p>Підвищення екологічної свідомості та поведінки в громаді</p> <p>Зниження захворюваності внаслідок екологічних проблем, %</p> <p>Обсяг витрат, грн</p>	
	Впроваджені енергоефективні та енергозберігаючі заходи	<p>Проведені ремонтні роботи даху, грн</p> <p>Кількість об'єктів, де проведено ремонт, одиниць</p> <p>Зменшення тепловтрат, %</p> <p>Зменшення витрат на опалення, грн, %</p> <p>Збережено майно - бібліотечний фонд</p> <p>Наявність облаштованих приміщень для змістовного дозвілля, одиниць</p> <p>Встановлені гібридні сонячні електростанції, одиниць</p> <p>Наявність безперебійного водопостачання на випадок відключення електроенергії</p> <p>Кількість закладів освіти, забезпечених альтернативними джерелами енергопостачання, одиниць</p>	Носівська міська рада
	Розширено та облаштовано зони відпочинку і рекреації в громаді	<p>Покращення екологічного стану та умов для риболовлі, %</p> <p>Очищені прибережні зони, м²</p> <p>Кількість осіб, які взяли участь в толоках щодо очищення водойм і територій</p> <p>Очищено дно водойм, м²</p> <p>Кількість облаштованих паркових зон, зон відпочинку, зон активного відпочинку, рекреаційних зон відпочинку, сімейних парків з альтанками, зон барбекю, зон з вуличними тренажерами, одиниць</p> <p>Обсяг витрат, грн</p>	Носівська міська рада
4.1. Розбудоване, свідоме і дієве громадянське суспільство	Забезпечено умови підтримки ініціатив громадських організацій та активних мешканців	<p>Наявний Центр підтримки громадських ініціатив, облаштоване приміщення</p> <p>Кількість проведених заходів, тренінгів, воркшопів</p> <p>Кількість громадських ініціатив, яким надано супровід</p> <p>Кількість громадських ініціатив з питань екології і захисту довкілля</p> <p>Кількість поданих на фінансування проектних заявок</p> <p>Кількість мешканців, залучених до прийняття рішень, осіб</p> <p>Інформаційна кампанія, охоплено осіб</p> <p>Кількість партнерств за участі неурядових організацій, донорів, програм підтримки в громаді</p> <p>Обсяг витрат, грн</p>	Носівська міська рада
	Збільшено рівень спроможності молодіжного середовища в громаді	<p>Створено молодіжний простір, облаштоване приміщення</p> <p>Кількість проведених заходів</p> <p>Кількість залученої молоді, у тому числі чоловіків, жінок осіб</p> <p>Кількість молодіжних ініціатив</p> <p>Обсяг витрат, грн</p>	Носівська міська рада
	Підвищено рівень обізнаності громадян щодо своїх громадянських прав, свобод і обов'язків.	<p>Створено волонтерський центр, облаштоване приміщення</p> <p>Кількість громадських і волонтерських ініціатив/ заходів</p>	Носівська міська рада

	Збільшено рівень активної громадської участі та волонтерства	Кількість залучених мешканців Кількість активних громадян/ волонтерів/ волонтерських організацій Кількість виїзних акцій благодійної допомоги Кількість осіб з вразливих груп населення, охоплених гуманітарною та соціальною допомогою Кількість інформаційно-комунікаційних кампаній Створена карта місць добрих справ на сайті громади Відновлені та облаштовані об'єкти в результаті толок, одиниць Кількість згадок громадських ініціатив / заходів у соцмережах Кількість нагороджених активних учасників, осіб Кількість представників громадянського суспільства, залучених до прийняття рішень, осіб	
4.2. Ефективна взаємодія влади з громадськістю	Розбудована ефективна система діалогу влади з громадськістю	Наявні електронні сервіси на сайті громади, одиниць Наявна єдина система електронного документообороту Наявна система електронного голосування Наявна система електронних петицій Наявна онлайн трансляція засідань міської ради Вдосконалені інформаційні сервіси громади (чат-бот тощо) Розроблена програма інформатизації Придбане комп'ютерне обладнання Створена посада ІТ-спеціаліста Кількість представників ОМС, навчених основам діалогу з громадськістю, осіб Обсяг витрат, грн	Носівська міська рада
4.3 Відповідальне місцеве самоврядування	Підвищено рівень обізнаності працівників органів місцевого самоврядування щодо змісту та інструментів концепції "Належного врядування" ("Good governance")	Кількість проведених освітньо-комунікаційних заходів Кількість представників ОМС, що пройшли навчання, осіб	Носівська міська рада
	Удосконалено систему відкритості і підзвітності влади	Розроблені політики ОМС щодо прозорості, відкритих даних і підзвітності Розроблені критерії оцінки ефективності посадових осіб ОМС Розроблена антикорупційна програма громади Створена громадська рада Вдосконалені інструменти електронної демократії Обсяг витрат, грн	Носівська міська рада
4.4. Дієве міжмуніципальне та міжнародне співробітництво	Налагоджена і розширена співпраця з іншими містами і громадами України.	Кількість укладених меморандумів про співпрацю Кількість організованих заходів з налагодження партнерств Кількість заходів в інших громадах, у яких взяли участь представники Носівської громади Кількість представників інших громад, які відвідали заходи Носівської громади Кількість розроблених і поданих спільних проектних заявок Кількість стаді-візитів	Носівська міська рада
	Започатковане партнерство з іншими громадами Європи/ світу	Кількість укладених меморандумів про співпрацю Кількість організованих заходів з	Носівська міська рада

		налагодження партнерств Кількість заходів у закордонних громадах, у яких взяли участь представники Носівської громади Кількість представників закордонних громад, які відвідали заходи Носівської громади Кількість розроблених і поданих спільних проектних заявок Кількість закордонних стаді-візитів	
--	--	---	--

Моніторинг виконання Плану заходів з реалізації Стратегії буде здійснюватись також на основі відстеження визначених індикаторів щодо впровадження заходів в рамках виконання місцевих програм, включно індикаторів з метою виявлення наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення. У Таблиці 9.2. надано перелік цільових програм станом на 01.01.2025 року, які реалізуються у Носівській МТГ в рамках досягнення стратегічних та оперативних цілей Стратегії.

Таблиця 9.2. Перелік цільових програм, які реалізуються в Носівській МТГ у 2025 – 2027 роках за рахунок бюджету громади

№ п/п	Назва програм	Дата та номер документа, яким затверджено місцеву програму	Термін реалізації, роки
1	Програма розвитку земельних відносин та охорони земель Носівської міської ради на 2021-2025 роки	Рішення Носівської міської ради від 16.10.2020 № 34/73/VII, зі змінами від 19.11.2021 №13/16/VIII, 17.01.2025 №27/57/VIII, 18.07.2025р. № 39/65/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?page=2&id=32832&tp=7 https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?page=6&id=36699&tp=7 https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=41512&tp=7# https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=44049&tp=7	2021-2025
2	Програма охорони навколишнього природного середовища Носівської міської ради на 2021-2025 рр.	Рішення Носівської міської ради від 16.10.2020 № 35/73/VII, зі змінами від: 14.05.2021р №2/10/VIII, 19.11.2021 № 12/16/VIII, 19.05.2023 № 8/35/VIII, 15.12.2023р. №3/42/VIII, 14.06.2024р. №3/48/ VIII, https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=40596&tp=7# 18.07.2025р.№38/65/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=44049&tp=7# 14.11.2025р.№9/70/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=44508&tp=7#	2021-2025
3	Програма збереження архівних фондів та розвитку архівної справи комунальної установи «Трудовий архів» Носівської міської ради на 2021-2025 роки	Рішення Носівської міської ради від 19.03.2021р №3/7/VIII, https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?page=9&id=33987&tp=7 зі змінами від: 21.01.2022 №4/19/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?page=8&id=37078&tp=7 14.02.2025 №7/58/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?page=2&id=41615&tp=7	2021-2025

		14.11.2025 №7/70/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=44508&tp=7#	
4	Програма «Мистецька освіта Носівської територіальної громади на 2021-2025 роки»	Рішення Носівської міської ради від 19.03.2021р. № 207/7/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?page=9&id=33987&tp=7#	2021-2025
5	Програма розроблення містобудівної документації Носівської міської ради на 2022-2026 роки	Рішення Носівської міської ради від 16.07.2021р № 6/12/VIII, зі змінами від 16.06.2023 №44/36/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?page=7&id=35502&tp=7 https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=38857&tp=7	2022-2026
6	Програма підвищення ефективності роботи КП «Носівка-Комунальник» Носівської міської ради на 2023-2025 роки	Рішення Носівської міської ради від 18.11.2022р. № 5/28/VIII, зі змінами від 17.05.2024р. №24/47/ VIII, від 13.09.2024р. №18/52/ VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=40837&tp=7# зі змінами від 15.11.2024р. №50/55/ VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=41105&tp=7# від 24.06.2025р. №6/64/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=44028&tp=7 18.07.2025р. № 26/65/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=44049&tp=7# 14.11.2025р. № 48/70/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?page=2&id=44508&tp=7	2023-2025
7	Програма з будівництва, утримання та ремонту автомобільних доріг загального користування, у тому числі місцевого значення та вулиць і доріг комунальної власності Носівської територіальної громади на 2023-2025 роки	Рішення Носівської міської ради від 18.11.2022р. № 6/28/VIII, зі змінами від 17.05.2024р. №25/47/ VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?page=2&id=40471&tp=7 18.07.2025р. №21/65/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=44049&tp=7#	2023-2025
8	Програма інфекційного контролю та дотримання заходів із запобігання інфекціям, пов'язаним з наданням первинної медичної допомоги на 2023-2025 роки	Рішення Носівської міської ради від 20.01.2023р. № 13/31/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=38241&tp=7 зі змінами від 14.11.2025 р. № 5/70/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=44508&tp=7	2023-2025
9	Програма соціальної підтримки жителів Носівської територіальної громади на 2023 – 2025 роки	Рішення Носівської міської ради від 17.02.2023р. № 7/32/VIII, зі змінами від 18.08.2023 №8/38/VIII, від 16.02.2024 №9/44/VIII, від 12.04.2024р. №6/46/VIII, від 16..09.2024р. №6/46/VIII, https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=40837&tp=7# 12.09.2025р. № 8/68/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=44301&tp=7#	2023-2025
10	Комплексна програма соціальної підтримки Захисників та Захисниць України і членів їх сімей Носівської міської територіальної громади на 2023-2025 роки	Рішення Носівської міської ради від 16.06.2023р. №5/36/VIII, зі змінами від 16.02.2024 №9/44/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=39891&tp=7#	2023-2025

11	Програма забезпечення пожежної безпеки на території Носівської територіальної громади на 2024-2026 роки	Рішення Носівської міської ради від 18.08.2023р. № 14/38/VIII, зі змінами від : 13.09.2024р. № 62/52/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=40837&tp=7# 16.05.2025р. № 39/62/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?page=2&id=42272&tp=7#	2024-2026
12	Програма національно-патріотичного виховання на 2024-2027 роки	Рішення Носівської міської ради від 18.08.2023р. № 16/38/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?page=2&id=39032&tp=7#	2024-2027
13	Програма «Молодь Носівщини» на 2024-2027 роки	Рішення міської ради від 18.08.2023р. № 18/38/VIII, зі змінами від 17.05.2024р. №17/47/ VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=40471&tp=7#	2024-2027
14	Програма розвитку фізичної культури та спорту на 2024-2027 роки	Рішення Носівської міської ради від 18.08.2023р. № 18/38/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?page=2&id=39032&tp=7#	2024-2027
15	Програма компенсації витрат на надання послуг зв'язку пільговим категоріям громадян на 2024-2026 роки	Рішення Носівської міської ради від 15.09.2023р. № 5/39/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=39151&tp=7#	2024-2026
16	Програма попередження дитячої безпритульності та бездоглядності, розвитку сімейних форм виховання дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, в Носівській міській територіальній громаді на 2024-2026 роки	Рішення Носівської міської ради від 15.09.2023р. № 12/39/VIII,зі змінами від 12.04.2024р. №7/46/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?page=2&id=40313&tp=7# 17.10.2025р. № 6/69/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=44376&tp=7#	2024-2026
17	Програма «Шкільний автобус» на 2024-2026 роки	Рішення Носівської міської ради від 15.09.2023р. № 14/39/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=39151&tp=7#	2024-2026
18	Програма «місцевих стимулів» для медичних працівників закладів охорони здоров'я – комунальних некомерційних підприємств Носівської міської ради на 2024 – 2026 роки	Рішення Носівської міської ради від 15.09.2023р. № 37/39/VIII, https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?page=2&id=39151&tp=7# зі змінами від: 15.03.2024р. № 4/45/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?page=2&id=39953&tp=7# № 8/58/VIII 14.02.2025р https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=41615&tp=7#	2024-2026
19	Програма регулювання чисельності безпритульних тварин гуманними методами на території Носівської територіальної громади на 2024-2026 роки	Рішення Носівської міської ради від 15.12.2023р. №7/42/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?page=2&id=39647&tp=7# 18.07.2025р № 20/65/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=44049&tp=7#	2024-2026
20	Програма економічного і соціального розвитку Носівської міської територіальної громади на період 2024-2027 роки	Рішення Носівської міської ради від 15.12.2023р. №9/42/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?page=1&id=39647&tp=7#	2024-2027

21	Комплексна програма підтримки сім'ї, запобігання домашньому насильству, забезпечення рівних прав і можливостей жінок та чоловіків, та попередження торгівлі людьми на 2024-2026 роки	Рішення Носівської міської ради від 15.03.2024 р. № 7/45/ VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=39953&tp=7	2024-2026
22	Програма для кривдників на території Носівської міської територіальної громади на 2024-2026 роки	Рішення Носівської міської ради від 15.03.2024 р. №8/45/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?page=2&id=39953&tp=7	2024-2026
23	Програма розвитку міжнародного співробітництва Носівської міської територіальної громади на 2024-2027 роки	Рішення Носівської міської ради від 17.05.2024р. №19/47/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=40471&tp=7# зі змінами від 16.05.2025р. №11/62/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=42272&tp=7#	2024-2027
24	Програма організації харчування в закладах освіти Носівської міської ради на 2025 рік	Рішення Носівської міської ради від 12.07.2024р. №23/50/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=40671&tp=7 зі змінами від 15.11.2024р. № 16/55/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=41105&tp=7#	2025
25	Програма компенсації педагогічним працівникам вартості проїзду до закладів освіти та у зворотному напрямку на 2025 рік	Рішення Носівської міської ради від 12.07.2024р. №24/50/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=40671&tp=7# зі змінами від 17.10.2025р. № 42/69/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=44376&tp=7#	2025
26	Програма підтримки індивідуального житлового будівництва «Власний дім» на території Носівської територіальної громади на 2025-2027 роки	Рішення Носівської міської ради від 12.07.2024р. №25/50/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=40671&tp=7#	2025-2027
27	Програма цивільного захисту на території Носівської територіальної громади на 2025-2027 роки	Рішення Носівської міської ради від 12.07.2024 р. №26/50/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=40671&tp=7# зі змінами від 17.10.2025р. № 39/69/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=44376&tp=7#	2025-2027
28	Програма надання підтримки евакуйованим особам у 2025 році на період дії воєнного стану в Україні	Рішення Носівської міської ради від 12.07.2024 р. №28/50/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=40671&tp=7#	2025
29	Програма компенсації вартості перевезень окремих пільгових категорій громадян автомобільним транспортом на автобусних маршрутах загального користування на 2025 рік.	Рішення Носівської міської ради від 12.07.2024р. №29/50/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=40671&tp=7#	2025
30	Місцевий (муніципальний) енергетичний план Носівської міської територіальної громади	Рішення Носівської міської ради від 16.08.2024 р. №3/51/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?page=1&id=40744&tp=7	2024-2030
31	Програма підтримки обдарованих дітей та молоді Носівської міської територіальної громади на 2025 рік	Рішення Носівської міської ради від 16.08.2024 р. №6/51/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=40744&tp=7#	2025

		зі змінами від: 14.03.2025р.№ 12/60/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?page=2&id=41952&tp=7#	
32	Програма забезпечення проведення мобілізаційних заходів, приписки до призовної дільниці та призову на строкову військову службу на 2025-2027 роки	Рішення Носівської міської ради від 13.09.2024 р. №8/52/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=40837&tp=7 зі змінами від: 18.07.2025р.№19/65/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=44049&tp=7# 17.10.2025р.№38/69/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=44376&tp=7	2025-2027
33	Програма висвітлення діяльності Носівської міської ради у медіа (засобах масової інформації) на 2025-2027 роки	Рішення Носівської міської ради від 13.09.2024 р. №9/52/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=40837&tp=7#	2025-2027
34	Програма фінансового забезпечення представницьких витрат та інших видатків, пов'язаних з діяльністю Носівської міської ради на 2025-2027 роки	Рішення Носівської міської ради від 13.09.2024р. №10/52/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=40837&tp=7#	2025-2027
35	Програма підтримки Збройних Сил України на 2025 рік	Рішення Носівської міської ради від 13.09.2024р. №11/52/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=40837&tp=7# зі змінами від: 17.01.2025р. №4/57/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=41512&tp=7 14.03.2025р.№ 11/60/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?page=2&id=41952&tp=7# 11.04.2025р.№ 9/61/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?page=2&id=42176&tp=7# 16.05.2025р.№ 40/62/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?page=2&id=42272&tp=7# 13.06.2025р.№ 3/63/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?page=2&id=43960&tp=7# 15.08.2025 № 10/66/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?page=2&id=44242&tp=7 12.09.2025р. № 53/68/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?page=3&id=44301&tp=7	2025
36	Комплексна програма підтримки ветеранів війни та військовослужбовців, членів їх сімей, та деяких інших категорій осіб в Носівській міській територіальній громаді на 2025-2027 роки	Рішення Носівської міської ради від 13.09.2024р. №13/52/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=40837&tp=7# зі змінами від 18.07.2025 №15/65/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?page=3&id=44049&tp=7 17.10.2025 №4/69/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=44376&tp=7#	2025-2027
37	Програма підтримки жителів	Рішення Носівської міської ради від	2025-2027

	Носівської міської територіальної громади на 2025–2027 роки	13.09.2024р. №14/52/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=40837&tp=7# зі змінами від 14.02.2025р.№ 32/59/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=41615&tp=7#	
38	Програма виплати компенсації фізичним особам, які надають соціальні послуги з догляду на непрофесійній основі, на 2025-2027 роки	Рішення Носівської міської ради від 13.09.2024р. №15/52/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=40837&tp=7# зі змінами від 14.03.2025р.№ 10/60/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?page=2&id=41952&tp=7	2025-2027
39	Програма управління майном комунальної власності Носівської міської територіальної громади на 2025-2027 роки	Рішення Носівської міської ради від 13.09.2024р. №19/52/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=40837&tp=7# зі змінами від: 16.05.2025р.№ 38/62/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?page=2&id=42272&tp=7 18.07.2025р.№ 24/65/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=44049&tp=7# 14.11.2025р. № 11/70/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=44508&tp=7#	2025-2027
40	Програма благоустрою території населених пунктів Носівської територіальної громади на 2025-2027 роки	Рішення Носівської міської ради від 13.09.2024р. №20/52/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=40837&tp=7# зі змінами від: 11.04.2025р.№ 12/61/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?page=2&id=42176&tp=7 16.05.2025р.№ 20/62/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=42272&tp=7# 18.07.2025р.№ 23/65/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=44049&tp=7 17.10.2025р.№ 10/69/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=44376&tp=7# 14.11.2025р.№ 10/70/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=44508&tp=7#	2025-2027
41	Програма «Забезпечення державної безпеки на території Носівської міської територіальної громади та матеріально-технічного забезпечення Управління Служби безпеки України в Чернігівській області (Ніжинського міжрайонного відділу) на 2024-2025 роки»	Рішення Носівської міської ради від 13.09.2024р. № 65/52/VIII, зі змінами від 15.11.2024р.№ 11/55/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?page=2&id=41105&tp=7#	2024-2025
42	Комплексна програма розвитку та фінансової підтримки закладів охорони здоров'я – комунальних некомерційних підприємств Носівської міської ради на 2025-2027 роки	Рішення Носівської міської ради від 13.09.2024р. № 6/52/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=40837&tp=7# зі змінами від: 15.11.2024р.№ 44/55/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=40837&tp=7#	2025-2027

		page=2&id=41105&tp=7# 17.01.2025р.№5/57/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=41512&tp=7# 14.02.2025р.№9/58/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=41615&tp=7# 16.05.2025р.№6/62/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=42272&tp=7# 13.06.2025р.№11/63/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?page=2&id=43960&tp=7# 18.07.2025р.№57/65/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?page=2&id=44049&tp=7# 12.09.2025р.№7/68/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=44301&tp=7# 17.10.2025р.№3/69/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=44376&tp=7# 14.11.2025р. № 6/70/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=44508&tp=7#	
43	Цільова програма «Турбота» Носівської міської територіальної громади на 2025-2027 роки	Рішення Носівської міської ради від 18.10.2024р. № 10/53/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=40994&tp=7#	2025-2027
44	Програма фінансової підтримки діяльності Громадської організації «Федерація футболу Носівської громади» на 2025-2027 роки	Рішення Носівської міської ради від 18.10.2024р. № 8/53/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?page=2&id=40994&tp=7#	2025-2027
45	Програма фінансової підтримки діяльності Громадської організації «Носівська районна організація фізкультурно-спортивного товариства «Колос» агропромислового комплексу України» на 2025 рік	Рішення Носівської міської ради від 18.10.2024р. № 7/53/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?page=2&id=40994&tp=7#	2025
46	План дій сталого енергетичного розвитку та клімату Носівської міської територіальної громади	Рішення Носівської міської ради від 15.11.2024 р. №6/55 /VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=41105&tp=7#	2025-2030
47	Комплексну програму діяльності Організації ветеранів Носівської територіальної громади на 2025 рік	Рішення Носівської міської ради від 15.11.2024р. № 14/55/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?page=2&id=41105&tp=7#	2025
48	Програма «Поховання військовослужбовців, які загинули (померли) під час проходження військової служби, осіб, які померли внаслідок воєнних дій, внутрішньо переміщених осіб, невідомих та безрідних осіб, на 2025 рік»	Рішення Носівської міської ради від 15.11.2024р. № 19/55/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?page=2&id=41105&tp=7# зі змінами від: 18.07.2025р. № 29/66/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=44242&tp=7# 14.11.2025р. № 8/70/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=44508&tp=7#	2025
49	Програма відшкодування різниці в	Рішення Носівської міської ради від	2025

	тарифах на послуги з централізованого водовідведення для населення по Носівській територіальній громаді на 2025 рік	20.12.2024р. №11/56/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?page=2&id=41248&tp=7# зі змінами від 18.07.2025р. № 36/65/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=44049&tp=7#	
50	Програма організації робіт для осіб, на яких судом накладено адміністративне стягнення у вигляді виконання суспільно корисних робіт, на 2025-2027 роки	Рішення Носівської міської ради від 20.12.2024р № 18/56/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=41248&tp=7# зі змінами від 18.07.2025р. № 25/65/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=44049&tp=7#	2025-2027
51	Комплексна програма взаємодії Носівської міської ради з відділенням поліції № 4 (м. Носівка) Ніжинського районного управління поліції ГУНП в Чернігівській області по впровадженню системи «CUSTODY RECORDS» на 2024-2025 роки	Рішення Носівської міської ради від 20.12.2024р № 15/56/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?page=2&id=41248&tp=7#	2024-2025
52	Програма «Поліцейський офіцер громади» Носівської міської територіальної громади на 2025-2027 роки	Рішення Носівської міської ради від 20.12.2024р № 14/56/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?page=2&id=41248&tp=7# зі змінами від 14.02.2025р № 11/58/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=41615&tp=7#	2025-2027
53	Програма сприяння функціонуванню української мови як державної в Носівській міській територіальній громаді на 2025-2028 роки	Рішення Носівської міської ради від 20.12.2024р № 13/56/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?page=2&id=41248&tp=7#	2025-2028
54	Програма «Безпечна громада на 2025-2027 роки»	Рішення Носівської міської ради від 17.01.2025р № 3/57/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=41512&tp=7#	2025-2027
55	Програма для постраждалих осіб від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі на 2025-2027 роки	Рішення Носівської міської ради від 17.01.2025р № 6/57/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=41512&tp=7#	2025-2027
56	Програма організації громадських робіт на території Носівської міської територіальної громади у 2025 році	Рішення Носівської міської ради від 17.01.2025р № 10/57/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=41512&tp=7# 18.07.2025р № 22/65/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=44049&tp=7#	2025
57	Програма «Профілактика правопорушень на 2025 рік»	Рішення Носівської міської ради від 14.02.2025р № 12/58/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=41615&tp=7#	2025
58	Програма покращення матеріально-технічного забезпечення 22 ДПРЧ (м.Носівка) 4 державного пожежно-рятувального загону Головного управління Державної служби України з надзвичайних ситуацій у Чернігівській області на 2025 рік	Рішення Носівської міської ради від 14.03.2025р № 13/60/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?page=2&id=41952&tp=7#	2025
59	Програма надання підтримки евакуйованим особам у 2026 році на	Рішення Носівської міської ради від 16.05.2025р № 7/62/VIII	2026

	період дії воєнного стану в Україні	https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=42272&tp=7	
60	Програма компенсації вартості перевезень окремих пільгових категорій громадян автомобільним транспортом на автобусних маршрутах загального користування на 2026 рік	Рішення Носівської міської ради від 16.05.2025р № 8/62/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=42272&tp=7	2026
61	Програма компенсації вартості пільгових перевезень окремих категорій громадян на залізничному транспорті приміського сполучення на 2026 рік	Рішення Носівської міської ради від 16.05.2025р № 9/62/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=42272&tp=7	2026
62	Програма інфекційного контролю та дотримання заходів із запобігання інфекціям, пов'язаним з наданням первинної медичної допомоги на 2026-2028 роки	Рішення Носівської міської ради від 16.05.2025р № 10/62/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=42272&tp=7	2026-2028
63	Програма організації харчування в закладах освіти Носівської міської ради на 2026 рік	Рішення Носівської міської ради від 13.06.2025р № 7/63/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?page=2&id=43960&tp=7#	2026
64	Програма компенсації педагогічним працівникам вартості проїзду до закладів загальної середньої освіти Носівської міської ради, які розташовані в сільській місцевості, та у зворотному напрямку на 2026 рік	Рішення Носівської міської ради від 13.06.2025р № 8/63/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?page=2&id=43960&tp=7# зі змінами від 17.10.2025р. № 43/69/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=44376&tp=7#	2026
65	Програма матеріально-технічної та фінансової підтримки базової підготовки мешканців Носівської міської територіальної громади до національного спротиву на 2025-2026 роки	Рішення Носівської міської ради від 13.06.2025р № 36/63/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?page=2&id=43960&tp=7#	2025-2026
66	Програма енергозбереження та енергоефективності Носівської міської територіальної громади на період 2025 - 2027 років	Рішення Носівської міської ради від 18.07.2025р № 18/65/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?id=44049&tp=7#	2025-2027
67	Програма розвитку земельних відносин та охорони земель Носівської міської ради на 2026-2030 роки	Рішення Носівської міської ради від 18.07.2025р № 55/65/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?page=2&id=44049&tp=7#	2026-2030
68	Програма охорони навколишнього природного середовища Носівської міської ради на 2026-2030 роки	Рішення Носівської міської ради від 18.07.2025р № 56/65/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?page=2&id=44049&tp=7#	2026-2030
69	Комплексна програма діяльності Організації ветеранів Носівської територіальної громади на 2026 рік	Рішення Носівської міської ради від 18.07.2025р № 58/65/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?page=2&id=44049&tp=7#	2026
70	Програма «Поховання військовослужбовців, які загинули (померли) під час проходження військової служби, осіб, які померли внаслідок воєнних дій, внутрішньо переміщених осіб, невідомих та безрідних осіб, на 2026 рік»	Рішення Носівської міської ради від 18.07.2025р № 59/65/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?page=2&id=44049&tp=7#	2026
71	Програма підтримки обдарованих дітей та молоді Носівської міської територіальної громади на 2026 рік	Рішення Носівської міської ради від 18.07.2025р № 60/65/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?page=2&id=44049&tp=7#	2026

72	Програма з будівництва, утримання та ремонту автомобільних доріг загального користування, у тому числі місцевого значення та вулиць і доріг комунальної власності Носівської територіальної громади на 2026-2028 роки	Рішення Носівської міської ради від 18.07.2025р № 61/65/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?page=2&id=44049&tp=7#	2026-2028
73	Програма фінансової підтримки діяльності Громадської організації «Носівська районна організація фізкультурно-спортивного товариства «Колос» агропромислового комплексу України» на 2026 рік	Рішення Носівської міської ради від 18.07.2025р № 62/65/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?page=2&id=44049&tp=7#	2026
74	Програма збереження архівних фондів та розвитку архівної справи Комунальної установи «Трудовий архів» Носівської міської ради на 2026-2028 роки	Рішення Носівської міської ради від 18.07.2025р № 63/65/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?page=2&id=44049&tp=7#	2026-2028
75	Програма фінансової підтримки на покращення матеріально-технічного стану офіцерів-рятувальників, які дислокуються на території Носівської міської територіальної громади Ніжинського району на 2025 рік	Рішення Носівської міської ради від 17.10.2025р № 7/69/VIII https://nosgromada.cg.gov.ua/index.php?page=2&id=44376&tp=7#	2025

Місцеві галузеві програми охоплюють різні сфери життєдіяльності територіальної громади – місцеве самоврядування, освіта, охорона здоров'я, фізичний і духовний розвиток, соціальний захист, розвиток громадських активностей, міжнародне співробітництво та ін. Водночас у громади немає програми поводження з ТПВ, а також сприяння зайнятості та економічної активності в громаді, які названі серед ключових проблем. Ці місцеві програми передбачається ухвалити в ході реалізації Стратегії.

3. Кількісні та якісні показники, одиниці їх вимірювання та цільові значення таких показників для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення. Оцінка ймовірних наслідків для довкілля від реалізації Стратегії вказує на те, що її реалізація позитивно вплине на стан атмосферного повітря, водних об'єктів, ситуацію з відходами, земельні ресурси, біорізноманіття, здоров'я населення, збереження об'єктів природно заповідного фонду, Смарагдової мережі, а також об'єктів культурної спадщини.

Вплив виконання Стратегії та Плану заходів на довкілля, у тому числі на здоров'я населення, може бути виявлений в результаті моніторингу реалізації проектів та заходів, які матимуть прямі наслідки на стан навколишнього середовища, умови життєдіяльності та здоров'я населення. Тому в якості екологічних індикаторів необхідно використовувати екологічні індикатори та індикатори здоров'я населення, кількість та сутність яких може бути розширена для врахування окремих проектів та заходів.

Перелік показників (індикаторів) для здійснення моніторингу наслідків виконання Стратегії та Плану заходів, у т. ч. для довкілля та здоров'я населення, в рамках організаційних заходів наведено в таблиці 9.3.

Таблиця 9.3. Показники (індикатори) моніторингу наслідків виконання Стратегії розвитку Носівської міської територіальної громади до 2027 року та Плану заходів на 2024-2027 роки з реалізації Стратегії, у рамках організаційних заходів*

Компоненти докiлля	Основні індикатори	Одиниця вимiрювання	Орієнтовні значення, од
Атмосферне повітря	Кількість впроваджених заходів з енергозбереження у комунальній сфері	Одиниць	щонайменше одиниць на рік та загалом до 2027 року
	Кількість встановлених джерел відновлювальної енергії	Одиниць	щонайменше одиниць на рік та загалом до 2027 року
	Населені пункти з відремонтованими та відновленими дорогами	Одиниць	щонайменше одиниць на рік та загалом до 2027 року
	Скорочення шкідливих викидів	%	% на рік та загалом до 2027 року
	Поліпшення якості повітря відповідно до санітарних норм	%	% на рік та загалом до 2027 року
	Покращення якості повітря відповідно до екологічних норм	%	% на рік та загалом до 2027 року
	Зменшення біологічного споживання кисню,	%	% на рік та загалом до 2027 року
Водні ресурси	Зменшення втрати води	м3, %	м3 на рік, % на рік та загалом до 2027 року
	Покращення фізико-хімічних показників води	%	% на рік та загалом до 2027 року
	Кількість ревіталізованих та очищених водоймищ	Одиниць	щонайменше одиниць на рік та загалом до 2027 року
	Очищено дно водойм	м2	м2 на рік та загалом до 2027 року
	Очищені прибережні зони	м2	м2 на рік та загалом до 2027 року
	Кількість населення, яке має доступ до якісної води	Тис. осіб	Тис.осіб на рік та загалом до 2027 року
	Довжина реконструйованих мереж водопостачання та водовідведення	км	км на рік та загалом до 2027 року
	Розумне використання води в с/г (крапельне зрошення), кількість суб'єктів	Одиниць	щонайменше одиниць на рік та загалом до 2027 року
	Покращення гідрологічного режиму	%	% на рік та загалом до 2027 року
	Зменшення загрози повеней	%	% на рік та загалом до 2027 року
	Кількість осіб, які взяли участь в толоках щодо очищення водойм і територій	Осіб	щонайменше (осіб на рік)

Відходи	Кількість проведених заходів з очищення території громади від стихійних сміттєзвалищ	Одиниць	щонайменше одиниць на рік та загалом до 2027 року
	Збудовані сміттесортувальна і компостувальна станції	Одиниць	щонайменше одиниць на рік та загалом до 2027 року
	Кількість населених пунктів, охоплених системою збору та вивезення сміття	Одиниць	щонайменше одиниць на рік та загалом до 2027 року
	Збудовані очисні споруди, об'єктів	Одиниць	щонайменше одиниць на рік та загалом до 2027 року
	Розроблені правила дотримання екологічних вимог щодо спалення опалого листя	Наявність	+
	Проведена інформаційна кампанія щодо поводження з опалим листям (кількість охоплених осіб)	Одиниць	щонайменше одиниць на рік та загалом до 2027 року
Земельні ресурси	Наявність у комплексному плану просторового розвитку території громади питань управління земельними ресурсами	+/-	+
	Наявність деградованих земель	+/-	-
	Збережено лісів	га, %	га на рік, % на рік та загалом до 2027 року
	Нові насадження лісів	га	га на рік та загалом до 2027 року
	Відновлено лісосмуг	га	га на рік та загалом до 2027 року
	Покращення стану ґрунту	%	% на рік та загалом до 2027 року
	Вироблено органічних добрив	тон	тог на рік та загалом до 2027 року
Природно-заповідний фонд	Кількість об'єктів природно-заповідного фонду	Одиниць	одиниць на рік та загалом до 2027 року
	Площа територій природно-заповідного фонду, національної екологічної мережі.	га	га на рік та загалом до 2027 року
	Площа територій національної екологічної мережі	га	га на рік та загалом до 2027 року
Клімат	Зменшення викиду парникових газів	+/-	+
Біорізноманіття	Кількість проведених природоохоронних та інформаційних заходів, спрямованих на збереження біорізноманіття у громаді	Одиниць	щонайменше одиниць на рік та загалом до 2027 року
Культурна спадщина	Каталог об'єктів історико- культурної спадщини	Наявність	+
	Кількість охоронних документів	Одиниць	щонайменше одиниць на рік та загалом до 2027 року
	Кількість відновлених об'єктів історико-культурної спадщини	Одиниць	щонайменше одиниць на рік та загалом до 2027 року

	Кількість проведених інформаційно-комунікаційних заходів з питань культурної спадщини	Одиниць	щонайменше одиниць на рік та загалом до 2027 року
Населення та інфраструктура	Комплексний план просторового розвитку громади	Наявність	+
	Кількість населених пунктів, для яких розроблено містобудівну документацію	Одиниць	щонайменше одиниць на рік та загалом до 2027 року
	Кількість реконструйованих об'єктів теплопостачання	Одиниць	щонайменше одиниць на рік та загалом до 2027 року
	Зменшення втрат теплової енергії	%	% на рік та загалом до 2027 року
	Рівень задоволеності мешканців громади та її гостей станом наявних об'єктів інфраструктури	Бали за 5-бальною шкалою	щонайменше 4
	Кількість об'єктів туристичної інфраструктури, що відповідають санітарним вимогам та екологічним нормам	Одиниць	щонайменше одиниць на рік та загалом до 2027 року
	Протяжність відремонтованого/ відновленого дорожнього полотна	Км	км на рік та загалом до 2027 року
	Кількість населених пунктів, охоплених пожежною охороною	Одиниць	щонайменше одиниць на рік та загалом до 2027 року
Екологічне управління	Рівень екологічної культури мешканців	Бали за 5- бальною шкалою	щонайменше 4
	Кількість проведених екологічних акцій щодо благоустрою та озеленення	Одиниць	щонайменше одиниць на рік та загалом до 2027 року
	Кількість проведених консультаційних та інформаційно-комунікаційних заходів з покращення екологічного стану громади в рамках заходів з підтримки бізнесу, жіночого підприємництва та аграрного сектору	Одиниць	щонайменше одиниць на рік та загалом до 2027 року
	Кількість осіб, які взяли участь у консультаційних та інформаційно-комунікаційних заходах з покращення екологічного стану громади в рамках заходів з підтримки бізнесу, жіночого підприємництва та аграрного сектору	Осіб	щонайменше (осіб на рік)
	Кількість впроваджених нових еко технологій та обладнання для переробки с/г сировини з урахуванням впливу	Одиниць	щонайменше одиниць на рік та загалом до 2027 року
	Кількість громадських ініціатив з питань екології і захисту довкілля	Одиниць	щонайменше одиниць на рік та загалом до 2027 року
Здоров'я населення	Відповідність санітарним нормам закладів освіти	Кількість закладів, одиниць	щонайменше одиниць на рік та загалом до 2027 року

Кількість закладів, де покращено умови медичного обслуговування	Одиниць	щонайменше одиниць на рік та загалом до 2027 року
Кількість осіб, які мають доступ до медичних послуг	Осіб	щонайменше (осіб на рік)
Кількість актуалізованих медичних послуг	Одиниць	щонайменше одиниць на рік та загалом до 2027 року
Кількість відвідувань «Мобільної клініки»	Одиниць	щонайменше одиниць на рік та загалом до 2027 року
Виявлено небезпечних хвороб на ранній стадії, осіб	Осіб	щонайменше (осіб на рік)
Рівень захворюваності на інфекційні та неінфекційні хвороби	Осіб, %	щонайменше (осіб на рік), % на рік та загалом до 2027 року
Рівень колективного імунітету (охоплення щепленням)	Осіб	щонайменше (осіб на рік)
Кількість інформаційно-комунікаційних заходів щодо профілактики захворювань	Одиниць	щонайменше одиниць на рік та загалом до 2027 року
Кількість облаштованих закладів, просторів, зон для розвитку рухової активності та фізичної культури населення	Одиниць	щонайменше одиниць на рік та загалом до 2027 року
Кількість проведених навчальних заходів з підвищення обізнаності про активний і здоровий спосіб життя одиниць	Одиниць	щонайменше одиниць на рік та загалом до 2027 року
Кількість осіб, що пройшли навчання з підвищення обізнаності про активний і здоровий спосіб життя одиниць	Осіб	щонайменше (осіб на рік)
Зменшення кількості ДТП, травматичності	Одиниць	щонайменше одиниць на рік та загалом до 2027 року
Кількість облаштованих безбар'єрних просторів/ зон	Одиниць	щонайменше одиниць на рік та загалом до 2027 року
Кількість закладів освіти з інклюзивним і безбар'єрним простором	Одиниць	щонайменше одиниць на рік та загалом до 2027 року
Кількість осіб, що мають доступ до безбар'єрних просторів/ зон, у тому числі ветеранів	Осіб	щонайменше (осіб на рік)
Зниження захворюваності внаслідок екологічних проблем	%	Відсоток захворюваності на рік та загалом до 2027 року

* Кількість екологічних індикаторів можна розширити шляхом використання таких індикаторів, для яких є моніторингові дані.

4. Методи визначення кожного із показників, які дають змогу швидко та без надлишкових витрат їх вимірювати. Під час реалізації Стратегії та Плану заходів будуть відстежуватись екологічні загрози для довкілля шляхом спостережень та збору наявних статистичних та звітних даних про стан довкілля, про наслідки для довкілля та здоров'я населення, які виникли за результатом реалізації передбачених у Плані заходів проєктів та заходів місцевих програм розвитку, скерованих на досягнення стратегічних цілей та бачення Стратегії. Отримані показники будуть проаналізовані та об'єктивно оцінені шляхом порівняння наявних значень з нормативними значеннями, що встановлені нормативно-правовими актів.

5. Періодичність вимірювання показників, проведення їх аналізу та співставлення із цільовими значеннями. Відповідно до статті 17 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» моніторинг наслідків виконання документа державного планування, у тому числі для здоров'я населення, оприлюднюється один раз на рік органом місцевого самоврядування на своєму офіційному веб-сайті у мережі Інтернет, вносить до Єдиного реєстру стратегічної екологічної оцінки, та у разі виявлення не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку негативних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, вживає заходів для їх усунення. Відтак вимірювання показників, проведення їх аналізу та співставлення із цільовими значеннями буде здійснюватися не рідше одного разу на рік.

За результатами щорічного моніторингу кількість індикаторів може бути розширено шляхом включення до моніторингу додаткових показників відповідно до умов реалізації Стратегії та Плану заходів.

Здійснення моніторингу впливів виконання документа державного планування на довкілля, у тому числі на здоров'я населення, за визначеними показниками з веденням щорічної звітності дозволить своєчасно виявляти недоліки і порушення, що негативно впливають на комфортність проживання населення, і обґрунтувати необхідні заходи по їх усуненню.

6. Засоби і способи виявлення наявності або відсутності наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, з урахуванням можливості виявлення негативних наслідків виконання документа державного планування, не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку, включають:

- порівняння очікуваних і фактичних наслідків, що дозволяє отримати інформацію про вплив реалізації документа державного планування на довкілля, в т. ч. здоров'я населення;
- отримання інформації, яка може бути використана для удосконалення майбутніх оцінок (моніторинг як інструмент контролю якості СЕО);
- перевірка дотримання екологічних норм, встановлених відповідними органами влади;
- відстеження процесу виконання документа державного планування відповідно до ухвалених в ньому цілей та завдань, включаючи передбачені заходи із запобігання, скорочення або пом'якшення несприятливих наслідків для довкілля, в т. ч. здоров'я населення.

У разі виявлення систематичних відхилень від гігієнічних нормативів складових довкілля необхідно здійснювати аналіз захворюваності населення громади з метою виявлення негативного впливу факторів навколишнього середовища на здоров'я населення, використовуючи в тому числі статистичні дані.

Моніторинг впровадження Стратегії організується на основі визначеної в громаді моделі управління, оновлення та моніторингу виконання Стратегії.

Координацію роботи з виконання та реалізації Стратегії розвитку громади здійснює **відділ економічного розвитку та регуляторної діяльності**, який здійснює збір інформації про стан виконання стратегії від відповідальних осіб структурних підрозділів виконавчого апарату міської ради та комунальних установ і підприємств громади, систематизує і аналізує отриману інформацію та подає матеріали на розгляд робочої групи, а в подальшому на розгляд сесії міської ради.

Моніторинг та оцінювання якості реалізації Стратегії, ступінь досягнення її цілей і завдань, оперативне управління у процесі впровадження Стратегії та виконання Плану заходів забезпечує постійно діючий консультативно-дорадчий орган – **Робоча група з управління, оновлення та моніторингу виконання Стратегії** (далі – Робоча група), яку утворює та затверджує її склад Голова територіальної громади своїм розпорядженням. Робоча група, окрім інших функцій, **організує моніторинг у процесі впровадження Стратегії з метою виявлення наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, які можуть виникати при виконанні Плану заходів**. До складу Робочої групи входять представники різних стейкхолдерів: відповідальні особи структурних підрозділів виконавчого апарату міської ради та комунальних установ і підприємств громади, представники старостинських округів, комунальних установ і підприємств, місцевого бізнесу, місцевих громадських організацій та активістів, а також представників окремих груп населення громади (молоді, пенсіонерів тощо), у тому числі ті, які брали участь у розробці Стратегії. Очолює Робочу групу Голова територіальної громади. За організацію роботи Робочої групи, узагальнення та формування звітів про результати проведення моніторингу реалізації Стратегії, про результати проведення моніторингу Плану заходів з реалізації Стратегії, а також формування пропозицій щодо внесення змін (актуалізації) Стратегії відповідає **Секретар Робочої групи**.

Моніторинг Стратегії здійснюється щороку, зокрема шляхом порівняння базових та фактичних значень показників, та відображається у звітах, які оприлюднюються на офіційному вебсайті Носівської міської ради. Моніторинг Плану заходів відбувається двічі на рік (станом на перше січня звітного року) на основі відстеження зазначених у Таблиці 9.1. індикаторів оцінки результативності. Моніторинг є сукупністю заходів із обліку, збору, аналізу та узагальнення інформації про стан реалізації Стратегії і Плану заходів. Результати моніторингу є основою для висновків про необхідність внесення змін (оновлення) Стратегії та Плану заходів.

Звіт про результати проведення моніторингу реалізації Стратегії включає узагальнену таблицю у формі згідно з додатком 12 до Методичних рекомендацій щодо порядку розроблення, затвердження, реалізації, проведення моніторингу та оцінювання реалізації стратегії розвитку територіальних громад, затверджених наказом Міністерства розвитку громад та територій України від 21.12.2022 № 26534, та висновки у вигляді аналітичної довідки.

Проект Звіту про результати проведення моніторингу реалізації Стратегії має бути представлений для громадського обговорення. **Громадські слухання** покликані забезпечити: (1) публічність і прозорість результатів реалізації Стратегії та пропозицій щодо її оновлення; (2) підзвітність влади перед громадянами; (3) діалог між владою, бізнесом і громадськістю у процесі реалізації та оновлення Стратегії. Результати громадських слухань (висновки, зауваження, оцінки, пропозиції) мають бути оформлені протоколом та враховані міською радою при затвердженні звіту про моніторинг.

Звіти про моніторинг подаються в термін не пізніше двох місяців після закінчення звітного періоду на розгляд сесії Носівської міської ради, а також оприлюднюються на офіційному вебсайті міської ради.

Результати моніторингу впливу на довкілля, у тому числі на здоров'я населення оприлюднюються на офіційному веб-сайті територіальної громади та вносяться до Єдиного реєстру стратегічної екологічної оцінки один раз на рік протягом строку дії Стратегії та через рік після закінчення такого строку, та у разі виявлення не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку негативних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, вживаються заходи для їх усунення, а також вживаються заходи для їх усунення шляхом розгляду пропозицій щодо внесення змін до Стратегії та Плану заходів для запобігання подібним негативним наслідкам у майбутньому. У разі внесення зміни до Стратегії та Плану заходів вони підлягають стратегічній екологічній оцінці.

Х. ОПИС ЙМОВІРНИХ ТРАНСКОРДОННИХ НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

Транскордонні наслідки виконання Стратегії розвитку Носівської міської територіальної громади на період до 2027 року та Плану заходів на 2025-2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Носівської міської територіальної громади на період до 2027 року відсутні, оскільки її виконання не матиме наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення сусідніх держав. Стратегія реалізується на території Носівської громади, завдання, виконання яких може передбачати діяльність, що відповідно до законодавства підлягає оцінці впливу на довкілля, не потребує здійснення оцінки транскордонного впливу на довкілля.

ХІ. РЕЗЮМЕ ІНФОРМАЦІЇ НЕТЕХНІЧНОГО ХАРАКТЕРУ, РОЗРАХОВАНЕ НА ШИРОКУ АУДИТОРІЮ

1. Стратегія розвитку Носівської міської територіальної громади на період до 2027 року та План заходів на 2025-2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Носівської міської територіальної громади на період до 2027 року покликані забезпечити розвиток громади як сучасної згуртованої громади з екологічно чистою територією, комфортної та безпечної для ведення бізнесу і проживання. Для забезпечення такого поступу Стратегія та План заходів базуються на принципах збалансованого економічного та соціального розвитку громади, раціонального використання ресурсного потенціалу та екологічної безпеки. Стратегічні напрями розвитку громади включають природоохоронну складову й спрямовані на забезпечення цілей з розвитку екологічно чистої та енергоефективної громади, зокрема й через підвищення екологічної свідомості мешканців громади.
2. За підсумками СЕО підготовлено «Звіт про стратегічну екологічну оцінку Стратегії розвитку Ріпкинської селищної територіальної громади до 2027 року» у відповідності до затверджених наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 10.08.2018 р. № 296 Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування та наказом Міністерства екології та природних ресурсів України № 260 від 18.07.2019 «Про внесення змін до Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування». В процесі аналізу поточного стану навколишнього середовища були використані статистичні дані та офіційні дані регіональних органів виконавчої влади, що реалізують державну та регіональну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища та реалізують державну політику у сфері охорони здоров'я. Крім того, проаналізовані доступні дані моніторингових спостережень, що здійснюються в рамках програм державного моніторингу навколишнього середовища на регіональному рівні.
3. Екологічна ситуація на території громади характеризується відносною стабільністю показників. Водночас висока зношеність інженерної інфраструктури громади, зокрема мережі водопостачання і водовідведення, недостатній рівень енергоефективності, енергетична ресурсозатратність бюджетних установ, нерозвиненість системи сортування побутових відходів тощо в комплексі створюють певні екологічні загрози для громади. Аналіз та оцінка соціально-економічної, демографічної, екологічної ситуації в громаді, дає змогу припустити, що заходи зі збереження поточного стану довкілля, адаптації до зміни клімату, а також випереджувальні заходи щодо недопущення негативного впливу на здоров'я населення, зокрема з покращення епідеміологічної ситуації, осучаснення медичних установ та послуг, в рамках реалізації Стратегії та Плану заходів створять міцне підґрунтя для розвитку Носівської громади як сучасної, екологічної та комфортної для проживання громади, який ґрунтується на засадах сталого розвитку. В ході проведення СЕО здійснено оцінку факторів ризику і потенційного впливу на стан довкілля, враховано екологічні завдання місцевого рівня в інтересах ефективного та стабільного соціально-економічного розвитку громади та підвищення якості життя населення.
4. У Стратегії та Плані заходів враховано принципи, пріоритети, стратегічні, операційні цілі та завдання Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки, Стратегії сталого розвитку Чернігівської області до 2027 року та низки інших документів державного планування та нормативних актів. Стратегічні і оперативні цілі та завдання Стратегії та Плану заходів майже повністю (прямо або опосередковано) узгоджуються з національними стратегічними екологічними цілями та відповідають стратегічним цілям державної екологічної політики, визначеним Законам України «Про Основні засади державної екологічної політики України на період до 2030 року» та Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату до 2030 року.
5. Проект стратегії та Плану заходів з її реалізації враховує принципи екологічної збалансованості (сталого розвитку) громади та зорієнтований на зниження антропогенного

впливу на довкілля. У структурі цілей Стратегії розвитку Носівської міської територіальної громади на період до 2027 року та Плану заходів на 2025-2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Носівської міської територіальної громади на період до 2027 року всі стратегічні та оперативні цілі включають завдання та заходи щодо дбайливого використання ресурсів, збереження природного середовища і поліпшення екологічного стану, адаптації до зміни клімату, позитивного впливу на стан здоров'я населення, підвищення рівня безпеки та якості життя мешканців громади.

Стратегічна ціль 1 «Всебічні можливості для життя, розвитку, самореалізації та дозвілля Людини в громаді» спрямована на покращення стану закладів освіти, розбудову у громаді системи навчання протягом життя, в тому числі підвищення цифрової грамотності та компетентностей, а також розвиток всебічної особистості мешканців і започаткування низки культурно-освітніх активностей у громаді. Ціль також включає заходи з енергоефективності у закладах освітньої та культурної сфери.

Стратегічна ціль 2 «Збалансована та диверсифікована смарт-економіка. Економічно спроможна громада» спрямована на підтримку кластерних ініціатив та інноваційних проєктів, підтримку агронапрямку і впровадження екологічних та інноваційних технологій у сільському господарстві та переробній галузі, на розбудову системи підтримки бізнесу та стартапів, а також розвиток туризму у громаді, зокрема рекреації та сталого туризму.

Стратегічна ціль 3 «Надійна сучасна інфраструктура та безпека громади, що забезпечує комфортне проживання, благоустрій та охорону довкілля громади» спрямована на забезпечення екологічної безпеки, запобігання і ліквідації негативного впливу господарської та іншої діяльності на навколишнє природне середовище, збереження природних ресурсів на території Носівської міської ради. В межах виконання завдань до оперативних цілей 3.1 «Забезпечення умов для надання сучасних доступних послуг» та 3.2 «Модернізація закладів охорони здоров'я. Доступність і якість послуг з охорони здоров'я» Носівська громада планує розвивати сталу та інклюзивну інфраструктуру соціальних послуг, а також розбудувати сучасну систему громадського здоров'я на основі цифровізації і забезпечити умови для здорового способу життя населення. Раціональне використання природних ресурсів у громаді буде забезпечено шляхом впровадження проєктів та заходів з енергоменеджменту та енергоефективності, щодо розбудови безпечної та сучасної транспортної інфраструктури а також через розроблення комплексного плану просторового розвитку території громади для ефективного управління її розвитком в рамках оперативних цілей 3.1 «Забезпечення умов для надання сучасних доступних послуг», 3.3. «Комфортний інклюзивний простір, безбар'єрність та безпека» та 3.4 «Охорона довкілля та адаптація до змін клімату». Реалізація завдань цілі 3.1 спрямована також на підвищення енергоощадності та модернізацію системи водопостачання та водовідведення, що знизить екологічне навантаження на середовище. Покращення екологічного стану громади, підходи щодо бережливого ставлення до навколишнього природного середовища та заходи з адаптації до зміни клімату закладені також до оперативної цілі 3.4 «Охорона довкілля та адаптація до змін клімату», яка включає проєкти та заходи щодо запровадження сучасної системи управління відходами та будівництва локальних очисних споруд, забезпечення раціонального використання природних ресурсів і територій, вилучення сміття з водойм та прибережних зон, очищення дна водойм, охорону лісів та збільшення їх площі, облаштування місць для відпочинку з урахуванням екологічних вимог, стимулювання мешканців до дотримання умов чистоти довкілля шляхом організації толок.

Стратегічна ціль 4 «Ефективне самоврядування та співпраця в громаді» передбачає впровадження належного врядування у громаді та ефективної комунікації органів місцевого самоврядування з бізнесом і мешканцями щодо сталого розвитку громади, управління на засадах приватно-публічного партнерства, а також розвиток громадянського суспільства. Розвиток громадських та молодіжних ініціатив є ефективним чинником підвищення впливу громадянського суспільства на прийняття рішень, зокрема пов'язаних з екологією та адаптацією до зміни клімату. В рамках завдань щодо розвитку належного врядування увагу зосереджено на питаннях доступу до публічної інформації,

прозорості і підзвітності влади, розбудови політики відкритих даних, що є основним рушієм забезпечення сталого розвитку, належного екологічного стану та поліпшення умов проживання в громаді.

6. На основі аналізу та порівняння наявних перспектив розвитку території Носівської громади була прийнята альтернатива – «Варіант реалізації проекту Стратегії», а також розглянуто два сценарію розвитку – Інерційний (песимістичний) та Модернізаційний (оптимістичний), та обрано Модернізаційний сценарій. Це відповідає встановленим цілям екологічної політики на державному та регіональному рівнях, а також сприяє досягненню сприятливого в санітарно-екологічному відношенні середовища, його благоустрою, підвищує комфортність проживання і знижує ризики для з здоров'я населення.
7. Реалізація Стратегії та Плану заходів не передбачає появу нових негативних наслідків для довкілля. Водночас реалізація багатьох оперативних цілей і завдань Стратегії сприятиме покращенню екологічної ситуації у громаді. Ймовірність того, що реалізація призведе до таких можливих впливів на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності матимуть значний сумарний (кумулятивний) вплив на довкілля, є незначною. Реалізація основних завдань та заходів Стратегії та Плану заходів має сприяти покращенню екологічної ситуації в громаді. Аналіз ймовірного впливу реалізації Стратегії розвитку Носівської громади на клімат вказує на те, що її реалізація має помірний вплив на зміну клімату. Заходи Стратегії направлені на пом'якшення негативного впливу на клімат та сприяння підвищенню сумарного адаптаційного потенціалу території громади до зміни клімату. Відтак Стратегія та План заходів спрямовані на екологічно збалансований розвиток і тому не потребують альтернативних цілей та пріоритетів, а також альтернативних варіантів розвитку.
8. Під час реалізації Стратегії та Плану заходів передбачено здійснення моніторингу ефективності їх впровадження за допомогою екологічних індикаторів. Це є важливою складовою контролю впливу реалізації Стратегії та Плану на довкілля та необхідною передумовою забезпечення збалансованості розвитку громади з урахуванням екологічних норм. Під час здійснення СЕО були розроблені пропозиції щодо моніторингу екологічних впливів, пов'язаних з реалізацією Стратегії. Моніторинг охоплює спостереження за джерелами та факторами антропогенних впливів, а також за ефектами, спричиненими цими впливами на довкілля. Для спостереження за здійсненням заходів Стратегії та оцінки їх виконання обрані індикатори стану атмосферного повітря, водних та земельних ресурсів, озеленення, біорізноманіття, енергозбереження, поводження з відходами, адаптації до зміни клімату, культурної спадщини, здоров'я населення та розроблені додаткові екологічні індикатори до оперативних цілей, що безпосередньо стосуються довкілля та здоров'я людей.
9. Моніторинг виконання заходів здійснюватиметься відповідно до порядку здійснення моніторингу Стратегії розвитку Носівської міської територіальної громади на період до 2027 року та Плану заходів, а також відповідно до Порядку здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2020 р. № 1272.
10. В процесі СЕО Стратегії розвитку Носівської громади було розглянуто місцеві програми розвитку, що містять завдання у сфері екології та охорони здоров'я. Результати аналізу завдань екологічної політики, визначених у згаданих програмах, засвідчили значну ступінь відповідності цілям та завданням Стратегії, запропоновано комплекс заходів, що спрямовані на їх виконання.
11. Ймовірні транскордонні наслідки для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, в ході реалізації Стратегії розвитку Носівської міської територіальної громади до 2027 року та Плану заходів з реалізації Стратегії розвитку Носівської міської територіальної громади на період до 2027 року, відсутні.
12. Орган місцевого самоврядування протягом п'яти робочих днів з дня затвердження Стратегії та Плану заходів розміщує на своєму офіційному веб-сайті та вносить до

Єдиного реєстру стратегічної екологічної оцінки затверджену Стратегію та План заходів, рішення про їх затвердження, заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання Стратегії та Плану заходів, і письмово повідомляє про це орган, зазначений у статті 6 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку».

13. Орган місцевого самоврядування оприлюднює результати моніторингу на своєму офіційному веб-сайті та вносить до Єдиного реєстру стратегічної екологічної оцінки один раз на рік протягом строку дії документа державного планування та через рік після закінчення такого строку та у разі виявлення не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку негативних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, вживає заходів для їх усунення.

Виконавці документу:

Проект Звіту про стратегічну екологічну оцінку підготовлено Робочою групою з організації проведення стратегічної екологічної оцінки Стратегії розвитку Носівської міської територіальної громади на період до 2027 року та Плану заходів на 2025-2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Носівської міської територіальної громади на період до 2027 року та групою експертів під керівництвом Тетяни Тимошенко.

Робоча група з організації проведення стратегічної екологічної оцінки Стратегії розвитку Носівської міської територіальної громади на період до 2027 року та Плану заходів на 2025-2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Носівської міської територіальної громади на період до 2027 року у складі:

1. Наталія РУБЕЛЬ, перший заступник міського голови з питань діяльності виконавчих органів, голова робочої групи;
2. Оксана БЕРЕЖНЯК, начальник відділу містобудування, архітектури, земельних відносин та екології Управління житлово-комунального господарства, благоустрою, містобудування, архітектури, земельних відносин та екології Носівської міської ради, заступник голови робочої групи;
3. Ірина ЄВСОВИЧ, головний спеціаліст відділу містобудування, архітектури, земельних відносин та екології Управління житлово-комунального господарства, благоустрою, містобудування, архітектури, земельних відносин та екології Носівської міської ради
секретар робочої групи;
4. Вікторія ВЕРШНЯК, заступник міського голови з питань діяльності виконавчих органів;
5. Наталія МАЛИНКО, начальник відділу економічного розвитку та регуляторної діяльності виконавчого апарату міської ради;
6. Ірина НЕСТЕРЕНКО, начальник Відділу соціального захисту населення та охорони здоров'я Носівської міської ради;
7. Світлана ЯМА, начальник відділу правового забезпечення та кадрової роботи виконавчого апарату міської ради;
8. Олексій НЕЧЕПА, начальник Управління житлово-комунального господарства, благоустрою, містобудування, архітектури, земельних відносин та екології Носівської міської ради;
9. Наталія ТОНКОНОГ, начальник Відділу освіти, сім'ї, молоді та спорту Носівської міської ради;
10. Наталія ПУХА, начальник Відділу культури і туризму спорту Носівської міської ради;
11. Катерина ЛАНДАР, генеральний директор КНП «Носівська міська лікарня ім.Ф.Я.Примака» Носівської міської ради, депутат міської ради.